

©Tdh/Jean-Luc Marchina

Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copiii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos

CLEAR-Rights este cofinanțat de Programul "Justiție" al Uniunii Europene (2014-2020).

Produs de Dr. Laurene Graziani, consultant internațional, specialist în drepturile copilului în colaborare cu Zoé Duthuillé, Eva Gangneux, Noémie Saidi-Cottier, Kathleen Taieb, Sharon Detrick, Eva Huls, Zsuzsanna Rutai și Elena Trifan.

Mai-August 2021

conținuturi

Aprecieri	5
Acronime	6
Definirea conceptelor cheie	7
Rezumat	10
Partea 1. Introducere și metodologie	14
1. Introducere	15
1.1. Despre proiectul CLEAR-Rights	15
1.2. Context	17
2. Obiectivul revizuirii și al metodologiei	19
2.1. Domeniul de aplicare și obiectivele revizuirii	19
2.2. Metode și instrumente	19
2.3. Limitările revizuirii.	21
Partea 2. Principalele constatări	22
1. Principalele standarde juridice privind asistența juridică pentru copii	23
2. Sisteme de asistență judiciară pentru copiii aflați în conflict cu legea penală în Europa: cum funcționează și cât de accesibili sunt	27
2.1. Belgia	28
2.2. Franța	31
2.3. Ungaria	33
2.4. România	36
2.5. Țările de Jos	39
3. Instruiri, baze de date și rețele existente disponibile pentru avocații care lucrează cu copii aflați în conflict cu legea	42
3.1. Belgia	42
3.2. Franța	45
3.3. Ungaria	46
3.4. România	49
3.5. Țările de Jos	52

4. Standarde de calitate ale asistenței judiciare pentru copii în Europa	54
4.1. Belgia	54
4.2. Franța	58
4.3. Ungaria	60
4.4. România	62
4.5. Țările de Jos	65
Part 3. Concluzii și recomandări	69
1. A identificat lacunele și nevoile avocaților pro-bono care ucrează cu copiii din Europa	69
2. Recomandari	73
Anexe	76
1. Principalele domenii tematice și subdomenii incluse în evaluarea europeană	76
2. Proiecte europene existente și cercetări privind asistența judiciară acordată copiilor aflați în conflict cu legea (începând cu data aceasta)	77
3. Formarea existentă la nivel european și internațional	79
4. Rețele de avocați	80
5. Principalele cercetări privind copiii din sistemul de justiție pentru copii și asistența juridică	81
6. Rezumatul principalelor observații finale ale Comitetului CRC pentru fiecare țară	83
7. Principalele standarde juridice internaționale și europene privind drepturile copilului și justiția juvenilă	85
8. Principalele standarde juridice internaționale și europene referitoare la asistența judiciară	86

Aprecieri

Comandată de Terre des hommes, revizuirea europeană a lacunelor și practicilor sistemelor de asistență judiciară a fost elaborată de dr. Laurene Graziani, pe baza cercetărilor efectuate de Zoé Duthuillé, Eva Gangneux, Noémie Saidi-Cottier, Kathleen Taieb, Sharon Detrick, Eva Huls, Zsuzsanna Rutai și Elena Trifan. Autorul dorește să recunoască rolul esențial pe care echipa de management de proiect l-a jucat în facilitarea elaborării acestei recenzii și Silvia Randazzo, consultant intern Terre des hommes, care a elaborat metodologia pentru acest proces. Autorul recunoaște contribuțiile partenerilor în furnizarea de informații. Ea a depus toate eforturile rezonabile pentru a asigura acuratețea și valabilitatea informațiilor conținute în acest document.

Coordonator de proiect: Tdh și Biroul Regional al Tdh pentru Europa din Ungaria

Oferte tehnice: PILnet în Ungaria, Alliance des avocats pour les droits de l'homme în Franța, Defence for Children International Belgia, Terre des hommes România și Defence for Children International-ECPAT în Țările de Jos

Consultanți: Silvia Randazzo și Dr. Laurene Graziani

Referenți: pentru Belgia Zoé Duthuillé și Eva Gangneux, pentru Olanda Sharon Detrick și Eva Huls, pentru Ungaria Silvia Randazzo, Mariama Diallo, Zsuzsanna Vég și Marcos de Barros, pentru România Mihai Enache, pentru Franța Lilly Coisman și Noanne Tenneson

Conținutul acestui document reprezintă doar punctul de vedere al autorului și este responsabilitatea exclusivă a autorului. Comisia Europeană nu își asumă nicio responsabilitate pentru utilizarea informațiilor pe care le conține.

Acronime

AADH	– Alliance des Avocats pour les Droits de l’Homme (în franceză)
ASF	– Avocats sans Frontières
Avocat.be	– Ordinul barourilor vorbitoare de limbă franceză și germană
CoE	– Consiliul Europei
CRC	– Convenția cu privire la Drepturile Copilului
DCI	– Apărare pentru copii International
ECHR	– Curtea Europeană a Drepturilor Omului
EU	– Uniunea Europeană
HIV	– Virusul imunodeficienței umane
LGBT	– lesbiene, homosexuali, bisexuali și transsexuali
MAS	– Master în Studii Avansate
SDJ	– Servicii pentru drepturile tinerilor
Tdh	– Terre des hommes
TEG	– Grupul de experți tehnici
ENSZ	– Organizația Națiunilor Unite
UNBR	– Uniunea Națională a Barourilor din România

Definirea conceptelor cheie

Definițiile termenilor-cheie oferă baza pentru înțelegerea comună a principalelor concepte care sunt utilizate în proiect în general.

Acreditare:

o atestare parte legată de un organism de evaluare a conformității care prezintă demonstrația formală a competenței de a îndeplini sarcini specifice (cum ar fi certificarea, formarea etc.) și care este calificat pentru a desfășura o anumită activitate. Un organism cu autoritate care efectuează acreditarea se numește „organism de acreditare”.

Interesul superior al copilului:

Acesta este unul dintre cele patru principii directoare ale CRC. „Determinarea interesului superior” descrie procesul formal cu garanții procedurale stricte menite să determine interesul superior al copilului pe baza evaluării interesului superior. Aceasta constă în evaluarea și echilibrarea tuturor elementelor necesare pentru a decide într-o situație specifică pentru un anumit copil [sau grup de copii]. Aceasta este efectuată de către decident și personalul acestuia – dacă este posibil, o echipă multidisciplinară – și necesită participarea copilului. – Comentariul general Nr. 14 (2013) privind dreptul copilului de a-i fi luate în considerare în principal interesul superior (art. 3, alin. 1) (CRC/C/GC/14)-V (47).

Copil:

Fiecare ființă umană cu vârsta sub optsprezece ani (articolul 1 din CRC și Directivele UE 2016/800 și 2012/29).

Consilii consultative pentru copii:

Grupuri de copii și tineri care vor participa activ la punerea în aplicare a proiectelor, ajutând partenerul de implementare să își „dovedească tinerii” materialele, îndrumarea și resursele care vor fi dezvoltate pentru copii și tineri ca parte a acestui proiect; și dezvoltarea de materiale de sensibilizare și de advocacy conduse de copii în atenția copiilor, a tinerilor și a publicului larg.

Copil în conflict cu legea:

Persoană care a împlinit vârsta de răspundere penală, dar nu a majoratului (sub 18 ani), care este suspectată sau acuzată că ar fi săvârșit o infracțiune conform legislației sale penale naționale (CRC/ C/ GC/10, Introducere, §1). Vârsta care trebuie luată în considerare pentru a stabili dacă un copil este în conflict cu legea este vârsta la momentul săvârșirii infracțiunii, cel târziu.

Justiție favorabilă copiilor:

măsuri juridice și de consolidare a capacităților pe care UE le promovează pentru a se asigura că sistemele judiciare din Europa se adaptează la nevoile copiilor¹. Un sistem de justiție favorabil copiilor tratează copiii cu demnitate, respect, grijă și corectitudine. Este accesibil, ușor de înțeles și de încredere. Îi ascultă pe copii, le ia în serios opiniile și se asigură că interesele celor care nu se pot exprima (cum

¹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child_en.

ar fi bebelușii) sunt, de asemenea, protejate. Acesta își adaptează ritmul la copii: nu este nici rapid, nici de lungă durată, ci rezonabil de rapid – Orientările Consiliului Europei privind justiția favorabilă copiilor (Cuvânt înainte)

Participarea copiilor:

procese în curs de desfășurare, care includ schimbul de informații și dialogul dintre copii și adulți pe baza respectului reciproc și prin care copiii pot învăța cum sunt luate în considerare opiniile lor și ale adulților și pot modela rezultatul unor astfel de procese (inclusiv elaborarea de politici, programe și măsuri în toate contextele relevante ale vieții copiilor).²

Clearinghouse:

O modalitate de a simplifica un proces legal de plasare a cererilor. Casa de compensare acționează ca un matchmaker, un broker între non-guvernamentali, copii care necesită asistență juridică și avocați care sunt capabili și dispuși să ofere asistență pro bono.

Asistență judiciară:

furnizarea de consultanță juridică, asistență și reprezentare pe cheltuiala statului în condițiile și în conformitate cu procedurile stabilite în temeiul legislației naționale pentru persoanele reținute, arestate sau încarcerate; pentru persoanele suspectate sau acuzate, acuzate sau condamnate pentru o infracțiune; și pentru victimele și martorii din procesul de justiție penală. Asistența judiciară include educația juridică, accesul la informații juridice și alte servicii furnizate prin mecanisme alternative de soluționare a litigiilor și procese de justiție reparatorie.³

Autoritatea de asistență judiciară:

autoritatea instituită în temeiul legislației naționale în scopul gestionării, coordonării și monitorizării furnizării de asistență judiciară.⁴

Furnizor de asistență judiciară:

Orice persoană fizică și juridică acreditată să furnizeze asistență judiciară.⁵

Asistență juridică:

O gamă largă de servicii juridice, de la furnizarea de informații juridice generice și consiliere până la reprezentarea de către un profesionist din domeniul juridic în instanță.⁶

Avocat pro bono:

Pro bono derivă din expresia latină și se referă la munca profesională desfășurată în mod voluntar și fără plată. Spre deosebire de voluntariatul tradițional, acesta utilizează competențele specifice ale profesioniștilor pentru a oferi servicii celor care nu își pot permite acest lucru și atunci când un serviciu finanțat de stat nu este disponibil. Activitatea juridică pro bono este diferită de munca de voluntariat non-legală și de alte forme de caritate. Această diferență derivă din faptul că activitatea juridică pro bono (a) contribuie la acoperirea decalajului dintre nevoile juridice ale celor mai dezavantajați din societate și capacitatea acestora de a găsi consiliere și (b) contribuie la soluționarea altor lacune în materie de acces la justiție (cum ar fi atunci când grupurile non-profit sau de interes public nu își pot permite consilierea).⁷

Garanții procedurale:

să se asigure că copiii sunt în măsură să înțeleagă și să urmeze procedurile penale, să își exercite dreptul la un proces echitabil și să împiedice copiii să recidiveze și să încurajeze

² CRC/C/GC/12 privind dreptul copilului de a fi audiat, 2009, §3 și §13.

³ Model de lege privind asistența judiciară în sistemele de justiție penală. Organizația Națiunilor Unite. Viena, 2017: www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/LegalAid/Model_Law_on_Legal_Aid.pdf.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ <http://www.lawfoundation.net.au/ljf/app/&id=BE847B257045869FCA25707600235F44>

⁷ Pilnet și Asociația Baroului orașului New York - Cyrus r. Centrul Vance pentru justiție internațională, Manual pro bono: un ghid pentru stabilirea unui program pro bono la firma dumneavoastră de avocatură, 2015.

integrarea lor socială – în conformitate cu Directiva UE 2016/800 (1) din protocol.

Grupul de experți tehnici (TEG):

Un organism consultativ care lucrează pro bono pentru a sprijini consorțiul CLEAR-Rights pe parcursul întregii implementări a proiectului. Acest grup este format din diverși experți în domeniul drepturilor copilului recunoscuți în domeniile lor prin experiența și contribuțiile lor de înaltă calitate. TEG nu numai că oferă acces la contribuțiile relevante ale autorităților specializate, ci contribuie, de asemenea, la

dezvoltarea unei asumări puternice a autorităților în cadrul proiectului global, în special în ceea ce privește aspectele legate de formare, cu scopul de a susține eforturile de formare și de a multiplica acoperirea eforturilor de consolidare a capacităților.

Tânăr:

Orice persoană cu vârsta cuprinsă între 18 și 24 de ani.

Rezumat

“Avocatul ideal pentru mine este cineva care mă tratează mereu cu seriozitate și îmi acordă atenție” Fată, vârsta necunoscută, intervievată în timpul proiectului.⁸

Asistența juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea este un drept fundamental⁹. Bunele practici sunt evidente (în ciuda diferențelor mari dintre țări) în întreaga Europă, dovedind angajamentul continuu al statelor față de o justiție favorabilă copiilor, în urma adoptării Orientărilor Consiliului European privind justiția favorabilă copiilor¹⁰. Cu toate acestea, enorma cercetare disponibilă – în Europa și la nivel mondial – indică faptul că, pentru a obține pe deplin protecție pentru toți copiii aflați în conflict cu legea, rămâne încă o provocare crucială. Comisia pentru drepturile copilului și-a exprimat în secțiunea 51 din comentariul său general 24 preocupările sale cu privire la faptul că „copiilor li se oferă mai puțină protecție decât garanțiile de drept internațional pentru adulți” și „recomandă statelor să ofere o reprezentare juridică efectivă, gratuită, pentru toți copiii care se confruntă cu acuzații penale în fața autorităților judiciare, administrative sau a altor autorități publice”, sublinierea importanței faptului că „sistemele de justiție pentru copii nu ar trebui să permită copiilor să renunțe la reprezentarea juridică, cu excepția cazului în care decizia de a renunța este luată în mod voluntar și sub supraveghere judiciară imparțială”.

Obiectivul principal al proiectului CLEAR-Rights este de a spori asistența juridică pentru copii, mai precis de a îmbunătăți accesul egal la un avocat pentru copiii suspectați sau acuzați de infracțiuni, prin consolidarea accesului la asistență judiciară de calitate și specializată finanțată de guvern și la asistență juridică pro bono, în conformitate cu Directiva 2016/800/UE privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale. Acest proiect se bazează pe dreptul la asistență/asistență juridică al copiilor implicați în proceduri penale în calitate de persoane suspectate sau acuzate, cu accent pe 5 țări europene: Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos. Acesta este coordonat de Biroul Regional al Tdh pentru Europa din Ungaria, în colaborare cu 5 parteneri: PILnet în Ungaria, Alliance des Avocats pour les Droits de l'Homme (AADH) în Franța, Defence for Children Inter-

⁸ Interviu integral poate fi consultat la adresa: <https://childhub.org/en/child-protection-multimedia-resources/clear-rights-child-advisory-board-hungary-what-makes-good-lawyer-video>

⁹ Convenția cu privire la drepturile copilului prevede, la art. 37 și 40, garanțiile fundamentale de baza pentru copii de a primi și de a avea acces la asistența legală și la orice altă asistență corespunzătoare. Aceste principii sunt consolidate în Comentariul general 24(106) care prevede: “un sistem cuprinzător de justiție a copiilor necesită instituirea (...) apărători specializați sau alți reprezentanți care oferă asistență juridică sau de altă natură adecvată copilului”.

¹⁰ Liefaard, T. și Kilkelly, U., Justiție prietenoasă cu copiii: trecut, prezent și viitor, în Goldson, B. (ed.), Justiție juvenilă în Europa. Trecut, prezent și viitor, Routledge, 2019, pp. 57-73; Kennan, N. și Kilkelly, U., Implicarea copiilor în proceduri judiciare penale, civile și administrative în cele 28 de state membre ale UE: brief de politici, Comisia Europeană, 2015; Comisia Europeană, Rezumatul prezentărilor contextuale privind implicarea copiilor în procedurile judiciare penale în cele 28 de state membre ale UE, Oficiul de publicare pentru Uniunea Europeană, 2014; Rapoartele FRA privind “Justiția prietenoasă cu copiii, disponibile la <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-childrens-view>

national (ICD) în Belgia, Terre des hommes România și Defence for Children International-ECPAT în Olanda. Acest proiect își propune să sprijine efortul general al Comisiei Europene de a realiza un spațiu european de punere în aplicare a justiției favorabile copiilor și de a pune în aplicare în mod coerent legislația UE.

Această revizuire europeană se bazează în principal pe cercetarea documentară la nivel național și european și pe rezultatele consultărilor cu profesioniștii din cele cinci țări. Acesta ar trebui să fie considerat un nivel de referință și o evaluare a nevoilor care vizează orientarea următoarelor etape ale proiectului. Obiectivul este:

1. Prezentarea unei imagini de ansamblu asupra accesibilității și calității oferite de sistemele de asistență judiciară pentru copiii aflați în conflict cu legislația din țările în care proiectul este pus în aplicare, care include identificarea lacunelor și a practicilor promițătoare
2. Pentru a oferi o imagine de ansamblu a capacităților și a nevoilor de formare pentru avocații de asistență judiciară și avocații pro-bono din țările în care proiectul este în curs de implementare.
3. Să elaboreze unele recomandări pe baza lacunelor și a practicilor promițătoare identificate în revizuire și să sugereze căi de atac eficiente care să asigure accesul egal la asistență juridică gratuită pentru toți copiii.

Rezultatele/concluziile revizuirii arată că dreptul la asistență juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea este garantat în Constituție și/sau legislație. În unele țări, aceasta a fost consolidată după adoptarea de noi standarde europene, inclusiv Directiva 2016/800/UE, care impune obligația de a oferi asistență juridică copiilor.

În general, asistența judiciară include consultarea și reprezentarea în cadrul procedurilor judiciare, cu instituții specializate responsabile de organizarea sa. Asistența juridică este disponibilă pentru copii, dar avocații nu sunt întotdeauna specializați în justiția copiilor. De exemplu, în România și Ungaria, nu există încă un proces clar de acreditare sau certificare, în timp ce în Țările de Jos, cerințele de înregistrare ca avocat specializat în justiția copiilor sunt deosebit de stricte. În majoritatea țărilor, condițiile de acordare a asistenței juridice gratuite pentru copii nu sunt optime din cauza lipsei de finanțare. Există constrângeri bugetare importante și mulți avocați se simt frustrați. De exemplu, în Belgia, majoritatea avocaților care au participat la sondaj nu par mulțumiți de acest sistem din cauza remunerației scăzute și a întârzierilor importante. În Ungaria, asistența judiciară se bazează în principal pe ONG-uri din cauza limitărilor sistemului de asistență judiciară de stat. Chiar și într-un sistem care funcționează bine, cum ar fi în Țările de Jos, finanțarea sistemului de asistență judiciară rămâne o problemă. Unii copii se confruntă cu obstacole suplimentare în calea accesului la asistență juridică adaptată și adecvată, cum ar fi în Țările de Jos, unde sunt excluse anumite categorii de copii sau în Franța, unde copiii neînsoțiți sau cei care aparțin minorităților nu au acces egal la un avocat. În plus, avocații nu sunt disponibili în unele locuri, în special în zonele rurale din România sau Ungaria. Lipsa interpreților ar putea fi, de asemenea, un obstacol pentru copiii migranți. De exemplu, în România, traducătorii sunt adesea disponibili în capitală, dar nu și în provincii.

În ceea ce privește formarea, cunoștințele privind drepturile copilului și justiția copiilor, inclusiv o abordare interdisciplinară, pot fi îmbunătățite. Instruirile sunt esențiale pentru promovarea drepturilor copilului și a principiilor justiției copilului, inclusiv diversiunea,

©Tdh/Jean-Luc Marchina

justiția reparatorie și sancțiunile alternative. Instruirile sunt, de asemenea, importante pentru ca avocații să înțeleagă mai bine realitatea copiilor și să se potrivească nevoilor și contextelor specifice, dar și să le îmbunătățească gândirea critică și să pună sub semnul întrebării practica lor de zi cu zi. Lipsa cunoștințelor interdisciplinare este încă un obstacol important pentru ca avocații să înțeleagă situația specifică a fiecărui copil și să sugereze măsuri relevante și adecvate. În majoritatea țărilor, avocații au recunoscut necesitatea de a-și îmbunătăți cunoștințele privind comunicarea favorabilă copiilor și o abordare sensibilă la copii. În general, aceste subiecte nu sunt incluse în programa școlară, ceea ce limitează capacitatea avocaților de a înțelege copilul și de a-i transmite vocea în timpul procedurii. Avocații tind să se concentreze mai mult pe drepturile procedurale și mai puțin pe drepturile altor copii, cum ar fi dreptul de a participa. Au existat mai multe inițiative și proiecte de consolidare a capacităților; cu toate acestea, costurile de formare și supraîncărcarea activității avocaților sunt încă considerate un obstacol. Avocații tind să fie de acord că cursurile de formare ar trebui să includă competențe non-tehnice, instrumente practice și schimburi cu alți actori implicați în procedură, inclusiv cu copiii (cum ar fi Youthlab).

Rețelele formale și informale, precum și bazele de date, au fost dezvoltate în unele locuri, dar ar putea fi dezvoltate mai multe. Nu există o bază de date globală în care avocații să poată accesa principalele resurse din acest domeniu. Rețelele de avocați sunt, de asemenea, importante pentru a face schimb de bune practici, pentru a-și îmbunătăți competențele și cunoștințele, pentru a fi informați și pentru a primi sprijin atunci când este necesar. La nivel european ar putea fi dezvoltată o rețea globală de avocați specializați în domeniul justiției copiilor.

Există mai multe standarde de calitate, inclusiv disponibilitatea avocatului în fiecare etapă a procedurii, rolul adecvat și eficace al avocatului, inclusiv motivația acestuia, abilitățile lor, cunoașterea drepturilor copilului și a căilor de atac

existente, nivelul de colaborare între avocați și alți actori, precum și mecanismele de supraveghere și control. Aceste standarde sunt esențiale pentru a se asigura că avocații sunt formați în mod adecvat și au competențele adecvate pentru a apăra copiii. Cu toate acestea, standardele oficiale de calitate a asistenței judiciare pentru copii nu sunt adesea în vigoare. Sondajul a arătat că avocații nu sunt uneori disponibili din cauza lipsei de resurse sau a suprasolicitării muncii. În plus, mulți copii nu sunt suficient de pregătiți și informați. Chiar și atunci când copiii au fost informați de avocat, ei încă nu înțeleg neapărat procedura.

O altă problemă identificată de mulți avocați din diferite țări este dificultatea de a stabili o relație de încredere cu copiii. Avocații de multe ori nu au o mulțime de timp pentru a vorbi cu clienții lor copil și nu au contacte regulate cu ei. Unii copii pot avea mai mulți avocați în timpul unei proceduri judiciare, ceea ce le afectează negativ încrederea. Lipsa contactului cu avocații pare să fie și mai problematică pentru copiii privați de libertate.

O altă problemă importantă ridicată este necesitatea de a consolida colaborarea dintre diferiții actori care lucrează cu copiii aflați în conflict cu legea, inclusiv ofițeri de poliție, asistenți sociali, psihologi și specialiști în sănătate mintală. Unii profesioniști încă nu înțeleg rolul altora implicați și pot fi chiar ostili față de ei. În România, de exemplu, rolul echipelor multidisciplinare este prost înțeles, iar actorii implicați nu știu întotdeauna cum să lucreze în acest context. În general, chiar dacă avocații recunosc necesitatea de a lucra cu alți actori, colaborarea se bazează în continuare pe inițiative personale. Lipsa resurselor ar putea împiedica, de asemenea, stabilirea unei colaborări instituționalizate suplimentare. În cele din urmă, este, de asemenea, esențial să se asigure că avocații sunt evaluați/evaluați în permanență. Mecanismele de supraveghere și control/monitorizare sunt adesea slabe. Până în prezent, Țările de Jos sunt singurele țări care dispun de un sistem de evaluare.

În cele din urmă, concluzionăm spunând că, în ciuda diferențelor mari dintre țări, această revizuire arată, de asemenea, tendințele comune și lacunele existente care trebuie acoperite. Revizuirea contribuie la identificarea standardelor minime care trebuie puse în aplicare pentru a garanta asistența judiciară pentru copiii aflați în conflict cu legea și modul în care acest proiect (și cele viitoare) pot acoperi lacunele existente. Ultima secțiune a acestei revizuirii conține trei categorii principale de recomandări pentru îmbunătățirea disponibilității și a accesului la asistență judiciară pentru copii, formarea avocaților și standardele de calitate ale asistenței juridice, subliniind responsabilitățile principalilor actori, inclusiv ale organelor guvernamentale, ale instanțelor judecătorești, ale barourilor, ale instituțiilor de formare, ale organizațiilor societății civile și ale avocaților, inclusiv ale avocaților pro bono și ale altor actori implicați în sistemul de justiție a copiilor. Aceste recomandări sunt importante pentru orientarea activităților care vor fi puse în aplicare în următoarele etape ale proiectului, cu scopul de a dezvolta competențe și de a îmbunătăți cunoștințele avocaților, de a îmbunătăți cooperarea și schimbul de practici și, de asemenea, de a pleda și promova drepturile copilului.

Partea 1.

Introducere și metodologie

Asistența juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea este un drept fundamental¹². Bunele practici evidente (în ciuda diferențelor mari dintre țări) în întreaga Europă indică angajamentul continuu al țărilor față de o justiție favorabilă copiilor, în urma adoptării Orientărilor Consiliului Europei privind justiția favorabilă copiilor.¹³ Cu toate acestea, cercetările enorme disponibile – în Europa și la nivel mondial – indică faptul că, pentru a obține pe deplin protecția tuturor copiilor aflați în conflict cu legea, rămâne încă o provocare crucială. Comisia pentru drepturile copilului și-a exprimat în punctul 51 din comentariul său general 24 preocupările sale cu privire la faptul că „copiii lor li se oferă mai puțină protecție decât garanțiile de drept internațional pentru adulți” și „recomandă statelor să ofere o reprezentare juridică efectivă, gratuită, pentru toți copiii care se confruntă cu acuzații penale în fața autorităților judiciare, administrative sau a altor autorități publice”, sublinierea importanței faptului că „sistemele de justiție pentru copii nu ar trebui să permită copiilor să renunțe la reprezentarea juridică, cu excepția cazului în care decizia de a renunța este luată în mod voluntar și sub supraveghere judiciară imparțială”.

©Tdh/Jean-Luc Marchina

¹² Convenția cu privire la drepturile copilului prevede, la art. 37 și 40, garanțiile fundamentale de bază pentru copii de a primi și de a avea acces la asistența legală și la orice altă asistență corespunzătoare. Aceste principii sunt consolidate în Comentariul general 24(106) care prevede: „un sistem cuprinzător de justiție a copiilor necesită instituirea (...) apărători specializați sau alți reprezentanți care oferă asistență juridică sau de altă natură adecvată copilului”.

¹³ Liefaard, T. și Kilkelly, U., *Justiție prietenoasă cu copiii: trecut, prezent și viitor*, în Goldson, B. (ed.), *Justiție juvenilă în Europa. Trecut, prezent și viitor*, Routledge, 2019, pp. 57-73; Kennan, N. și Kilkelly, U., *Implicarea copiilor în proceduri judiciare penale, civile și administrative în cele 28 de state membre ale UE: brief de politici*, Comisia Europeană, 2015; Comisia Europeană, *Rezumatul prezentărilor contextuale privind implicarea copiilor în procedurile judiciare penale în cele 28 de state membre ale UE*, Oficiul de publicare pentru Uniunea Europeană, 2014; Rapoartele FRA privind „Justiția prietenoasă cu copiii”, disponibile la adresa <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-childrens-view>

1. Introducere

1.1. Despre proiectul CLEAR-Rights

CLEAR-Rights: consolidarea asistenței juridice pentru copiii din Europa este un proiect de 2 ani finanțat prin Programul „Justiție” al Uniunii Europene (din ianuarie 2021 până în decembrie 2022), care se bazează pe drepturile speciale și protecția copiilor implicați în procedurile penale în calitate de persoane suspectate sau acuzate și, în special, pe dreptul acestora la asistență juridică, care este de o importanță crucială pentru a se asigura că aceștia au, de asemenea, acces la toate celelalte drepturi la care au dreptul, cu accent pe 5 țări: Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos. Acesta este coordonat de Biroul Regional al Tdh pentru Europa din Ungaria, în colaborare cu 5 parteneri: PILnet în Ungaria, Alliance des Avocats pour les Droits de l’Homme (AADH) în Franța, Defence for Children International (ICD) în Belgia, Terre des hommes România și Defence for Children International-ECPAT în Olanda.

Obiectivul principal al acestui proiect este de a consolida sistemele de asistență judiciară pentru copii, mai precis, de a îmbunătăți asigurarea accesului egal la un avocat pentru copiii suspecți sau acuzați de infracțiuni, printr-un acces sporit la asistență judiciară de calitate și specializată finanțată de guvern și la asistență juridică pro bono, în conformitate cu Directiva 2016/800/UE. Acest proiect își propune să sprijine efortul general al Comisiei Europene de a realiza un spațiu european care să pună în aplicare justiția favorabilă copiilor și să pună în aplicare în mod coerent legislația UE. Scopul acestui proiect este de a:

- Elaborarea unui pachet de formare privind consolidarea capacităților și îmbunătățirea cunoștințelor privind asistența judiciară și avocații pro bono, precum și studenții la drept, pe baza nevoilor identificate în revizuirea europeană
- Elaborarea/adaptarea orientărilor și a standardelor de calitate pentru asistența juridică favorabilă copiilor pentru practicienii din domeniul dreptului
- Crearea de legături și punerea în aplicare a unui set de activități pentru consolidarea unei rețele de asistență juridică în Europa pentru a încuraja colaborarea și schimbul de bune practici în acest domeniu
- Furnizarea de instrumente online pentru profesioniști, inclusiv o bază de date cu o jurisprudență și fișe informative juridice pentru avocații legați de justiția copiilor, pentru a facilita asistența juridică gratuită acordată copiilor
- Dezvoltarea unui instrument digital de evaluare juridică pentru a evalua calitatea asistenței juridice primite de copii
- Organizarea de evenimente de suport pentru a crește gradul de conștientizare a factorilor de decizie politică și a furnizorilor de servicii (juridice) cu privire la asistența juridică și asistența juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea.

Participarea este un principiu de bază în acest proiect pentru a asigura executarea cu succes a activităților prevăzute, cu un organism consultativ de experți (Grupul de experți tehnici) care oferă acces la contribuțiile relevante ale autorităților specializate, dar contribuie, de asemenea, la dezvoltarea unei asumări puternice a autorității în întregul proiect, în special în ceea ce privește aspectele legate de formare, cu scopul de a susține eforturile de formare și de a multiplica acoperirea eforturilor de consolidare a capacităților. De asemenea, au fost înființate consilii consultative pentru copii pentru a se asigura că opiniile copiilor sunt luate în considerare în cadrul proiectului și pentru a ajuta partenerii să dezvolte materiale prietenoase copiilor. Principalele grupuri-țintă ale acestei revizuri sunt actorii interesați și dispuși să contribuie în calitate de ambadori pe termen lung, inclusiv avocații din sistemul public de asistență judiciară și pro bono, barourile, ONG-urile, instituțiile de formare și/sau formatorii individuali, factorii de decizie/autoritățile de la nivel central și descentralizat și alte părți interesate cheie cu o abordare interdisciplinară, inclusiv asistenții sociali, psihologii și/sau profesioniștii din domeniul sănătății mintale. Tdh și partenerii acordă, de asemenea, o atenție deosebită colaborării, calității/eficacității și complementarității. O identificare atentă a proiectelor și a materialelor de formare existente (produse de proiectele anterioare ale UE de la parteneri din Belgia, Franța și Țările de Jos, precum și programul HELP) va fi, de asemenea, inclusă în revizuire pentru a evita suprapunerea eforturilor.¹⁴

¹⁴ A meglévő projektek listája a mellékletben található.

1.2. Context

Principiul obligației statelor de a „garanta în mod afirmativ și eficient dreptul tuturor la asistență juridică competentă” a apărut în Europa de Vest în secolul 20. La începutul secolului 21, majoritatea țărilor europene au luat măsuri pentru a atinge acest principiu prin furnizarea unor forme alternative a ceea ce a fost numit modelul „judicare” de asistență judiciară. Ca urmare a acestui proces, acordarea de asistență judiciară a devenit responsabilitatea avocaților specializați plătiți de stat, în timp ce avocații privați nu mai consideră asistență juridică caritabilă parte a obligațiilor lor profesionale. Cu toate acestea, există excepții de la această regulă, în care sistemele de asistență judiciară subvenționate de stat cu adevărat organizate nu s-au materializat pe deplin și rămân în mare măsură dependente de bunăvoința și administrarea barourilor locale și a instanțelor.¹⁵ Unele țări s-au confruntat, de asemenea, cu o scădere a asistenței juridice sponsorizate de stat, când statele au început să reducă bugetele pentru sistemele de asistență judiciară și să înăsprească criteriile de eligibilitate care restricționau accesul la serviciile juridice disponibile¹⁶. De exemplu, în Belgia sau în Țările de Jos, asistența judiciară finanțată de stat este bine dezvoltată, iar pro bono este excepțională. Acest sistem este mai dezvoltat în alte țări, cum ar fi Ungaria, unde PILnet a înființat un centru de compensare pentru a promova accesul la justiție¹⁷. Centrul de compensare primește anual 350 de cereri de la copii, tutori legali și profesori, care altfel nu s-ar încadra în schema de consiliere juridică. În prezent, doar 10% din aceste solicitări pot fi adresate de avocații pro bono¹⁸. În Franța, AADH oferă, de asemenea, asistență juridică. În unele situații, organizațiile societății civile pot fi principalii furnizori de servicii, încercând să acopere lacunele lăsate de sistemul de asistență judiciară de stat.

În urma adoptării standardelor europene și internaționale¹⁹, există bune practici și angajamentul statelor față de o justiție favorabilă copiilor²⁰. Pe de altă parte, aderarea la Uniunea Europeană a jucat adesea un rol important în promovarea asistenței judiciare. Directiva 2016/800/UE privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale trebuia să fie transpusă în legislația națională până la 11 iunie 2019 de către majoritatea statelor membre ale UE. Până în prezent, 24 din 27 de state membre ale UE au comunicat măsurile adoptate în acest domeniu²¹. Prezenta directivă reprezintă o etapă importantă și o oportunitate importantă de a consolida sistemul de asistență judiciară pentru copiii din Europa. De exemplu, în România, acum este obligatorie acordarea de asistență juridică pentru toți copiii.²² În ciuda progreselor înregistrate, copiii se confruntă în continuare cu provocări în ceea ce privește accesul la asistență juridică adaptată și adecvată.

¹⁵ Lista proiectelor existente poate fi consultată în anexa nr..

¹⁵ Lamin Khadar, creșterea Pro Bono în Europa: <https://probonoconnect.nl/wp-content/uploads/2017/03/PILnet-pro-bonoreport.pdf>.

¹⁶ R Egan, Francisc. „Asistență juridică fără stat: evaluarea creșterii schemelor Pro Bono.” U. Brit. Colum. L. Rev. 33 (1999): 383.

¹⁷ See :for instance: <https://www.pilnet.org/access-legal-help/>.

¹⁸ După cum a menționat partenerul maghiarului.

¹⁹ Vezi mai jos.

²⁰ Liefwaard, T. și Kilkelly, U., Justiție prietenoasă cu copiii: trecut, prezent și viitor, în Goldson, B. (ed.), *Juvenile Justice in Europe. Trecut, prezent și viitor*, Routledge, 2019, pp. 57-73; Kennan, N. și Kilkelly, U., *Implicarea copiilor în proceduri judiciare penale, civile și administrative în cele 28 de state membre ale UE: brief de politici*, Comisia Europeană, 2015; Comisia Europeană, *Rezumatul prezentărilor contextuale privind implicarea copiilor în procedurile judiciare penale în cele 28 de state membre ale UE*, Oficiul de publicare pentru Uniunea Europeană, 2014; Rapoartele FRA privind „Justiția prietenoasă cu copiii, disponibile la adresa <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-childrens-view>

²¹ A se vedea <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=CELEX:32016L0800>.

²² Așa cum am menționat partenerii.

În **Tarile de Jos**: În 2020, 10.936 de copii au fost arestați și 21.043 intervievați de poliție²³. În Franța, în 2018, 39.542 de copii aflați în proces penal au fost admiși în sistemul de asistență judiciară.²⁴

Observațiile finale ale CRC demonstrează că sistemele de justiție a copiilor, inclusiv accesul la asistență judiciară, trebuie încă consolidate. Drepturile copilului nu sunt încă pe deplin respectate, cu provocări specifice în fiecare țară²⁵. Lipsa de formare pentru practicienii din domeniul dreptului este un alt decalaj identificat. Lipsa resurselor alocate pentru asistența judiciară ar putea fi, de asemenea, o barieră importantă.²⁶ Unele categorii de copii sunt încă expuse în mod disproporționat încălcărilor drepturilor procedurale în toate etapele procesului de justiție penală, de la arestare la condamnare și dispunerea de diversiune și măsuri neprivative de libertate²⁷. Adesea, nu există statistici disponibile public cu privire la proporția și caracteristicile copiilor aflați în această situație²⁸. Problemele emergente, cum ar fi copiii și combaterea terorismului, necesită, de asemenea, o atenție deosebită²⁹. Aceste lacune vor fi analizate mai în profunzime în cadrul acestei revizuri.

²³ Monitor WODC de date jeugdcriminaliteit, 2020, disponibil la adresa: www.wodc.nl/actueel/nieuws/2021/05/31/jeugdcriminaliteit-daalt-maar-niet-alle-vormen.

²⁴ A se vedea http://www.justice.gouv.fr/art_pix/CC%202019_V8.pdf. A se vedea, de asemenea, <http://www.justice.gouv.fr/justice-des-mineurs-10042/justice-des-mineurs-les-nouveautes-de-la-loi-du-23-mars-2019-33413.html>.

²⁵ Un rezumat al principalelor observații finale ale Comitetului CRC pentru fiecare țară poate fi consultat în anexa.

²⁶ A se vedea, de exemplu, pentru Franța: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/rapports/cion_lois/15b2183_rapport-information#_Toc256000008.

²⁷ Contrar principiului fundamental al CRC privind nediscriminarea (art.2) și art. 20-21 din Carta drepturilor fundamentale a UE (Carta UE), precum și recomandărilor din comentariul general al CRC 24. Vezi Nowak, M., Un Global Study on Children Deprived of Liberty, 2019 sau Van den Brink, Y., Different but equal? Explorarea potențialilor catalizatori ai disparității în procesul decizional de arestare preventivă în instanța pentru tineret (2021), disponibilă la adresa: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09646639211033709>.

²⁸ Pe baza informațiilor partajate de parteneri.

²⁹ De exemplu, în Belgia, Codul penal (articolul 140) a incriminat recrutarea de persoane pentru a comite infracțiuni de terorism. Acesta precizează că pedeapsa penală este majorată atunci când copiii sunt ținta recrutării. Recrutarea copiilor este luată foarte în serios de instanțe atunci când examinează cazurile celor care sunt acuzați de recrutare. De asemenea, este luată în considerare atunci când copiii recrutați sunt urmăriți penal. A se vedea Tdh, «Access to justice for children and youth in counter-terrorism context », iulie 2020, p. 16, disponibil: https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/tdh_wfd_guide_access_to_justice_children_youth_in_counter-terrorism_contexts_en_final_compressed.pdf.

2. Obiectivul revizuirii și al metodologiei

2.1. Domeniul de aplicare și obiectivele revizuirii

Scopul general al acestei revizuri este de a oferi o imagine de ansamblu a diferitelor servicii de asistență judiciară oferite copiilor aflați în conflict cu legea, cu un accent special pe cinci țări: Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos. Primul obiectiv al revizuirii europene este de a identifica provocările legate de accesul la asistență juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea, standardele de calitate, capacitățile și nevoile de formare. De asemenea, scopul său este de a consolida informațiile colectate la nivel național, de a identifica lacunele și practicile promițătoare și de a sugera căi de atac eficiente pentru a asigura accesul egal la asistență juridică gratuită pentru toți copiii, inclusiv pentru situațiile cele mai vulnerabile.

Revizuirea europeană ar trebui considerată o evaluare a nivelului de referință și a nevoilor pentru a orienta următoarele etape, inclusiv dezvoltarea unui pachet de formare și a altor instrumente, precum și activități de creare de rețele și de advocacy (pentru mai multe detalii, a se vedea punctul 1.1 de mai sus). Raportul este împărțit în 3 secțiuni principale:

- Partea 1: Introducere și metodologie

- Partea 2: Principalele constatări, inclusiv

- Principalele standarde juridice internaționale și europene privind asistența judiciară pentru copii
- Cum funcționează sistemele de asistență judiciară și cât de accesibile sunt acestea
- Cursuri de formare existente, baze de date și rețele de avocați
- Cursuri de formare existente, baze de date și rețele de avocați

- Partea 3: Concluzii și recomandări privind modul în care acest proiect (și cele viitoare) pot acoperi lacunele existente.

2.2. Metode și instrumente

Metodologia pentru revizuirea europeană a fost definită de echipa Tdh (inclusiv cercetătorii naționali și internaționali), în colaborare cu partenerii proiectului și cu Grupul de experți tehnici. Evaluarea europeană se bazează în principal pe o analiză documentară³⁰, pe consultări pe teren cu profesioniștii din cele cinci țări și pe analiza instrumentelor naționale de raportare. Un set de chestionare a fost elaborat la începutul procesului, în urma unei abordări practice și fezabile. În timpul procesului de consultare a fost nevoie de o anumită flexibilitate pentru a se adapta la context. S-au făcut puține ajustări, adică interviuri față în față, întâlniri online, Sur-

³⁰ Principalele rapoarte includ cercetarea CRIN privind accesul la justiție pentru copii (rapoartele țărilor sunt disponibile la adresa: <https://home.crin.org/issues/access-to-justice/country-reports>) și sondajul internațional realizat de PBI, Latham și Watkins ("Un sondaj privind practicile și oportunitățile Pro Bono în 71 de jurisdicții", disponibil la adresa: <http://www.probonoinst.org/wpps/wp-content/uploads/a-survey-of-pro-bono-practices-and-opportunities-in-71-jurisdiction-2012.pdf>). A se vedea, de asemenea, PNUD/UNODC, "Global Study on Legal Aid. Profiluri de țară", 2016, disponibil la adresa: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/LegalAid/GSLA_-_Country_Profiles.pdf.

vey Monkey, discuții de grup, în funcție de disponibilitatea partenerilor din fiecare țară, situații și constrângeri prezente din cauza pandemiei de COVID-19. Principalele domenii tematice și subdomenii cuprinse în evaluarea europeană pot fi găsite în anexă.

În general, a fost aplicată o abordare bazată pe drepturi și axată pe gen și diversitate pentru a se asigura că toate acțiunile și inițiativele sunt concepute și desfășurate cu drepturile copilului ca principiu director de bază, precum și pentru a lua în considerare vulnerabilitățile sporite și nevoile, experiențele și capacitățile diferite ale copiilor, inclusiv ale fetelor și băieților, din diferite grupe de vârstă; copiii migranți sau din grupuri minoritare, copiii cu dizabilități și alte grupuri de diversitate. Acest instrument armonizat de raportare a fost foarte util pentru a facilita procesele de colectare și analiză a datelor. Mai precis, cadrul³¹ 4A a fost utilizat pentru a identifica dacă serviciile de asistență judiciară sunt disponibile, accesibile, acceptabile și adaptate copiilor:

- Disponibilitate: Asistența judiciară este disponibilă și există o infrastructură adecvată și avocați instruiți/pro bono capabili să sprijine furnizarea de asistență judiciară.
- Accesibilitate: Sistemul de asistență judiciară este nediscriminatoriu și accesibil tuturor și se iau măsuri pozitive pentru a-i include pe cei mai marginalizați.
- Acceptabilitate: Standardele de calitate sunt în vigoare și puse în aplicare în mod corespunzător pentru a se asigura că copiii sunt protejați, tratați corespunzător și pot participa; avocații/pro bono sunt profesioniști.
- Adaptabilitate: Asistența judiciară evoluează odată cu nevoile în schimbare ale societății și pune sub semnul întrebării inegalitățile, cum ar fi discriminarea de gen; avocații/pro bono se adaptează pentru a se potrivi nevoilor și contextelor specifice locale.

O abordare bazată pe competențe a fost, de asemenea, utilizată pentru a identifica cunoștințele, abilitățile și atitudinea avocaților care lucrează cu copiii aflați în conflict cu legea și nevoile lor de formare.³²

³¹ Acest cadru a fost inițial dezvoltat în domeniul educației (<https://www.right-to-education.org/taxonomy/term/11>) și apoi adesea folosit în cercetarea drepturilor copilului

³² Pe baza competențelor de bază pentru personalul care lucrează cu copiii privați de libertate, definite de Biroul Internațional pentru Drepturile Copilului în 2020, cunoștințele sunt informații pe care o persoană le-a dobândit. A avea cunoștințe despre ceva crește capacitățile unei persoane și este un punct de plecare de la care profesioniștii pot lua măsuri. Abilitățile sunt capacitatea persoanei de a pune cunoștințele în practică. Atitudinile sunt caracteristicile, calitățile și comportamentele persoanei care arată că sunt capabile să-și adapteze abordarea, limbajul, limbajul corpului și modul în care aplică o competență. Disponibil la: https://www.ibcr.org/wp-content/uploads/2020/12/Competences_clefs_enfants_prives_de_liberte_EN_web_planches.pdf

Prezentare generală a principalelor instrumente utilizate în fiecare țară și a numărului de participanți.

Belgia	- Chestionar online: 7 avocați (3 vorbitori de limbă olandeză și 4 francofoni) Interviuri: 1 președinte și 1 director al unui birou de asistență juridică, 1 președinte al unei secții de tineret, 1 asistent social, 1 psiholog, 1 director al unui serviciu de protecție a tinerilor, 1 reprezentant ONG care desfășoară cursuri de formare pentru avocați - Cercetare documentară (bazată în principal pe proiectul LA Child desfășurat în 2020)
Franța	- Chestionare: 10 barouri (Lyon, Belfort, Bayonne, Hauts-de-Seine, Paris, Compiègne, Caen, Pyrénées-Orientales, Dijon și Toulouse), 10 avocați, 3 asociații, 3 administratori ad-hoc și 6 psihologi - Cercetare de birou condusă de Clinica din Aix en Provence
Ungaria	- Interviuri: 3 avocați (finanțați de stat, doi dintre ei au avut experiență cu pro bono), 1 barou, 5 reprezentanți ai ONG-urilor, 5 factori de decizie politică și alte părți interesate, 1 psiholog, 2 instituții de formare
Romania	- Interviuri: 4 avocați, 2 experți în politici, 2 reprezentanți ONG-uri, 2 asistenți sociali, un avocat stagiar
Țările de Jos	- Interviuri: 5 avocați, 1 procuror, 2 reprezentanți ai instituțiilor de formare, 1 reprezentant al ONG-urilor și 1 reprezentant al Asociației Avocaților de Tineret și baroului

2.3. Limitările revizuirii.

După cum sa menționat deja, contextul din fiecare țară este diferit. A fost important să se ia în considerare nivelul de cunoștințe, posibila lipsă de resurse pentru a ajunge la avocați, în special în zonele rurale. Limba utilizată este engleza, care ar putea fi un obstacol, iar chestionarul și rapoartele naționale au trebuit să fie traduse. Chestionarul a fost cât se poate de precis pentru a evita orice interpretare și pentru a se asigura că răspunsurile sunt armonizate. CLEAR-Rights va înființa trei consilii consultative pentru copii: în Franța, Ungaria și România. Cu toate acestea, la elaborarea acestui raport, au fost înființate doar consiliile de administrație din Ungaria și România. Cu toate acestea, opiniile lor au fost luate în considerare și împărtășite pe tot parcursul raportului. Copiii au contribuit în mod activ la prezentarea succintă a politicii Tdh privind drepturile copilului în sistemele de justiție și și-au împărtășit opiniile cu privire la asistența juridică în timpul procesului de consultare.³³

³³ Disponibil la:

https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/just_with_children_policy_brief_ec_strategy_child_rights.pdf.

Partea 2. Principalele constatări

“Avocatul ideal pentru mine este îngrijit, are o expresie prietenoasă și zâmbește” Fată, vârstă necunoscută, intervievată în timpul proiectului.³⁴

Principalele constatări includ:

- Principalele standarde juridice internaționale și europene referitoare la asistența juridică și la asistența judiciară pentru copii
- Cum funcționează sistemele de asistență judiciară și cât de accesibile sunt acestea
- Cursuri de formare existente, baze de date și rețele de avocați
- Standarde de calitate privind asistența/asistența juridică pentru copii.

©Tdh

³⁴ Interviu integral poate fi consultat la adresa: <https://childhub.org/en/child-protection-multimedia-resources/clear-rights-child-advisory-board-hungary-what-makes-good-lawyer-video>

1. Principalele standarde juridice privind asistența juridică pentru copii

Principalele standarde internaționale și europene privind și asistența judiciară sunt enumerate în tabelul de mai jos

Principalele standarde juridice internaționale legate de asistența juridică ³⁵	
Instrumente juridice obligatorii	Art. 11.1 Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO -1948) Art. 14.3 Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP - 1966) Art. 37 d și 40 ii Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CRC – 1989)
Instrumente juridice neobligatorii	Principiile și orientările ONU privind accesul la asistență judiciară în sistemele de justiție penală (2012) Principiile de bază ale ONU privind rolul avocaților (1990) Articolul 15.1 Regulile Beijingului (1985) Articolul 18 Regulile Havana (1990) Orientarea 16 Orientările ONU pentru acțiune privind copiii în sistemul de justiție penală Comentariu general Nr. 24 privind drepturile copilului în sistemul de justiție a copilului (2019) – care înlocuiește comentariul general nr.10 al Comitetului ONU pentru drepturile copilului – Drepturile copilului în justiția juvenilă (2007)
Principalele standarde juridice europene legate de asistența juridică: Consiliul Europei	
Instrumente juridice obligatorii	Art. 6.3 (c) Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO)
Instrumente juridice neobligatorii	Orientările Comitetului de Miniștri al COE privind o justiție favorabilă copiilor (2010) Standardele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Tratatelor sau Pedepselor inumane sau degradante (Standardele CPT) privind minorii privați de libertate (2015) Recomandarea CM/Rec(2008)11 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind normele europene pentru delincvenții minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri

³⁵ A more detailed list with the specific articles is available in the annex.

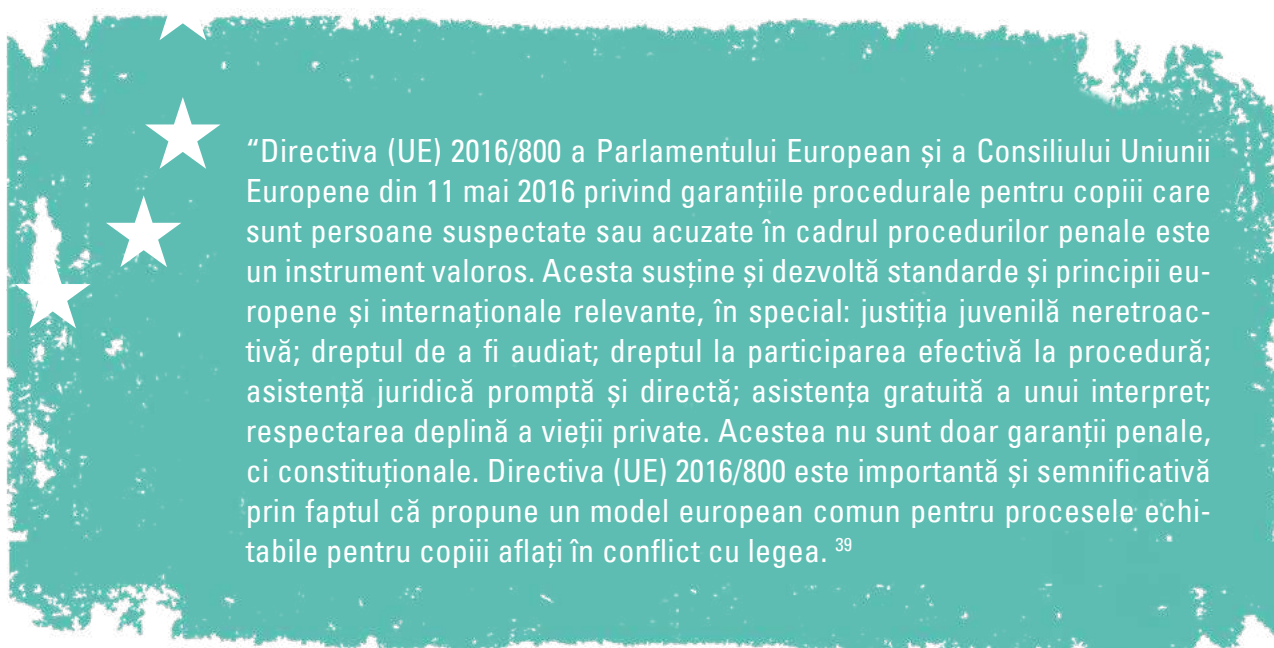
Main European legal standards related to legal assistance: European Union

Instrumente juridice obligatorii	Art. 47.3 Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (EUCFR)- 2000) Art. 3.1 Directiva 2012/13/ UE privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale Art. 11 Directiva 2013/48/UE privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale Directiva (UE) 2016/800 privind garanțiile procedurale pentru copiii suspectți sau acuzați Directiva (UE) 2016/1919 privind asistența judiciară acordată persoanelor suspectate și acuzate în cadrul procedurilor penale
Instrumente juridice neobligatorii	Recomandarea Comisiei Europene privind dreptul la asistență judiciară pentru persoanele suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale [C(2013) 8179/2] Recomandarea Comisiei Europene privind garanțiile procedurale pentru persoanele vulnerabile suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale [C(2013) 8178/2]
Alte orientări importante pentru profesioniștii din domeniul juridic	
Instrumente juridice neobligatorii	Codul de conduită pentru funcționarii responsabili cu aplicarea legii (1979) Principiile de conduită judiciară de la Bangalore (2002) Principiile internaționale de conduită pentru profesia de avocat, Asociația Internațională a Barourilor (2011) Orientările ONU pentru acțiune privind copiii în sistemul de justiție penală (Liniile directoare de la Viena) din 1997 Orientări privind copiii care intră în contact cu sistemul de justiție, Asociația Internațională a Judecătorilor și Magistraților de Tineret și Familie (2017)

Convenția cu privire la drepturile copilului (art. 37 și 40) oferă garanțiile fundamentale de bază pentru ca copiii să primească și să aibă acces la asistență juridică și la orice altă asistență adecvată. Aceste principii sunt consolidate în Comentariul general 24 care prevede: „un sistem cuprinzător de justiție a copiilor necesită instituirea (...) apărători specializați sau alți reprezentanți care oferă asistență juridică sau de altă natură adecvată copilului”. Comisia pentru drepturile copilului și-a exprimat în punctul 51 din comentariul său general 24 preocupările sale cu privire la faptul că „copiilor li se oferă mai puțină protecție decât garanțiile de drept internațional pentru adulți” și „recomandă statelor să ofere o reprezentare juridică efectivă, gratuită, pentru toți copiii care se confruntă cu acuzații penale în fața autorităților judiciare, administrative sau a altor autorități publice”, sublinierea importanței faptului că „sistemele de justiție pentru copii nu ar trebui să permită copiilor să renunțe la reprezentarea juridică, cu excepția cazului în care decizia de a renunța este luată în mod voluntar și sub supraveghere judiciară imparțială”. În Europa, pentru a asigura accesul efectiv la justiție, articolul 6 alineatul (3) litera (c) din Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO) și articolul 47 din Carta UE garantează dreptul inculpaților la asistență judiciară atunci când aceștia nu dispun de resursele necesare și atunci când interesul justiției impune acest lucru. Orientările Consiliului Europei privind justiția favorabilă copiilor menționează, de asemenea, că asigurarea accesului egal la asistență judiciară gratuită și specializată de înaltă calitate va garanta un proces de justiție echitabil și centrat pe copil pentru toți copiii și va asigura faptul că principiile interesului superior al copilului și nediscriminarea rămân

o prioritate pe tot parcursul procesului de justiție.³⁶ În 2021, în cazul Comisiei Internaționale a Juriștilor (CIJ) față de Republica Cehă, Comisia Europeană a Drepturilor Sociale a concluzionat că există o încălcare a articolului 17 din Carta din 1961 din cauza neasigurării asistenței judiciare obligatorii pentru copiii cu vârsta sub vârsta răspunderii penale în etapa premergătoare procesului.³⁷

Directiva 2013/48/UE privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale acordă fiecărei persoane suspectate sau acuzate dreptul de a avea acces la un avocat, care este formulat ca un drept subiectiv. Directiva 2016/800/UE privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale garantează dreptul de a fi asistați de un avocat și impune obligația de a oferi asistență juridică copiilor.³⁸

Acesta a stabilit în mod clar dreptul la asistență judiciară și a impus mai multe obligații statului. În conformitate cu articolele 6 și, respectiv, 18 din Directiva 2016/800/UE, „Copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale au dreptul de a avea acces la un avocat în conformitate cu Directiva 2013/48/EU”

³⁶ A se vedea punctele 37-43 și expunerea de motive 93-94, 101-105, Orientările Consiliului Europei privind justiția favorabilă copiilor.

³⁷ A se vedea <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/-/the-decision-on-the-merits-in-international-commission-of-jurists-icj-v-czech-republic-complaint-no-148-2017-is-now-public>.

³⁸ DCI-Belgia, “Avocații mei, drepturile mele”, Prezentare generală a țării - Belgia, 2017, p. 17.

³⁹ Françoise Tulkens, Cuvânt înainte, Guide My Lawyer My Rights, p. 10, disponibil la: <https://lchild.eu/>.

Prezentare generală a legislației privind asistența judiciară din fiecare țară

	Constituție	Legislația privind asistența judiciară
Belgia	Art. 23 (2)	<p>Articolele 508/1-508/25 din Codul judiciar, integrate după adoptarea Legii privind asistența judiciară (1998, modificată în 2016 și 2018)</p> <p>Decretul regal de stabilire a condițiilor de acces la asistență judiciară și asistență judiciară de linia a doua, total sau parțial gratuite (2003, modificat în 2020)</p> <p>Statutul Salduz, o lege de modificare a Codului de procedură penală și a Legii din 1990 privind arestul preventiv pentru a conferi drepturi, inclusiv dreptul de a consulta un avocat și de a fi asistat de unul, oricărei persoane arestate și oricărei persoane private de libertate (2011)</p> <p>Decretul ministerial de stabilire a nomenclurii pentru serviciile prestate de avocații responsabili total sau parțial cu titlu gratuit de asistență judiciară secundară. (2016)</p> <p>Legea privind instituirea unui fond bugetar pentru asistența judiciară de linia a doua (modificată în 2017 și 2020)</p> <p>Legea de modificare a Codului judiciar privind asistența judiciară (2011)</p> <p>Decrete specifice care vizează comunitățile franceză și flamandă</p>
Franța	N/A	<p>Legea nr.72-11 privind instituirea sistemului de asistență judiciară în Franța (1972)</p> <p>Legea nr.91-647 privind asistența judiciară (1991)</p> <p>Decretul nr. 2001-512 (2001)</p> <p>Codul de justiție penală pentru minori (2021)</p>
Ungaria	Art. 28 (3)	<p>Legea privind asistența judiciară (2003))</p> <p>Codul de procedură penală (Art. 682.1)</p>
Romania	Art 24	Codul de procedură penală (2010)
Țările de Jos	Art. 18	<p>Legea privind asistența judiciară (1993, modificată în 2021)</p> <p>Codul de procedură penală (art. 6.6, art. 489 și 491)</p> <p>Z260 Aviz de instruire de lucru a profilului ADN-ului de opoziție</p> <p>Art. 8 - Hotarare privind contributia clientului individual - Politica Comisiei de asistenta juridica pentru acordarea de subventii avocaturilor care acorda asistenta juridica minorilor arestati in timpul interviului politiei</p>

2. Sisteme de asistență judiciară pentru copiii aflați în conflict cu legea penală în Europa: cum funcționează și cât de accesibili sunt

Această secțiune se concentrează asupra modului în care funcționează sistemele de asistență judiciară și asupra accesibilității acestora. Prezentăm aici principalele constatări pentru fiecare țară care analizează cadrul juridic; asistență judiciară, în general și pentru copii; organizarea asistenței judiciare, a finanțării, a disponibilității geografice și a accesibilității pentru toți copiii. Tabelul de mai jos oferă un rezumat concis al principalelor constatări.

	Cadrul juridic	Consultanță gratuită și reprezentare juridică pentru toți	Servicii pro bono	Înregistrarea pe o listă cu cerințe specifice	Finanțare adecvată din partea Ministerului Justiției	Disponibilitate geografică
Belgia	Da	Da	Nu sunt comune	Da	Da, dar poate fi îmbunătățită	Da
Franța	Da	Da, dar poate fi îmbunătățită	Mai des	Da	Da, dar poate fi îmbunătățită	Da, dar poate fi îmbunătățită
Ungaria	Da	Da, dar poate fi îmbunătățită	Mai des	Da, dar poate fi îmbunătățită	Da, dar poate fi îmbunătățită	Da, dar poate fi îmbunătățită
Romania	Da	Da, dar poate fi îmbunătățită	Nu sunt comune	Da, dar poate fi îmbunătățită	Da, dar poate fi îmbunătățită	Da, dar poate fi îmbunătățită
Țările de Jos	Da	Da, dar poate fi îmbunătățită	Nu sunt comune	Da	Da, dar poate fi îmbunătățită	Da

2.1. Belgia

Cadrul juridic:

În Belgia, Constituția prevede că toate persoanele au dreptul la asistență judiciară⁴⁰. Acest drept a fost consolidat după adoptarea „Statutului Salduz” în 2011, care prevede: „toate persoanele fizice au dreptul la o consultare și asistență prealabilă, adică orice persoană care face obiectul interogatoriului are dreptul să consulte în prealabil un avocat și să solicite ca acest avocat să fie prezent la primul interogatoriu de către poliție sau judecătorul responsabil de o anchetă”. Asistența judiciară este, de asemenea, reglementată de un număr mare de standarde federale, comunitare și coduri de etică a ordinelor.⁴¹

Asistență judiciară (în general):

Există două forme de asistență judiciară:

- Asistență judiciară de primă linie: se acordă sub formă de informații practice sau juridice, o primă opinie juridică sau o sesizare către un organism sau o organizație specializată. Acesta este furnizat de avocați sau de organizații de asistență judiciară (asociații) și este gratuit⁴². Și anume, este o consultație față în față sau telefonică pentru proximal 10 până la 15 minute. De exemplu, în comunitatea franceză, decretul privind asistența judiciară de primă linie menționează că ar trebui să se desfășoare trei consultări pe oră.
- Asistență judiciară de linia a doua: Se acordă sub forma unui aviz juridic detaliat sau a unei asistențe juridice în cadrul sau în afara cadrului unei proceduri sau al asistenței într-un proces, inclusiv reprezentare.⁴³ Această formă de asistență judiciară constă în consultanță și/sau asistență juridică mai elaborate, precum și în reprezentarea în cadrul procedurilor judiciare sau administrative. Acesta este gratuit sau parțial gratuit și este disponibil numai pentru persoanele cu mijloace financiare insuficiente (pe baza mijloacelor de subzistență, inclusiv o dovadă a venitului). Cu toate acestea, asistența judiciară este complet gratuită pentru copiii care beneficiază de prezumția de indigență.

De la adoptarea Statutului Salduz, a fost creată o permanență pentru a consolida dreptul la consultare prealabilă și la asistență judiciară. Înainte de interogatoriu, polițiștii trebuie să sune și să solicite asistența unui avocat local de serviciu care va oferi o consultație față în față sau telefonică de 30 de minute.⁴⁴

În Belgia, sistemul de asistență judiciară este finanțat în principal de stat. Oportunitățile pro bono există, dar nu sunt comune. De exemplu, unele firme de avocatură sau ONG-uri, cum ar fi Avocats sans Frontières (ASF), oferă servicii juridice pro bono.

⁴⁰ Accesul la asistență judiciară este disponibil pentru cetățenii belgieni și europeni, pentru cetățenii străini în cazuri specifice, și anume în temeiul tratatelor internaționale, al celor care își au reședința obișnuită în Belgia sau în cadrul procedurilor de imigrare.

⁴¹ A se vedea ICD-Belgia, Asistență judiciară pentru copiii aflați în conflict cu legea, 2020, disponibilă la adresa: <https://lachild.eu/wp-content/uploads/2020/11/Belgium-LA-Child-Final-report-on-Belgium.pdf>, p. 12-14.

⁴² Art. 508/1, §1 din Codul judiciar. Din 2004, asistența judiciară de primă linie este un serviciu gratuit.

⁴³ Art. 508/1, §2 din Codul judiciar.

⁴⁴ Această secțiune a fost dezvoltată pe baza informațiilor partajate de DCI-Belgia și PBI, Latham & Watkins, “Un sondaj privind practicile și oportunitățile Pro Bono în 71 de jurisdicții”, op. citează.

Asistență juridică pentru copii: Fiecare copil care intră în conflict cu legea (sau tânărul adult care era minor la momentul săvârșirii infracțiunii) are dreptul la asistență judiciară pe deplin gratuită. Nu este nevoie nici de test, nici de test de merit. Copiii pot alege un avocat înscris pe lista specifică sau este numit un avocat. Barourile stabilesc și actualizează în fiecare an o listă a avocaților specializați din „secția de tineret”, care trebuie să fie formați în mod corespunzător. Înregistrarea este obligatorie pentru a fi calificat pentru a reprezenta un copil. Acest lucru asigură un nivel adecvat de specializare și de calitate a asistenței judiciare acordate. Avocații specializați în dreptul tinerilor își petrec, de obicei, între 70 și 80 % din timp în cazuri privind copiii aflați în situații de risc (adică copii care nu sunt în conflict cu legea, dar care au nevoie de protecție) și o proporție mai mică pentru copiii aflați în conflict cu legea.

Serviciile pentru tineret, cum ar fi Serviciile Droits des Jeunes (SDJ) și Ombudsmanul ar putea, de asemenea, să furnizeze informații tinerilor, inclusiv informații privind asistența juridică.

Organizarea asistenței judiciare:

Belgia este un stat federal compus din trei comunități: flamandă, franceză și germană. Există două barouri generale, și anume ordinele: Orde van Vlaamse Balies (Barourile vorbitoare de limbă olandeză) și Ordre des Barreaux Francophones et Germanophones (Barourile vorbitoare de limbă franceză și germană). Organizarea asistenței judiciare de primă linie este de competența comunităților și este organizată de comisiile de asistență judiciară. Există o comisie de asistență judiciară în fiecare district judiciar și două în Bruxelles, compusă din avocați locali și asistenți sociali care oferă servicii de consiliere. Asistența judiciară de linia a doua este de competența statului federal. Ordinele sunt principalele organisme responsabile de organizarea asistenței judiciare și de controlul calității asistenței judiciare secundare acordate.⁴⁵ Cererea de asistență judiciară se depune la Biroul de Asistență Judiciară, înființat în fiecare barou.

Pentru a deveni avocat, este necesar să aveți o diplomă universitară în drept (nivel de master, 5 ani) și să fiți înregistrați într-o barou. La sfârșitul masteratului, avocații trebuie să finalizeze un stagiul de 3 ani, sub supravegherea unui alt avocat certificat, continuându-și în același timp formarea și promovând un examen care să le permită să obțină un certificat de competență profesională. Acestea vor fi apoi incluse în Registrul barourilor. Lista este stabilită în fiecare an de barouri, pe baza specializării acestora.⁴⁶

Finanțare:

Asistența judiciară de primă linie este finanțată de Comunități, care plătesc granturi partenerilor autorizați (în principal comisiilor de asistență judiciară, dar și câtorva organizații de asistență judiciară de primă linie aprobate). Asistența juridică de linia a doua este finanțată din bugetul statului federal. Avocații sunt plătiți, pe baza grilei anuale de salarizare, de către Departamentul de Justiție prin intermediul ordinelor locale. Acest buget include, de asemenea, costurile legate de funcționarea birourilor de asistență judiciară. În fiecare an (în luna iunie), avocații depun o declarație la biroul de asistență juridică. În funcție de numărul de cazuri raportate, biroul de asistență judiciară stabilește un număr total de puncte care se comunică fiecărui ordin, iar apoi Ministerului Justiției.

⁴⁵ Având în vedere particularitatea acestei țări și chiar dacă asistența judiciară de linia a doua este o competență federală, dispoziția privind asistența judiciară ar putea diferi de la o Comunitate la alta.

⁴⁶ Codul judiciar, art. 508/7. Cerințele în ceea ce privește formarea inițială sunt diferite în ceea ce privește partea francofonă și neerlandofonă a țării, având în vedere că multe dintre aceste obligații sunt stabilite prin ordine.

Bugetul alocat asistenței judiciare este un „plic închis” pe care ministerul îl alocă în fiecare an și care este împărțit la numărul total de puncte din întreaga țară. Prin urmare, un avocat nu cunoaște remunerația în avans, având în vedere că aceasta poate crește sau scădea în funcție de numărul total de ore de servicii de asistență judiciară prestate. În 2020, valoarea punctului a fost stabilită la 75,09 Euro, ceea ce de către avocați este considerat scăzut. În plus, acestea sunt adesea plătite cu unele întâzieri (uneori aproape doi ani mai târziu) și mulți avocați nu sunt nici mulțumiți, nici motivați să lucreze în acest domeniu. În plus, lipsa resurselor limitează dezvoltarea de proiecte pe care oficiile de asistență judiciară și alți profesioniști le-ar putea pune în aplicare pentru a îmbunătăți experiența tinerilor în sistemul de justiție.

Disponibilitatea geografică și accesibilitatea pentru toți copiii: Asistența unui avocat este obligatorie pentru toți copiii aflați în conflict cu legea.⁴⁷ Toți au dreptul la asistență judiciară gratuită, dar sunt, de asemenea, liberi să își aleagă propriul avocat pe care vor trebui să îl plătească. Există birouri de asistență judiciară în întreaga țară, iar copiii aflați în conflict cu legea par să aibă acces la un avocat specializat atât în mediul urban, cât și în cel rural. Cu toate acestea, majoritatea avocaților specializați au sediul în orașele mari. În zonele rurale, acestea nu sunt adesea specializate în dreptul tineretului și practică o gamă mai largă de subiecte. Avocații participă la o formare obligatorie, cu excepția comunității vorbitoare de limbă germană, o zonă rurală foarte mică, unde avocații care reprezintă minorii nu sunt neapărat instruiți în mod specific. De asemenea, ar putea fi dificil pentru copiii care locuiesc în zonele rurale să meargă la o întâlnire la biroul avocatului din cauza lipsei de transport. Un avocat a explicat că organizează programări într-un birou local de protecție a tinerilor, care este mai accesibil, iar uneori chiar merge la casa copilului, dacă este nevoie.⁴⁸

Copiii care au împlinit vârsta de 18 ani, dar, la momentul săvârșirii infracțiunii erau minori, beneficiază în continuare de asistență juridică gratuită în aceleași condiții ca și un copil. Nu există nicio cerință legată de naționalitate sau rezidență.⁴⁹ Este suficient să prezinte o carte de identitate, un permis de ședere sau o citație de la Parchet. Pentru a facilita accesul la asistență judiciară pentru toți copiii, președintele Biroului de asistență judiciară a declarat că se iau măsuri pentru copiii aflați în situații deosebit de vulnerabile. De exemplu, interpreții sunt disponibili pentru copii și familii în toate etapele procedurii (inclusiv întâlnirile cu avocatul, poliția și ședințele de judecată). Acest serviciu este gratuit. Există o listă oficială a interpreților. Cu toate acestea, unii avocați au menționat că interpreții ar trebui să aibă abilitățile necesare pentru a vorbi cu copilul într-un mod adecvat. Lipsa cunoștințelor privind limbajul prietenos cu copiii ar putea împiedica strategia și eforturile de comunicare ale avocaților.

⁴⁷ Decretul regal 2003, articolul 1 54. Potrivit art. 54bis din Legea din 1965 privind justiția juvenilă “Atunci când o persoană cu vârsta sub 18 ani este parte la cauză și nu are avocat, i se atribuie una”. Articolul 47 bis din Codul de cercetare penală precizează că numai un adult poate renunța la orice asistență din partea unui avocat.

⁴⁸ Pe baza unor interviuri realizate în timpul proiectului LA Child.

⁴⁹ Compendiul de asistență judiciară precizează că: “Asistența judiciară secundară este disponibilă tuturor persoanelor fizice, fără nicio condiție de naționalitate sau regularitate a șederii”.

2.2. Franța

Cadrul juridic:

Asistența judiciară gratuită a fost instituită de foarte mult timp în Franța, cu un sprijin financiar redus sau deloc din partea statului. Aceasta face parte din rolul avocaților de gardieni ai drepturilor și libertăților civile. În 1972, asistența judiciară a fost înființată în mod oficial de către stat, iar avocații au fost despăgubiți. Sistemul de asistență judiciară a fost consolidat în urma adoptării Legii privind asistența judiciară în 1991⁵⁰ și decretul său de aplicare modificat în 2001.⁵¹ În plus, Franța a ratificat CRC în 1990, care a fost încorporat în legislația națională. Cu toate acestea, până în 2016, prezența unui avocat nu a fost o obligație legală. În urma reformei justiției copiilor, Codul justiției penale pentru copii a fost adoptat în 2021, iar asistența juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea este acum obligatorie.⁵²

Asistență juridică (în general): În Franța, există două tipuri de asistență judiciară:

- Consultări și asistență pentru a ajuta persoanele fizice să ia decizii juridice în cunoștință de cauză, indiferent de situația lor financiară. Acesta este oferit de avocați voluntari care nu sunt plătiți. Aceste servicii sunt furnizate în instanțe sau în locuri specifice (cum ar fi Maison de la justice et du droit și Point d'accès au droit).
- Reprezentarea juridică a unui avocat calificat în procedurile civile, penale și administrative. Acest sistem este limitat la persoanele care se confruntă cu obstacole financiare. Petiționarul completează un formular, cu o dovadă a venitului⁵³. În funcție de situație, taxele și costurile pot fi acoperite parțial sau total de către stat.

Avocații pot oferi, de asemenea, servicii pro bono, adică sunt de acord să nu primească nicio remunerație. Cu toate acestea, pro bono nu este instituționalizat în Franța. Baroul din Paris a înființat o Comisie Pro Bono în 2012, cu scopul de a face schimb de informații și de bune practici.⁵⁴ Asociațiile și ONG-urile, cum ar fi AADH sau Droits d'Urgence din Paris, oferă asistență juridică gratuită și consiliere copiilor. De asemenea, AADH pune în contact ONG-urile cu avocații pro bono.⁵⁵

Asistența juridică pentru copii:

Asistența unui avocat este obligatorie, de la începutul procedurii la secția de poliție.⁵⁶ În general, avocații sunt numiți din oficiu pe baza unei liste. Majoritatea barourilor au o unitate sau o comisie specială compusă dintr-un grup de avocați specializați în justiția copiilor. De cele mai

⁵⁰ Disponibil la: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000537611/>.

⁵¹ Disponibil la: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000721124>.

⁵² Artă. L. 12-4 din Codul francez al justiției penale pentru copii la 30 septembrie 2021. Art. 61-1 din Codul de procedură penală a fost declarat neconstituțional pe motiv că garanțiile existente nu permit copilului să fie pe deplin conștient. a acestor drepturi și să îl împiedice să facă alegeri contrare acestor interese (Consiliul Constituțional, Problema prioritară a constituționalității, 8 februarie 2019, nr. 2018-762). Anterior, Consiliul Constituțional a recunoscut că sistemul de justiție a copilului se bazează pe trei principii principale: atenuarea răspunderii penale a copiilor în funcție de vârsta lor, necesitatea de a solicita recuperarea educațională și morală și necesitatea unei jurisdicții specializate sau a unor proceduri adecvate (Decizia nr.2002-461 DC din 29 august 2002, §26). Secția penală a Curții de Casație a recunoscut și dreptul copilului la asistență juridică (Decizia nr. 17-84.017, 20 decembrie 2017).

⁵³ CERFA Nr. 15626 disponibil la adresa: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F18074>. Disponibil în general pentru cetățenii francezi sau ai Uniunii Europene, străinii care locuiesc în Franța, în cazuri de refugiați sau copii.

⁵⁴ PBI, Latham & Watkins, "A survey of Pro Bono Practices and Opportunities in 71 jurisdictions", disponibil la: <http://www.probonoinst.org/wpps/wp-content/uploads/a-survey-of-pro-bono-practices-and-opportunities-in-71-jurisdiction-2012.pdf>.

⁵⁵ CRIN, "Accesul la justiție pentru copii: Franța", 2014, disponibil la adresa: https://archive.crin.org/sites/default/files/france_access_to_justice.pdf.

⁵⁶ Artă. L. 12-4, L. 413-3 și L. 413-9 din Codul francez al justiției penale pentru copii.

multe ori, copiii aflați în conflict cu legea sau reprezentanții lor nu își aleg avocatul. Avocații sunt calificați pe baza formării specifice organizate de barou. În teorie, toți avocații din Franța pot fi chemați, la un moment dat sau altul, să apere un copil aflat în conflict cu legea.

În conformitate cu Legea din 31 decembrie 1971, este necesar să se dețină o diplomă de facultate de drept și să treacă examenul de barou. Apoi, studenții urmează o formare profesională de 18 luni, inclusiv un proiect individual și un stagiu de practică. La sfârșitul acestei formări, studenții promovează un examen final – certificatul de aptitudine pentru profesia de avocat (CAPA). Aceștia depun jurământul în fața curții de apel și se înregistrează în baroul ales de ei.

Organizarea ajutorului direct:

Există un birou de asistență judiciară în fiecare instanță Tribunal de Grande (aproximativ 164 în Franța) și în instanțele supreme (*Cour de cassation si Conseil d'Etat*)⁵⁷ în cazul în care persoanele fizice pot solicita să fie asistate gratuit de un avocat. Birourile de asistență judiciară stabilesc eligibilitatea pentru asistență judiciară pe baza situației fiecărei persoane (inclusiv resursele, cetățenia și reședința). Odată ce persoana este declarată admisibilă pentru asistență judiciară, președintele baroului numește un avocat. Persoana poate alege, de asemenea, un anumit avocat, în funcție de disponibilitatea sa.⁵⁸

Mai multe barouri au înființat servicii specifice pentru copii (Antennes des mineurs), iar cele mai mari barouri au instituit programe specifice de asistență juridică pentru copii:

- „Miercuri vorbesc cu avocatul meu”: în fiecare miercuri după-amiază, cu doi avocați și un psihiatru pentru copii în Lyon.
- O linie telefonică de asistență dedicată și o adresă de e-mail gestionată de un angajat al Baroului Hauts-de-Seine, instruit în domeniul dreptului tineretului. Baroul oferă, de asemenea, vouchere gratuite de consultare pentru copii pentru a se întâlni cu avocații la biroul lor.
- O unitate specifică pentru minorii neînsoțiți din Paris.⁵⁹

Finanțare:

Asistența judiciară este responsabilitatea ministrului justiției. Statul plătește o despăgubire pentru orice avocat care intervine în cadrul asistenței judiciare. Toți avocații care lucrează în domeniul justiției copiilor sunt plătiți de barou, pe baza grilei stabilite pentru fiecare tip de procedură de către guvern. Barourile primesc o alocare suplimentară, plătită de Ministerul Justiției, pentru a plăti angajații care lucrează în servicii permanente și avocații. Salarizarea avocaților se stabilește la sfârșitul anului în funcție de numărul de ore solicitat de toți avocații. Remunerația avocatului este, în general, considerată a fi prea mică în comparație cu timpul petrecut pentru fiecare caz în parte. Bugetul alocat asistenței judiciare nu este foarte mare.⁶⁰ Chiar dacă despăgubirea nu este suficientă, acest lucru nu afectează timpul petrecut pe caz în comparație cu un alt caz. Cu toate acestea, un avocat a sugerat majorarea bugetului pentru a îmbunătăți calitatea asistenței juridice acordate copiilor.

⁵⁷ Se vede: http://www.justice.gouv.fr/art_pix/CC%202019_V8.pdf.

⁵⁸ A se vedea Inițiativa pentru o justiție pentru o societate deschisă, Fișă informativă privind asistența judiciară în Franța, disponibilă la adresa: <https://www.justiceinitiative.org/uploads/bdad84af-53ad-4360-af03-b2bf167b3a3a/eu-legal-aid-france-20150427.pdf> și portalul francez privind justiția, disponibil la adresa: <https://www.justice.fr/fiche/aide-juridictionnelle>.

⁵⁹ Pe baza informațiilor partajate de AADH.

⁶⁰ A se vedea: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/rapports/cion_lois/l15b2183_rapport-information#_Toc256000008.

În octombrie 2013, mai multe barouri locale au intrat în grevă. Avocații au susținut că nu își mai pot permite să își asume activități de asistență judiciară din cauza remunerăției scăzute pentru servicii.⁶¹

În 2021, bugetul pentru asistență juridică va ajunge la 585 de milioane de euro, în creștere cu 55 de milioane de euro (+10%) față de 2020.

Disponibilitatea geografică și accesibilitatea pentru toți copiii:

Asistența juridică gratuită este disponibilă în orașe și în zonele rurale. Cu toate acestea, accesul la avocați liberi și calificați rămâne inegal în întreaga țară. Partenerii au menționat că majoritatea avocaților specializați în justiția copiilor au sediul la Paris. În plus, accesul la un avocat este încă limitat pentru copiii aflați în situații vulnerabile. O treime dintre asociațiile care au participat la sondaj consideră că copiii neînsoțiți sau copiii care aparțin minorităților nu au acces egal la un avocat.

2.3. Ungaria

Cadrul legal:

Conform Constituției, dreptul la asistență judiciară este garantat în fiecare etapă a procesului penal pentru toată lumea, inclusiv pentru copii. Asistența judiciară acordată copiilor suspecti sau acuzați de infracțiuni este reglementată de Codul de procedură penală, care încurajează o abordare educativă, mai degrabă decât punitivă. CRC a fost încorporată în dreptul maghiar în 1991. Potrivit Codului de procedură penală, un avocat de asistență judiciară poate fi numit în trei situații diferite:

- atunci când este obligatorie (de exemplu, în cazul anumitor infracțiuni) și inculpatul nu a mandatat un avocat pentru apărarea lor;
- în cazul în care se consideră necesar să se asigure apărarea efectivă a pârâtului sau
- în cazul în care pârâtul nu este în măsură să acopere costurile avocatului pe baza situației sale financiare. Un formular de cerere trebuie depus la Oficiul Județean de Justiție, cu unele dovezi care să includă o situație a situației financiare și o adeverință de la angajator.

Asistență juridică (în general):

În conformitate cu Legea privind asistența judiciară, serviciile gratuite de asistență judiciară pot fi furnizate de avocați și de alte instituții, cum ar fi organizații neguvernamentale, fundații sau universități. În cadrul procedurilor judiciare, reprezentarea juridică este limitată la avocați, firme de avocatură și unele ONG-uri, care au încheiat contracte de agenție pe durată determinată cu avocații. Asistența judiciară este oferită pe baza statutului financiar și a nevoilor de asistență judiciară ale persoanei și este disponibilă pentru maghiari, cetățeni europeni și alți străini care locuiesc în Ungaria sau se află în proceduri de azil. Statul ar putea plăti sau avansa taxele.

Unii avocați oferă asistență juridică gratuită ca serviciu pro bono, adică în afara domeniului de aplicare al Legii privind asistența judiciară. Acesta nu este reglementat în Ungaria, dar poate fi considerat un sistem paralel cu asistența judiciară finanțată de stat. În general, este oferit de organizații caritabile și ONG-uri, prin avocați sau clinici juridice. De exemplu, Fundația PILnet promovează legea pro bono și de interes public în Ungaria, printre altele, prin înființarea unui centru de compensare care conectează organizațiile care solicită asistență juridică cu practicienii din domeniul dreptului care sunt dispuși să ajute. Fundația PILnet proiectează în prezent un curs intern pentru avocații privind asistența juridică pro bono în cadrul Baroului din Budapesta, cu scopul de a crește gradul de conștientizare și de a promova serviciile pro bono. Institutul de Drept de Interes Public a creat, de asemenea, un centru de compensare pentru a promova practicile pro bono și pentru a încuraja colaborarea dintre ONG-uri și firmele de avocatură implicate în serviciile pro bono. Cei mai mulți dintre ei au semnat Declarația Pro Bono pentru a-și afirma public angajamentul. Cu toate acestea, sistemul pro bono a fost criticat de unii avocați care au indicat că sistemul existent ar trebui îmbunătățit în loc să dezvolte un sistem paralel de avocați pro bono, având în vedere că prezența unui avocat este obligatorie pentru copiii aflați în conflict cu legea. Deoarece avocații trebuie contactați prompt, aceștia au adăugat, de asemenea, că nu există timp pentru a conecta avocații pro bono cu clienții.

Asistență juridică pentru copii:

Prezența unui avocat este obligatorie pentru copii. În cazul în care copilul sau familia sa nu mandatează un avocat, autoritățile vor numi unul din baroul regional, pe baza jurnalelor lor de evidență. În practică, autoritatea ia decizia de a numi un avocat și trimite decizia sa baroului regional prin intermediul sistemului electronic al Asociației Barourilor din Ungaria, împreună cu informații relevante.⁶³ Majoritatea avocaților au menționat că, de la introducerea sistemului automatizat de programare, numărul de cazuri a crescut atât pentru copii, cât și pentru adulți. Avocații stabiliți la Budapesta au estimat că aproximativ 10% din cazuri au implicat copii, în timp ce un avocat cu sediul în mediul rural a declarat că este vorba despre mai mult de 30%. Unii avocați au menționat că asistența judiciară nu este întotdeauna gratuită. În cazul în care copilul este găsit vinovat, instanța îl obligă pe acesta sau pe îngrijitorul acestuia să ramburseze integral sau parțial costurile procedurii penale care au fost plătite în avans de către stat, inclusiv onorariile și cheltuielile avocatului desemnat (693/A. § din Codul de procedură penală). Scutirea sau reducerea costurilor personale pot fi solicitate și acordate în urma examinării situației financiare a copilului; cu toate acestea, este o decizie discreționară a Ministerului Justiției bazată pe recomandarea instanței de prim grad de jurisdicție. De asemenea, este important ca avocatul trebuie să atragă atenția copilului și a familiei sale pentru această oportunitate și să-l ghideze prin aplicație.

Avocații care au luat parte la sondaj sunt cu toții specializați în drept penal (dar nu numai) și au avut o vastă experiență în apărarea copiilor (15 până la 35 de ani de experiență). În cele mai multe cazuri, acestea servesc ca avocați finanțați de stat. Pro bono este, de asemenea, posibil. De exemplu, Fundația Hintalovon Alapítvány, ONG pentru drepturile copilului, îi poate ajuta pe copii să găsească avocați pro bono care să îi reprezinte în cadrul procedurilor penale. Centrul pentru Drepturile Copilului al Fundației Hintalovon a fost înființat în 2017 și a oferit consultanță juridică părinților în peste 1000 de cazuri, legate de custodie, divorț, probleme școlare sau abuz sexual. Deși există foarte puține cazuri privind copiii aflați în conflict cu legea, copiii și părinții îi cunosc

⁶³ În conformitate cu Codul de procedură penală și regulamentul Ministerului Justiției.

și îi contactează dacă au nevoie de îndrumare. În 2020, Fundația a decis să înființeze un chatbot cu software de inteligență artificială pentru a înlocui sistemul de trimitere a răspunsurilor prin e-mail⁶⁴. În ultimele cinci luni, au avut loc 300-400 de conversații și, deoarece chatbotul întrebă despre vârsta persoanei la început, se știe că în 85-90% din cazuri este încă folosit de adulți. Cu toate acestea, acesta este un instrument interesant. Există întrebări și explicații pentru copii cu privire la procedura penală, investigații, cum să depună un raport al poliției și rolul poliției și al instanțelor de judecată. Centrul este deschis în cazul în care copiii înșiși solicită consultanță juridică; îi pot contacta prin e-mail sau completând un sondaj online. Pe parcursul anului trecut, au avut 10-11 copii care au cerut ajutor în cazurile în care au vrut să-și înțeleagă propriile drepturi sau, în unele ocazii, când au avut conflicte de interese cu părinții sau reprezentanții legali.

Organizarea asistenței judiciare: Începând din iulie 2018, avocații sunt numiți de barourile regionale relevante pe baza unui sistem automatizat. Avocații de pe listă sunt selectați aleatoriu, fiecare dintre ei cel puțin o dată. Membrii barourilor sunt înscrși în registrul avocaților din oficiu și, prin urmare, pot fi numiți în calitate de avocat al apărării în orice moment, cu excepția membrilor Baroului din Budapesta pentru care înregistrarea este opțională. Cu toate acestea, în ambele cazuri nu sunt necesare cerințe, cursuri de formare sau acreditări specifice pentru a fi înscrise în registru. Chiar dacă autoritatea menționează că inculpatul este un copil, avocatul este selectat din registrul general. În cazul în care baroul nu numește un avocat sau în cazul în care există un conflict de interese cu privire la avocatul numit sau avocatul nu poate fi contactat, autoritatea numește un avocat supleant al apărării. Baza de date a barourilor regionale este accesibilă pentru informare prin intermediul unui site web public.⁶⁵

Finanțare: Avocații numiți din oficiu sunt eligibili pentru compensare și rambursarea costurilor lor (cheltuieli de deplasare, cazare, parcare și administrative) de către stat.⁶⁶ Taxa este în prezent de 6000 HUF (~16,9EUROS) pe oră pentru participarea avocatului apărării la actele de procedură. În plus, 20% din taxă este prevăzută pentru a acoperi lucrările de pregătire pentru participarea la fiecare act de procedură. În cazul unei consultări cu un client privat de libertate, se acordă 70% din taxă pe oră. Mai mulți avocați au subliniat în timpul interviurilor că timpul petrecut călătorind la locul actului de procedură sau contactând alți profesioniști care lucrează cu copilul (cum ar fi șeful instituției de îngrijire a copilului, asistentul social sau directorul) nu este acoperit. În general, profesioniștii au menționat că această remunerație este foarte scăzută, iar sistemul de asistență juridică este subfinanțat. Ca urmare, avocații din Budapesta decid să nu facă numiri din oficiu și să renunțe la listă. În cadrul evaluării periodice universale, Comitetul Helsinki din Ungaria a subliniat că statul ar trebui să asigure finanțarea necesară pentru activitățile avocaților de asistență judiciară.⁶⁷

Disponibilitatea geografică și accesibilitatea pentru toți copiii: Există o diferență importantă între capitală și zonele rurale, unde accesul la avocații de asistență juridică și pro bono este destul de rar: „trebuie să înțelegem că avocatul este, de asemenea, un actor de afaceri”. În general,

⁶⁴ Chatbot-ul este disponibil la adresa <https://hintalovon.hu/chat-mukodese/>.

⁶⁵ A se vedea: <https://kirendeles.magyarugyvedikamara.hu/kirendeles/>.

⁶⁶ Regulamentul Ministerului Justiției 32/2017 (XII. 27).

⁶⁷ Textul integral al transmiterii este disponibil pe site-ul ONG-ului la adresa https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2021/03/HHC_UPR2021_Hungary_criminal_justice_web.pdf.

numărul avocaților disponibili pentru a fi numiți consilieri ai apărării finanțați de stat este mai mare la Budapesta: 523 în comparație cu 135 în țara Borsod-Abaúj-Zemplén, în timp ce numărul infracțiunilor înregistrate comise de copii (14-17) este similar.⁶⁸

Mai mulți profesioniști, inclusiv avocați, au subliniat că majoritatea copiilor care au nevoie de asistență juridică sunt marginalizați, provenind dintr-o situație dezavantajată din punct de vedere social, care poate fi exacerbată de abuzul de droguri. Potrivit psihologului care a participat la sondaj, copiii aflați în îngrijire, care au fost scoși din familie și plasați într-o instituție de îngrijire a copilului, se află, de asemenea, într-o situație vulnerabilă. Un avocat care lucrează într-o zonă rurală a explicat că copiii se ascund adesea și preferă să nu se prezinte la interviuri pentru că nu vor ca polițiștii să-i ducă înapoi la instituție.

2.4 Romania

Cadrul legal: Aderarea la UE a avut un impact important asupra dezvoltării asistenței judiciare în România. Constituția garantează dreptul la reprezentare de către un avocat în timpul oricărei proceduri judiciare. Ordonanța de urgență (2008) privind asistența judiciară în materie civilă nu include în materie penală, dar noul Cod de procedură penală conține prevederi specifice. Așa cum prevede art. 171, copiii trebuie să fie reprezentați pe parcursul tuturor etapelor procesului penal.⁶⁹ Legislația română privind copiii aflați în conflict cu legea este Codul Penal, Codul penal de procedura și Legea nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului care reglementează etapele procedurale pentru un copil aflat în conflict cu legea sub 14 ani. În ultimii zece ani, guvernul a luat măsuri importante pentru a avea un sistem judiciar mai prietenos cu copiii, inclusiv măsuri de deturnare și neprivative de libertate. România a ratificat, de asemenea, CRC, care a fost încorporată în legislația națională.

Asistență juridică (în general): Asistența judiciară include:

- Asistență extrajudiciară, care include consultări pentru inițierea sau soluționarea unui litigiu pentru care legea prevede acordarea de asistență judiciară publică sau, după caz, pentru inițierea procedurilor judiciare, arbitrale sau administrative-judiciare în cazurile prevăzute de lege și de formare și pregătirea documentelor pentru inițierea procedurilor judiciare, inclusiv procedurile preliminare obligatorii sau opționale, după caz.
- Reprezentarea și asistența procedurală în fața instanței judecătorești și a altor organe judiciare, în condițiile legii.⁷⁰

Orice persoană care dorește să primească asistență judiciară în cursul unei proceduri judiciare trebuie să prezinte o cerere instanței sau procurorului, care o aprobă și o trimite asociației barourilor locale relevante. Decizia se ia în funcție de situația sa financiară. Potrivit legii, orice persoană are dreptul de a-și alege avocatul în mod liber. Cu toate acestea, în cazul în care pârâțul refuză avocatul numit de stat, nu este posibil să existe un altul.

⁶⁸ A se vedea statisticile penale unificate ale autorităților de aplicare a legii și ale Parchetului, disponibile la adresa: <https://bsr.bm.hu/Document>.

⁶⁹ PBI, Latham & Watkins, "A survey of Pro Bono Practices and Opportunities in 71 jurisdictions", disponibil la: <http://www.probonoinst.org/wpps/wp-content/uploads/a-survey-of-pro-bono-practices-and-opportunities-in-71-jurisdiction-2012.pdf>.

⁷⁰ Conform Legii 51/1995 care reglementează profesia de avocat, disponibilă la adresa: <https://www.unbr.ro/legea-nr-511995/>.

Practicile pro bono nu sunt comune în România. Nu există un sistem sau o rețea care să organizeze avocați dispuși să ofere servicii pro bono pentru orice clienți, indiferent de vârsta acestora. Potrivit informațiilor din interviuri, se pare că, în practică, singura modalitate prin care un copil poate accesa un avocat pro-bono este prin intermediul ONG-urilor. Mai multe ONG-uri internaționale și locale oferă românilor asistență juridică gratuită, în special pentru romi, cum ar fi Centrul European pentru Drepturile Romilor, LGBT sau persoanele care trăiesc cu HIV. Primul centru de compensare pro bono din România a fost creat recent de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (Fundația pentru Dezvoltarea Societăților Civile) care oferă o alternativă promițătoare pentru ONG-uri⁷¹, inclusiv organizațiile pentru drepturile copilului, care solicită asistență juridică gratuită și pentru avocații care doresc să ofere servicii pro bono. O rețea pro bono pentru drepturile omului a fost lansată în 2014 de Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului (Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului) pentru a conecta avocații dispuși să ofere servicii pro bono ONG-urilor sau persoanelor fizice. Cu toate acestea, mulți avocați consideră că sistemul pro bono este prea complicat, iar alții cred că nu au voie să furnizeze servicii pro bono.

Asistența juridică pentru copii:

Copiii aflați în conflict cu legea au acces la asistența juridică în România. Nu există avocați specializați în justiția juvenilă în România, iar majoritatea avocaților care lucrează cu copii aflați în conflict cu legea sunt în primii ani de practică. De exemplu, la Cluj, cazurile în care sunt implicați copii aflați în conflict cu legea sunt gestionate de stagiați. Avocații care au participat la sondaj au menționat că nu primesc multe cazuri privind copiii aflați în conflict cu legea (aproximativ unul la fiecare trei luni). Procedura privind un copil aflat în conflict cu legea este coordonată de o comisie locală pentru protecția copilului, condusă de secretarul consiliului județean. Polițiștii trebuie să informeze Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului cu privire la un nou caz pentru a efectua o evaluare și să prezinte un plan de protecție individuală care să includă măsuri de protecție. Acest plan este apoi aprobat de comisia pentru protecția copilului⁷².

Organizarea asistenței juridice:

Există 41 de barouri regionale care dețin majoritatea competențelor de reglementare și o Asociație Națională a Barourilor – Uniunea Națională a Barourilor din România (Uniunea Națională a Barourilor din România – UNBR). Barourile locale țin un registru al asistenței judiciare și au un Birou de asistență judiciară care numește avocații care acordă asistență judiciară.⁷³ Repartizarea cauzelor din registrul de asistență judiciară este decisă de barou: fie avocatul este selectat aleatoriu de un calculator, cum ar fi în zona București, fie există un program zilnic pentru fiecare avocat, cum ar fi în Bihor. Avocatul de gardă primește orice caz care este raportat în ziua respectivă.

⁷¹ CRIN, "Accesul la justiție pentru copii: România", 2014, disponibil la adresa: https://archive.crin.org/sites/default/files/romania_access_to_justice.pdf.

⁷² Conform Legii 272/2004 care protejează drepturile copilului. A se vedea, de asemenea: http://tdh-europe.org/upload/document/7280/alternative_la_trimiterea_in_judecata_a_minorilor_in_romania_un_sistem_fragmentat.pdf

⁷³ A se vedea, de asemenea, PBI, Latham & Watkins, "Un sondaj privind practicile și oportunitățile Pro Bono în 71 de jurisdicții", disponibil la: <http://www.probonoinst.org/wpps/wp-content/uploads/a-survey-of-pro-bono-practices-and-opportunities-in-71-jurisdiction-2012.pdf> and CRIN, "Accesul la justiție pentru copii: România", 2014, disponibil la adresa: https://archive.crin.org/sites/default/files/romania_access_to_justice.pdf.

O persoană devine avocat după absolvirea și promovarea examenului de barou. În România, fiecare avocat trebuie să fie afiliat la un barou local și nu poate face parte din două barouri simultan. Fiecare barou local primește solicitările avocaților interesați să acorde asistență judiciară. În cazul în care numărul avocaților nu este suficient pentru a satisface nevoile, baroul local poate numi alți avocați. Avocații care doresc să ofere asistență judiciară trebuie să fie înregistrați. Pentru a fi adăugate, acestea trebuie să completeze un formular și să-l depună la Barou.

Finanțare: În toate cazurile de asistență judiciară sponsorizată de stat, onorariile avocatului sunt plătite de stat din bugetul Ministerului Justiției, în conformitate cu Protocolul cu Asociația Națională a Barourilor din România.⁷⁴ Onorariile variază în funcție de tipul de serviciu juridic furnizat de avocat și de tipul de infracțiune și sunt aceleași pentru adulți sau copii. În materie penală, onorariile datorate avocaților pentru acordarea de asistență judiciară obligatorie suspectilor, inculpaților sau persoanelor condamnate pornesc de la 313 RON (~ 65 Euro) pentru asistență în cazul unei cereri de revocare a executării unei pedepse, suspendarea executării unei pedepse sub supraveghere, o cale de atac împotriva executării sau pentru asistență în procedura de soluționare a unei căi de atac privind durata procesului. De asemenea, Ministerul Justiției poate plăti 627 RON (~ 128 Euro) pentru fiecare persoană suspectată sau acuzată asistată în cursul procesului penal în camera preliminară și până la 1133 RON (~ 230 Euro) pentru fiecare persoană suspectată sau acuzată asistată în cursul procesului penal atunci când cel puțin cinci persoane sunt suspectate sau acuzate.

Disponibilitatea geografică și accesibilitatea pentru toți copiii:

deoarece asistența judiciară pentru copii este obligatorie, avocații finanțați de stat reprezintă orice copil, indiferent de originea lor. Nu sunt foarte mulți avocați în sine care locuiesc și lucrează în mediul rural, însă ei reprezintă orice copil din județul în care a fost comisă presupusa infracțiune. În 2019, potrivit celui mai recent raport anual al Procuraturii de la Înalta Curte, majoritatea copiilor aflați în conflict cu legea provin din capitală București, iar județele Constanța, Dolj, Iași și Bacău.⁷⁵ Registrul avocaților care oferă asistență judiciară finanțată de stat nu este complet (unele dintre județe nu publică numărul de avocați pe site-ul lor web), cu toate acestea, datele existente nu indică faptul că există o problemă cu numărul de avocați disponibili.

Nu există date disponibile privind caracteristicile copiilor aflați în conflict cu legea care are nevoie de asistență juridică. În timpul interviurilor, avocații au explicat că nu au văzut niciun fel de bariere pentru copiii aflați în situație de vulnerabilitate. Cu toate acestea, cercetările de la Terre des homes⁷⁶ au concluzionat că majoritatea copiilor aflați în detenție provin din medii socio-economice defavorizate, în special băieți din minoritatea romă. Niciunul dintre avocații care au participat la sondaj nu a lucrat cu copii migranți. Conform legislației există obligația de a oferi interpretare. Cu toate acestea, partenerii au împărtășit că există puțini interpreți în România și poate dura ceva timp pentru a ajunge la unul.

⁷⁴ Disponibil la: <https://www.unbr.ro/wp-content/uploads/2019/02/PROTOCOL-OFICII-FINAL-SEMNAT-14.02.2019.pdf>.

⁷⁵ Raportul este disponibil la adresa: https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/raport_activitate_2019.pdf.

⁷⁶ Terre des hommes, Cercetare privind nevoile de reabilitare ale tinerilor infractori și nevoile de formare ale personalului de detenție, 2019.

2.5. Țările de Jos

Cadrul juridic: Dreptul la asistență judiciară este consacrat de art. 18 din Constituție; acesta prevede că „Orice persoană poate fi reprezentată legal în cadrul procedurilor judiciare și administrative”. Art. 15 și 17 din Constituție garantează, de asemenea, accesul la justiție și dreptul de a contesta legalitatea privării de libertate. Dispozițiile specifice privind asistența judiciară pot fi găsite în Legea privind asistența judiciară și în dispozițiile speciale din Codul de procedură penală, printre altele.

“Dreptul la un avocat, gratuit, este important pentru copii. Adesea, copiii nu știu ce se va întâmpla în timpul procedurii penale. Un avocat poate explica ce se întâmplă pentru că el sau ea este un expert. Un avocat poate, de asemenea, să informeze copilul cu privire la cea mai bună modalitate cu privire la consecințele mărturisirii sau negării infracțiunii. Sau despre a rămâne tăcut sau a minți despre ceea ce s-a întâmplat.” (Un copil în Țările de Jos, vârsta și sexul necunoscute)⁷⁷

Asistență juridică (în general):

Sistemul olandez de asistență judiciară este bine dezvoltat și oferă asistență judiciară de către un avocat în mai multe domenii de drept pentru adulți și copii. Sistemul de asistență judiciară este un model triplu format din:

- Serviciu online (Foaie de parcurs către justiție⁷⁸): pentru a furniza informații și sprijin. Ajută oamenii să-și evalueze situația într-un mod ușor și interactiv și să găsească soluții. Serviciile online sunt utilizate în principal în cazul unor chestiuni juridice comune.
- Furnizarea de primă linie: servicii juridice gratuite furnizate de ghișeele de servicii juridice, cunoscute în mod obișnuit sub numele de “front office”. Există 30 de birouri în întreaga țară, consilierii juridici oferind informații și oferind consultanță. Are o linie telefonică națională și un site⁷⁹ informativ și interactiv. Aspectele juridice sunt clarificate pentru clienții care pot fi deferiți unui avocat, altor profesioniști sau agenților de sprijin.
- Dispoziție secundară: Avocații și mediatorii privați oferă asistență judiciară în chestiuni mai complexe sau mai îndelungate.⁸⁰ Numai avocații care sunt înregistrați la Comisia de asistență judiciară au dreptul de a oferi asistență judiciară secundară.⁸¹

⁷⁷ Documentul politic al lui Tdh privind drepturile copilului în sistemele de justiție, op. cit.

⁷⁸ Site-ul Rechtwijzer, disponibil la adresa: www.rechtwijzer.nl.

⁷⁹ Disponibil la: www.juridischoket.nl.

⁸⁰ PNUD/UNODC, “Studiu global privind asistența juridică. Profiluri de țară”, 2016, disponibil la adresa: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/LegalAid/GSLA_-_Country_Profiles.pdf. A se vedea, de asemenea, DCI-Belgia, “Avocații mei, drepturile mele”, Prezentare generală a țării – Țările de Jos, 2017 și CRIN, “Accesul la justiție pentru copii: România”, 2014, disponibil la adresa: https://archive.crin.org/sites/default/files/romania_access_to_justice.pdf.

⁸¹ Formularele de înregistrare pot fi găsite pe site-ul Comisiei de asistență juridică, disponibil la adresa: www.rvr.org/Informatie+voor+advocaten/over-aanvragen/inschrijven/inschrijven-advocaten.html.

Asistența judiciară acordată de un avocat nu este întotdeauna în întregime gratuită. Este posibil ca un client să fie nevoit să își plătească propria contribuție financiară. Eligibilitatea pentru asistență judiciară se bazează pe natura și complexitatea cazului, precum și pe veniturile și activele anuale ale clientului. Contribuția financiară proprie a clientului depinde, de asemenea, de acești factori.

Serviciile pro bono nu sunt comune în Țările de Jos.⁸² Ideea de a avea un sistem pro bono pentru sistemul de justiție penală sau pentru copii nu este populară în rândul profesioniștilor. Sistemul de asistență juridică a fost instituit de mult timp, fără tradiția serviciilor pro bono. Profesioniștii consideră că sistemul de asistență judiciară finanțat de stat este bine dezvoltat și că deficiențele și deficiențele existente trebuie soluționate prin îmbunătățirea sistemului în sine, și nu prin promovarea unui sistem pro bono.

Asistență juridică pentru copii:

Asistența juridică gratuită este acordată majorității copiilor aflați în conflict cu legea.⁸³ Prin urmare, dreptul va continua să se aplice persoanelor în vârstă, de exemplu, unui tânăr de 18 ani care este acuzat de săvârșirea unei infracțiuni grave judecate de instanța districtuală la vârsta de 16 ani.⁸⁴ Dreptul la asistență judiciară gratuită din partea unui avocat nu depinde de veniturile părinților copilului și se aplică în cazurile de prim grad de jurisdicție, de recurs și de înfățișare la Curtea Supremă. Aceasta se aplică copiilor cu vârsta cuprinsă între 12 și 17 ani în momentul în care se presupune că infracțiunea a fost comisă. Copiii își pot alege avocatul dacă doresc. Cu toate acestea, ei trebuie să plătească în cazul în care avocatul nu face parte din sistemul de asistență judiciară. Poate fi o problemă pentru copiii care nu au dreptul la asistență juridică gratuită (a se vedea mai jos accesibilitatea pentru toți copiii).

Avocații de asistență judiciară care lucrează în domeniul justiției copiilor sunt, de obicei, competenți în alte domenii ale dreptului, cum ar fi dreptul penal, al familiei, al victimelor și al răspunderii sau al tineretului.⁸⁵ Aceștia beneficiază de o formare specifică, iar specializarea în domeniul justiției copiilor este bine respectată în Țările de Jos. Acest lucru se reflectă, de asemenea, în cerințele privind calitatea de membru al Baroului olandez și în dreptul disciplinar al avocaților, precum și în cerințele de înregistrare ale Consiliului de asistență judiciară. Cerințele de înregistrare ca avocat specializat în justiția copiilor sunt deosebit de ridicate:

⁸² Există câteva exemple, cum ar fi: <https://www.mr-online.nl/samenwerking-houthoff-en-sociaal-advocaten-win-win/>.

⁸³ În diferitele etape ale procedurii, următorii copii au dreptul la un avocat de asistență judiciară, în mod gratuit, în cazurile de primă instanță, de recurs și de procedură în fața instanței supreme:

1. Copiii suspecți cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani care au fost reținuți și vor fi audiați de poliție;
2. Copiii suspecți cu vârsta cuprinsă între 12 și 17 ani în cazurile în care a fost începută urmărirea penală pentru o infracțiune care va fi judecată în fața instanței districtuale [și, prin urmare, nu pentru o infracțiune minoră care va fi judecată în fața judecătorului sub-districtual (kantonrechter)], adică în practică:
 - a. a) Copii suspecți cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani care au fost eliberați de poliție și sunt citați pentru a se prezenta în instanța de judecată;
 - b. b) Copii suspecți cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani care nu au fost reținuți și au fost supuși unui interviu la poliție la invitația scrisă a poliției și care, ulterior, sunt citați să se prezinte în fața instanței districtuale;
 - c. c) copii suspecți cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani care sunt ținuți în arest preventiv până la audierea la instanța districtuală, inclusiv;
 - d. d) Copii suspecți cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani a căror detenție preventivă este suspendată și care urmează să se prezinte în fața instanței districtuale la o dată ulterioară.
3. Copiii condamnați cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani în cazurile în care va avea loc o audiere de executare silită;
4. Copii condamnați cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani care doresc să se opună depozitării profilului ADN.
5. Copiii condamnați cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani care doresc să se opună stocării profilului lor ADN.

⁸⁴ De asemenea, se acordă pentru copiii condamnați cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani care doresc să se opună depozitării profilului lor ADN sau în cazurile în care va avea loc o ședință de executare silită.

⁸⁵ În total sunt 13 specializări, iar un avocat are dreptul să se înscrie pentru maximum patru specializări.

- Avocații trebuie să aibă un minim de trei ani de experiență profesională relevantă
- Au absolvit formarea profesională a Asociației Barourilor olandeze cu specializarea drept penal
- Au participat la o ședință de judecată pentru copii de trei ori, însoțind un alt avocat specializat care a fost deja înregistrat de trei ani
- Au participat la o ședință de judecată cu privire la un plasament în afara locuinței într-o instituție închisă de îngrijire a tinerilor o dată, însoțind un alt avocat specializat în dreptul civil al tineretului, care a fost deja înregistrat timp de trei ani
- Au obținut, în cursul celor trei ani anteriori cererii lor de înregistrare, minimum opt puncte de formare în domeniul justiției copilului și minimum patru puncte de formare în domeniul dreptului civil al tineretului.⁸⁶

Organizarea asistenței judiciare:

Comitetul pentru Asistență Judiciară⁸⁷ este responsabil de administrarea și supravegherea generală a sistemului de asistență judiciară și evaluează fiecare cerere de asistență judiciară.⁸⁸ Comisia de asistență judiciară este formată dintr-un birou central din Utrecht și cinci birouri regionale din Amsterdam, Arnhem, Den Haag, s-Hertogenbosch și Leeuwarden, care sunt domeniile de competență ale curților de apel. Colaborează, printre altele, cu Baroul olandez.⁸⁹ În conformitate cu Legea privind asistența judiciară, numai un anumit grup de avocați are dreptul de a oferi asistență juridică. Acestea trebuie să respecte un set de cerințe de înregistrare, inclusiv expertiză și experiență, firma de avocatură a avocatului și înregistrarea, afilierea la Consiliul de asistență judiciară, respectarea sistemelor de calitate, cerințele de raportare și numărul minim și maxim de comisioane pe an. Avocatul trebuie să depună jurământul și să fie înregistrat la Asociația Baroului olandez, după finalizarea unui master în drept la o universitate olandeză și formarea specifică pentru avocați.

Finanțare:

Avocații sunt plătiți de comisia de asistență judiciară, în conformitate cu un sistem de puncte cu rate fixe.⁹⁰ Sistemul de asistență judiciară este finanțat de guvern, în special din bugetul Ministerului Justiției și Securității și numai pentru o mică parte din contribuția legată de venit a clientului. Sistemul de asistență judiciară funcționează în conformitate cu o dispoziție deschisă. De la începutul sistemului de asistență judiciară, în 1994, până în 2012, bugetul s-a dublat. Atât în 2019, cât și în 2020, bugetul total pe an a fost de aproximativ 400 de milioane de euro.⁹¹ Au fost exprimate preocupări de către profesioniști și mai multe comisii înființate de secretarul de stat pentru justiție și securitate⁹².

⁸⁶ A se vedea articolul 6b și anexa 5 la cerințele de înregistrare ale Comisiei pentru asistență judiciară pentru 2021, la www.rvr.org/binaries/content/assets/rvrorg/nieuws/2020/inschrijvingsvoorwaarden-advocatuur-2021-rvr-versie-1.0---getekende-versie.pdf.

⁸⁷ În olandeză, Raad voor Rechtsbijstand, un organism de conducere independent care are reședința în competența Ministerului Justiției și Securității. Acesta execută această sarcină publică în temeiul Legii privind asistența judiciară. Pentru mai multe informații, consultați site-ul internet al Comitetului pentru asistență judiciară (www.rvr.org), care oferă informații despre sistemul de asistență judiciară.

⁸⁸ CRIN, "Accesul la justiție pentru copii: Țările de Jos", 2014, disponibil la adresa: https://archive.crin.org/sites/default/files/netherlands_access_to_justice-updatedoct2015.pdf.

⁸⁹ Site-ul asociației barourilor olandeze în limba engleză poate fi găsit la www.advocatenorde.nl/english.

⁹⁰ Planurile și rapoartele anuale ale Comitetului pentru asistență judiciară sunt publicate pe site-ul său web. Vezi www.rvr.org/Informatie-over-de-raad/organisatie/jaarplannen-en--verslagen.html.

⁹¹ A se vedea rapoartele anuale ale Comitetului pentru asistență judiciară din 2019 și, respectiv, 2020 la www.rvr.org/Informatie-over-de-raad/organisatie/jaarplannen-en--verslagen.html.

⁹² A se vedea, de exemplu, Comisarul Van de Meer, Eindrapport Andere Tijden: Evaluatie puntentoekenning in het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand, octombrie. 2017, la www.eerstekamer.nl/overig/20171025/eindrapport_andere_tijden/document; Comisar Wolfsen, Rapport van de Commissie Herijking rechtsbijstand; Naar Een Duurzaam Stelsel Voor de gesubsidieerde rechtsbijstand (rapport van 30 noiembrie 2015), Den Haag: ministerie van Veiligheids Justitie, 2015; Comisariatul Barkhuysen, Eindrapport van de Commissie Duurzaam stelsel gefinancierde rechtsbijstand (rapport van decembrie 2015), Den Haag: Nederlandse Orde van Advocaten, APE Public Economics, 2015.

3. Instruiri, baze de date și rețele existente disponibile pentru avocații care lucrează cu copii aflați în conflict cu legea

“Avocatul ideal pentru mine este cineva care îmi explică totul cu răbdare, până când înțeleg ce trebuie să știu.” Băiat, de vârstă necunoscută, interviu în timpul proiectului.⁹³

În această secțiune, vom prezenta instruirile existente în fiecare țară și domeniile de îmbunătățire. Alte cursuri de formare disponibile la nivel european și internațional sunt enumerate în anexă. În această secțiune, oferim, de asemenea, câteva exemple de baze de date disponibile în fiecare țară. De asemenea, merită menționat faptul că rețelele de avocați sunt importante pentru schimbul de bune practici, îmbunătățirea competențelor și cunoștințelor acestora, informarea și primirea de sprijin atunci când este necesar. Unul dintre avocații care au participat la sondaj a menționat că rețelele sunt utile pentru coordonarea proiectelor și abordarea unor probleme identificate de avocați în practică. În majoritatea țărilor, avocații au, de asemenea, posibilitatea de a se alătura asociațiilor și rețelelor multidisciplinare pentru a consolida colaborarea dintre actori, pentru a dobândi cunoștințe interdisciplinare și pentru a încuraja o abordare holistică. În Belgia, de exemplu, mai mulți avocați sunt membri ai ICD-Belgia, împreună cu psihologi, protecția copilului și profesioniști⁹⁴ din domeniul copilăriei timpurii. O listă a rețelelor din fiecare țară este disponibilă în anexă.

3.1. Belgia

Formare: Pentru a putea reprezenta un copil, Barourile solicită avocaților stagieri să participe la o formare inițială și să urmeze o formare continuă, care combină cunoștințele juridice și abilitățile practice. Cursurile de formare sunt susținute de cele mai multe ori de Barou sau de secția de tineret a Baroului. Fiecare avocat deține o diplomă în drept, care este în esență teoretică și nu include cursuri de psihologie sau comunicare. Niciunul dintre avocații care au participat la sondaj nu a participat la o formare specifică privind drepturile copilului în timp ce studia la universitate.

⁹³ Interviu integral poate fi consultat la adresa: <https://childhub.org/en/child-protection-multimedia-resources/clear-rights-child-advisory-board-hungary-what-makes-good-lawyer-video>

⁹⁴ O listă a membrilor este disponibilă la adresa: <https://www.dei-belgique.be/index.php/a-propos/structure-et-equipe.html>.

Formarea continuă este obligatorie pentru avocații care asistă copiii și tinerii. Sesiunile de formare sunt organizate folosind diverse setări, cum ar fi conferințe, dezbateri de prânz, seminarii, webinarii, ateliere de lucru, vizite la un centru de detenție pentru tineri, precum și prezentări precum reforma legislației pentru tineret, calitatea de părinte, dreptul penal, psihologia etc. Aceste cursuri de formare sunt organizate în principal de barouri. În comunitatea francofonă, de exemplu, avocații trebuie să obțină 18 puncte de formare pe o perioadă de 3 ani (1 oră de formare este de obicei echivalentă cu 1 punct). În cadrul barourilor vorbitoare de limbă olandeză, avocații trebuie să urmeze cursurile inițiale de 80 până la 100 de ore, permițându-le să profeseze ca avocați pentru tineret și un curs specializat de trei zile legat de audierile copiilor de către poliție. Acesta este un curs interdisciplinar care include psihologie, sociologie, criminologie, drept penal, drept public, drept civil, comunicare cu copilul și joc de rol. Alți actori sunt invitați în mod regulat de către birourile de asistență judiciară să ofere sau să participe la sesiuni de formare cu avocații. Acest lucru îi poate ajuta să facă schimb de subiecte comune și să îmbunătățească colaborarea.

Asociațiile, universitățile și alți actori pot oferi, de asemenea, anumite cursuri de formare ca parte a educației continue a avocaților. Sistemul de acreditare este gestionat de Biroul de Asistență Judiciară sau de Ordin. De exemplu, Jeunesse & Droit sau ICD-Belgia oferă cursuri de formare la prețuri accesibile, care includ o justiție favorabilă copiilor la nivel național și internațional, precum și alte subiecte, cum ar fi participarea copiilor la procedurile penale, drepturile copiilor neînsoțiți etc. Cu toate acestea, disponibilitatea limitată a cursurilor de formare în unele regiuni, costurile ridicate și dificultatea de a fi disponibile pentru o zi întreagă sau chiar o formare de o jumătate de zi sunt printre cele mai mari obstacole pentru avocați.

Youthlab este un proiect pilot pentru avocați, judecători și procurori creat de ICD-Belgia și alți parteneri pe baza participării copiilor. Un grup de tineri, care au avut o anumită experiență în sistemul de justiție, au contribuit la dezvoltarea programului de formare. Atelierele sunt susținute și de tineri, folosind tehnici creative, pentru a facilita comunicarea dintre aceștia și profesioniști. Această formare oferă schimburi și ajută avocații să înțeleagă mai bine nevoile și drepturile specifice ale copiilor aflați în conflict cu legea. Profesioniștii sunt instruiți să utilizeze modul de comunicare verbală și non-verbală prietenos cu copiii și să aplice și să promoveze proceduri prietenoase cu copiii.

Domenii de îmbunătățire: Avocații s-au considerat ca având abilitățile adecvate de a apăra copiii. Aceștia au subliniat importanța de a avea cunoștințe și know-how interdisciplinare pentru a discuta cu tinerii, având în vedere că copiii nu gândesc la fel ca adulții. Unul dintre președinții unui birou de asistență judiciară a remarcat că, având în vedere cerințele de formare inițială și continuă, avocații sunt, în general, conștienți și interesați de comunicarea și limbajul prietenos cu copiii. Fiecare avocat pare să aibă propria tehnică și sensibilitate cu privire la ce și cum să furnizeze informații copilului, să-și adapteze limbajul și să dezvolte comunicarea interpersonală pentru a asculta și a fi înțeles de copil. Avocații au menționat diferite strategii, inclusiv:

- Furnizați cele mai complete și clare informații posibile
- Tine cont de atenția și capacitatea copilului de a reține informațiile
- Adaptați atitudinea în funcție de situație
- Insistați asupra drepturilor procedurale, cum ar fi dreptul de a solicita întreruperea ședinței pentru a discuta cu avocatul
- Explicați specificul procedurilor care vizează copiii, aspectele de protecție și ce s-ar putea întâmpla în timpul și după procedură, inclusiv posibilitatea de a introduce o cale de atac.

„Se fac eforturi în această direcție, dar rămâne inegală și există un număr semnificativ de avocați care nu au această sensibilitate”.
(Formator profesionist)

Cu toate acestea, una dintre principalele constatări ale evaluării nevoilor efectuată la începutul proiectului⁹⁵ YouthLab a arătat că avocații trebuie să își consolideze în continuare competențele de comunicare favorabilă copiilor, precum și în ceea ce privește sensibilitatea interculturală pentru a înțelege mai bine tinerii. Mulți avocați au spus în timpul interviurilor că una dintre cele mai mari provocări este construirea unei relații de încredere cu copiii. Un trainer profesionist care a participat la sondaj a spus că mai sunt multe de făcut progrese în ceea ce privește atitudinile și comportamentele. Potrivit acestuia, este esențial să se consolideze capacitățile și cunoștințele avocaților pentru ca aceștia să devină „actori și protectori ai drepturilor copilului”. Este important ca avocații să înțeleagă interesele copiilor și diferențele culturale, mediul lor, modul în care trăiesc și ceea ce este acceptat sau nu în familie. Cu toate acestea, statutul socio-economic al avocaților ar putea face dificilă înțelegerea prin ce trece copilul, cum este să trăiești în sărăcie sau să experimentezi discriminări multiple. Profesioniștii au împărtășit, de asemenea, în timpul interviurilor, că unii avocați nu au cunoștințe adecvate despre drepturile copilului (cum ar fi dreptul de a fi audiați) și urmează în continuare o abordare punitivă sau paternalistă.

Deși este recunoscută necesitatea de a avea competențe multidisciplinare și de a-și contesta practicile, unii avocați încă nu realizează necesitatea de a colabora cu alți actori. Cursurile de formare sunt de obicei conduse de avocați, iar specialiștii pot fi invitați la cursuri specifice de psihologie sau dezvoltare a copilului. Cu toate acestea, instruirile interdisciplinare nu sunt comune, iar avocații nu au multe oportunități de a întâlni alți actori pentru a învăța împreună și a-și împărtăși experiențele. Un formator profesionist a menționat că schimbul de cunoștințe și experiență, în loc să ofere o sesiune de formare clasică, este foarte benefic pentru avocați, în special atunci când studiile de caz, cum ar fi creșterea gradului de conștientizare, sunt împărtășite și discutate. Astfel de evenimente permit avocaților să reflecteze asupra propriilor practici și să analizeze în mod serios sistemul existent.

Profesioniștii au menționat adesea în sondaj necesitatea unor cursuri mai orientate spre practi-

⁹⁵ Pentru mai multe informații despre acest proiect, consultați:
<https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/en-cours/youthlab.html>.

că, pentru a-i ajuta să facă un pas înapoi și să învețe despre subiecte noi, cum ar fi participarea copiilor. Copiii nu sunt implicați în cursuri de formare, cu excepția unor cursuri ad-hoc, cum ar fi cea organizată de ICD Belgia în 2021, ca parte a proiectului Youthlab, care încurajează, de asemenea, un dialog constructiv între profesioniști.⁹⁶

Baza de date disponibilă pentru avocați:

În Belgia nu există o bază de date de jurisprudență ca atare. Unele publicații, cum ar fi „*Le Journal du Droit des Jeunes*”, publică uneori decizii interesante în acest domeniu. Există, de asemenea, o mică bază de date pe site-ul Ministerului Justiției, dar nu este foarte des actualizată. Avocații și președinții birourilor de asistență juridică care au participat la sondaj salută inițiativa de a crea o astfel de bază de date „utilă și necesară”. În prezent, unii profesioniști încearcă să creeze o comunicare inter-bar între secțiunile de tineret și să împărtășească date recente de jurisprudență națională și europeană. Cu toate acestea, acest lucru se bazează în principal pe inițiative individuale.

3.2. Franța

Formare:

În general, avocații francezi trebuie mai întâi să obțină o diplomă de drept de 4 ani (universitate) și apoi să participe la o formare specifică la asociația baroului local, urmată de un stagiu de 18 luni. Aceștia sunt asistați de un „tutore” cu experiență sau de un avocat de trimitere, care va fi, de asemenea, responsabil pentru validarea intrării lor în Unitatea pentru copii și va garanta că sunt competenți. Avocații specializați își petrec o parte semnificativă din timp asistând copiii și lucrând în cadrul schemei de asistență judiciară. Alți avocați care nu sunt specializați în acest domeniu petrec aproximativ 20 până la 25% din timpul lor asistând copiii. Două treimi dintre avocații care au participat la sondaj au o calificare specifică în domeniul justiției copiilor, dar nu au o diplomă sau un certificat de specializare eliberat de Conseil National des Barreaux. Unii avocați care apără copiii neînsoțiți aflați în conflict cu legea sunt, de asemenea, specializați în dreptul imigrației. Toți avocații au menționat că școlile de drept sunt instituția de formare de bază. Unele barouri organizează, de asemenea, cursuri de formare.

Unele barouri oferă cursuri de formare obligatorii specializate pentru membrii lor. Conținutul instruirilor este adaptat domeniului principal de intervenție al avocatului și calendarului adaptat nevoilor acestuia. Numărul de ore de formare obligatorie este de aproximativ 10 ore pe an (poate varia de la un bar la altul). În ceea ce privește sesiunile de formare privind justiția copiilor organizate în fiecare an, barourile mari (cu peste 500 de membri) oferă un număr semnificativ mai mare de sesiuni în comparație cu barourile mici (cu mai puțin de 500 de membri). Pentru alți avocați alesi de copii sau de reprezentanții legali ai acestora, este necesară doar pregătirea generală (nu specifică justiției copilului) de 20 de ore pe an sau 40 de ore pe parcursul a 2 ani.⁹⁷

⁹⁶ *Ibid.*

⁹⁷ DCI-Belgium, “My Lawyers, My rights”, Country Overview - France, 2017.

Domenii de îmbunătățire:

Niciunul dintre cursurile de formare menționate în sondaj nu a implicat copii. Majoritatea avocaților intervievați au participat la cursuri de formare specializate privind drepturile copilului sau justiția copilului în cursul carierei lor și care au fost de obicei furnizate de barou, de o instituție de formare sau, mai rar, de o universitate. Două treimi dintre avocații care au participat la sondaj au participat, de asemenea, la cursuri de formare privind copiii neînsoțiți, copiii separați de familiile lor și copiii cu dizabilități. Cu toate acestea, niciunul dintre ei nu a participat la niciun curs de formare privind copiii LGBTI sau fără adăpost, sărăcia în rândul copiilor sau alte subiecte similare. Avocații cred că aceste cursuri de plată a taxelor sunt accesibile. În unele cazuri, barourile pot plăti pentru formare (total sau parțial). De asemenea, aceștia au menționat că instruirile sunt suficient de lungi și îi ajută să sprijine și să asiste copiii, nu numai din punct de vedere juridic, ci și în ceea ce privește comunicarea cu copiii, abordarea psiho-socială sau asistența socială. În ceea ce privește nevoile specifice:

- 2/3 dintre avocați au considerat că trebuie să afle mai multe despre diferitele căi de atac disponibile împotriva încălcării drepturilor copilului la nivel național, european sau internațional
- 1/3 sunt interesați de justiția reparatorie
- Rezultatele au evidențiat, de asemenea, o nevoie comună de formare multidisciplinară, inclusiv cursuri de formare privind comunicarea cu copiii, tulburări psihologice ale copiilor, copii neînsoțiți și reforma actuală a sistemului de justiție a copiilor din Franța. Această formare ar putea fi continuă sau ad-hoc.

Unii profesioniști care au participat la sondaj au indicat că sunt necesare cursuri interdisciplinare pentru a îmbunătăți abilitățile avocaților și pentru a apăra mai bine copiii aflați în conflict cu legea.

Baza de date disponibilă pentru avocați:

De obicei, jurisprudența privind justiția penală juvenilă este disponibilă în reviste juridice și baze de date online (Daloz, Lexis Nexis etc.). În plus, avocații au acces la alte baze de date digitale, cum ar fi LEXBASE (bază de date juridică generală) și, în cele mai mari barouri, pot accesa instrumente de monitorizare juridică și transmitere periodică a jurisprudenței, care permit avocaților să se informeze cu ușurință cu privire la evenimentele actuale din domeniul dreptului penal al copiilor. În plus, Baroul din Paris a creat un site web care oferă acces la informații practice și juridice pentru avocații care lucrează în secțiunea pentru copii.

3.3. Ungaria

Formare:

Pentru a fi specializat în domeniul justiției copilului, un avocat practicant are trei opțiuni: program de formare postuniversitară la facultatea de drept, cursuri de formare internă oferite de barouri sau cursuri de formare organizate de organizațiile societății civile. Nu toate rulează permanent și cele mai multe dintre ele nu sunt gratuite. În conformitate cu Legea privind practica juridică adoptată în 2017, practicienii din domeniul dreptului își vor dezvolta expertiza prin auto-formare și formare obligatorie continuă. Asociația Barourilor din Ungaria este responsabilă de elaborarea temelor de formare profesională și de formare continuă, de asigurarea acreditării organismelor de formare și de definirea reglementărilor privind formarea obligatorie și ciclurile de formare. Toți avocații membri ai unui barou, sunt obligați să obțină 80 de credite în cadrul ciclului de formare de cinci ani și cel puțin 16 credite pe an. Primul ciclu de pregătire a început

la 1 ianuarie 2020 și va dura până la 31 decembrie 2024. Creditele pot fi obținute în primul rând prin participarea la cursurile organizate de barouri, dar și prin publicarea de articole și oferirea de prezentări la conferințe. Barourile regionale țin evidența cursurilor finalizate și monitorizează îndeplinirea cerințelor de formare. În cazul în care un avocat nu reușește să câștige creditul minim fără o justificare adecvată, acesta va fi șters din registru, își va pierde calitatea de membru al baroului și nu va mai putea practica dreptul.

Din 2017, un program de formare postuniversitară privind „Drepturile copilului” este oferit de Facultatea de Drept a Universității Eötvös Loránd din Budapesta.⁹⁸ Programul este deschis absolvenților de drept și altor profesioniști care lucrează cu sau sunt interesați de drepturile copilului (inclusiv avocați, procurori și judecători specializați în drept penal, pe lângă ofițerii de protecție a copilului și asistenții sociali). Trainingurile pot fi plătite de participanți sau finanțate de angajatorii lor. Studenții câștigă un master în drept (LL.M.) prin finalizarea celor trei semestre de studii, depunerea unei teze și promovarea examenului final. Formarea este predominant teoretică și juridică, dar există cursuri oferite de alți profesioniști, cum ar fi psihologi și experți în comunicare, pentru a implementa o abordare multidisciplinară. Copiii nu iau parte la formare; cu toate acestea, exercițiile practice în ceea ce privește reprezentarea juridică a copiilor și comunicarea cu clienții copii fac parte din programa școlară, cu un accent specific pe copiii cu dizabilități și copiii romi. Facultatea de Drept a Universității Pázmány Péter cu sediul în Budapesta oferă, de asemenea, un program de formare postuniversitară privind justiția juvenilă, exclusiv pentru absolvenții de drept.⁹⁹ Este o pregătire opțională, plătită, care poate fi finalizată în două semestre, după depunerea unei teze și promovarea examenului final. Este un program legal, teoretic, include și protecția copilului și psihologia copilului. Dreptul internațional și orientările relevante privind justiția copiilor ale ONU, Ale Consiliului Europei și ale Uniunii Europene sunt incluse în programa școlară. Există, de asemenea, un program de formare elaborat de Comitetul Helsinki din Ungaria cu privire la „Apărarea eficientă a inculpaților minori în cadrul procedurii penale” (a se vedea bunele practici, partea a 3-a).

“Lipsa facilităților și a instruirilor, împreună cu limitele bugetelor și ale personalului, cauzează cele mai grave probleme la nivel sistemic. Vulnerabilitatea acestora este exacerbată și mai mult în cursul anchetelor sau al procedurilor penale de condițiile sociale și administrative, cum ar fi traiul în îngrijirea statului sau apartenența la un grup minoritar marginalizat. Garanțiile procedurale care trebuie declanșate pentru copiii suspecți sau acuzați în cadrul procedurilor penale ridică într-adevăr provocări suplimentare pentru sistemele naționale de justiție în afara instanței, proceduri alternative atunci când profesioniștii deturneză cazul copiilor.” (Coaliția ONG-urilor pentru drepturile copilului din Ungaria)¹⁰⁰

⁹⁸ Pagina web a programului de formare: <https://jotoki.elte.hu/content/gyermekjogi-szakjogasz.t.428>

⁹⁹ Site-ul web al programului de formare: <https://jak.ppe.hu/deak-ferenc-intezet/erdeklodoknek/kepzesek-jogaszoknak/szakiranyu-tovabbkepzesek/fiatalkoruk-ugyeinek-szakjogasz>

¹⁰⁰ Textul integral al transmiterii este disponibil la adresa https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared%20Documents/HUN/INT_CRC_NGO_HUN_40918_E.pdf

Centrul pentru Drepturile Copilului al Fundației Hintalovon a înființat un grup de avocați pro bono, selectați și instruiți cu o ocazie separată, cu exerciții practice, de grup mic și exerciții de joc de rol. După fiecare sesiune de instruire, reprezentanții Fundației au discutat individual cu avocații pro bono despre motivația și planurile lor personale. Fundația a trimis, din când în când, dosare avocaților pro bono pentru consultanță juridică, dar au oferit și reprezentare în instanță. De menționat că Fundația PILnet a asistat Fundația Hintalovon să se adreseze la început marilor firme de avocatură, care nu erau specializate în probleme legate de copii, ci erau interesate să dea înapoi societății într-un fel. Conform practicii organizației, avocații se întâlnesc cu copiii de mai multe ori pe tot parcursul procedurii. Înainte de orice audiere sau hotărâre judecătorească, ei explică totul copilului (inclusiv ce se va întâmpla, de câte ori etc.). Avocații pro bono și-au dezvoltat abilitățile în timpul programului și au devenit mai dedicați și mai încrezători în a lucra cu copiii.

În plus, programul de formare elaborat de Comitetul Helsinki din Ungaria privind „Apărarea eficientă a inculpaților minori în cadrul procedurii penale”¹⁰¹ în cadrul unui proiect susținut de Comisia Europeană (Programul „Drepturi, egalitate și cetățenie”) a fost menționat ca o practică promițătoare de către mai mulți profesioniști. În May 2018, a two-day training programme was organised. Întrucât transpunerea Directivei UE 2016/800 a coincis cu intrarea în vigoare a noului Cod penal, a fost discutată și tema justiției copiilor. Conform feedback-ului participanților, cea mai interesantă prezentare a fost susținută de un psiholog clinician care explică dezvoltarea psiho-socială și cognitivă a copiilor, stilurile de atașament, situațiile conflictuale, asumarea de riscuri și presiunea de la egal la egal în timpul adolescenței. Ea a prezentat, de asemenea, elementele de bază ale comunicării eficiente pentru a înțelege modalitățile de a interacționa cu copiii și de a construi încrederea cu ei, chiar dacă aceștia sunt indiferenți sau nu cooperanți și avantajele de a avea interviuri cu copiii în special și camere de interogatoriu prietenoase copiilor. Partea practică a instruirii a constat în jocuri de rol și jocuri de situație, cu participarea actorilor plătiți. În cadrul acestui proiect, au fost elaborate un manual pentru avocați¹⁰² și un ghid practic pentru avocați¹⁰³ pentru a asigura dreptul copilului la asistență juridică. Un capitol se concentrează pe o comunicare eficientă, altul pe cooperarea cu părinții și alți profesioniști care lucrează cu copiii. După acest proiect, un participant avocat a organizat o pregătire practică pentru 20-30 de avocați, care a avut succes și a fost acreditată de Baroul din Budapesta în 2020.

Domenii de îmbunătățire:

În ianuarie 2020, Comitetul ONU pentru drepturile copilului a recomandat dezvoltarea de cursuri de formare pentru profesioniștii care lucrează în acest domeniu și promovarea activă a măsurilor extrajudiciare, cum ar fi deturnarea, medierea și consilierea pentru copiii acuzați de infracțiuni și, ori de câte ori este posibil, pedepsele neprivative de libertate, cum ar fi probațiunea sau serviciul în folosul comunității, și furnizarea de informații copiilor acuzați de infracțiuni cu privire la drepturile lor și la modul de raportare a abuzurilor.¹⁰⁴

¹⁰¹ Descrierea programului și a instrumentelor dezvoltate sunt disponibile pe site-ul web al Comitetului Helsinki din Ungaria: <https://helsinki.hu/a-fiatalkoru-vedencek-hatekony-kepviselele-a-buntetoeljarasban/>

¹⁰² Disponibil la https://helsinki.hu/wp-content/uploads/A_gyermekek_vedelemhez_valo_joga_Ugyvedi_kezikonyv_final.pdf

¹⁰³ Disponibil la https://helsinki.hu/wp-content/uploads/A_gyermekek_vedelemhez_valo_joga_gyakorlati_utmutato_2_oldal-1.pdf

¹⁰⁴ Comisia pentru drepturile copilului, Observații finale cu privire la cel de al șaselea raport periodic al Ungariei, CRC/C/HUN/CO/6, 3 martie 2020

Avocații care au participat la sondaj au recomandat îmbunătățirea abilităților interpersonale prin organizarea de traininguri multidisciplinare. Există un acord că cursurile de formare multidisciplinare care acoperă domeniile relevante ale psihologiei și sociologiei sunt esențiale pentru avocații care lucrează cu copiii. În plus, aceștia trebuie, de asemenea, să afle mai multe despre situația copiilor vulnerabili, cum ar fi copiii aflați în situații dezavantajate din punct de vedere social, care aparțin minorităților naționale, cu dizabilități sau dependență. Un alt subiect important menționat este comunicarea eficientă cu copiii pentru a permite consolidarea încrederii. Unii au subliniat că trebuie să existe cel puțin un profesionist în care copilul să poată avea încredere. Pentru ei, cel mai eficient mod de a îmbunătăți abilitățile interpersonale este prin exerciții practice: jocuri de rol, simulări și jocuri de situație (cu mijloace de dramă și psihologie).

Unii avocați au spus că lipsa de formare și acreditare este o problemă gravă și că avocații ne-calificați pot provoca mai mult rău decât bine. Cu toate acestea, avocații nu au fost de acord cu privire la tipul de cursuri de formare (obligatorii sau bazate pe acreditare). Au fost identificate unele riscuri în ceea ce privește introducerea unor cursuri de formare pentru avocații care apără copiii. În cazul formării obligatorii, avocații ar putea renunța la lista de la Budapesta și ar fi mai puțini avocați disponibili. În cazul în care formarea obligatorie ar fi dificil de finalizat din cauza mai multor factori, cum ar fi atunci când formarea are loc în mai multe complete sau examenul este greu de promovat, avocații care nu reușesc ar fi expulzați și acest lucru nu ar fi bun nici pentru avocați, nici pentru barouri. În Budapesta, este ușor să găsești suficienți oameni pentru a completa cursuri de formare, dar la unele niveluri sub-județene nu există nici măcar 10 avocați care să practice, astfel, mai dificil să găsești oameni interesați. Cu toate acestea, barourile sunt deschise inițiativelor venite din partea actorilor societății civile în ceea ce privește organizarea anumitor cursuri interne, dar se îndreaptă către mai multe cursuri online care constau într-o prelegere și puține întrebări de monitorizare la final.

Baza de date disponibilă pentru avocați:

Colecția de hotărâri judecătorești este o bază de date online întreținută de Oficiul Judiciar Național care include deciziile Curiei din Ungaria și ale curților de apel regionale, în plus, deciziile instanțelor regionale luate în cadrul procedurilor de drept administrativ.¹⁰⁵

3.4. Romania

Training:

Pentru a deveni avocat în România, trebuie să obții o diplomă¹⁰⁶ în drept și să promovezi examenul de barou. Un avocat nu poate profesa înainte de a fi admis în barou și înscris pe lista oficială a avocaților. Avocații intră apoi într-un program de internship timp de doi ani. Pe durata stagiului, avocatul își desfășoară activitățile cu titlul profesional de „avocat stagiar”. Conform Regulamentului privind profesia de avocat, stagiul profesional reprezintă perioada acoperită la începutul exercitării profesiei și are ca scop asigurarea unei formări și practici suplimentare noilor avocați în vederea obținerii titlului oficial de avocat. Este obligatorie, cu excepția situațiilor prevăzute de lege.

¹⁰⁵ Baza de date este disponibilă la adresa <https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok>.

¹⁰⁶ În România, există opt facultăți de stat și șaptesprezece facultăți private

Avocații stagiați sunt obligați să participe la cursuri, în condițiile stabilite de Baroul Național. Cursurile sunt organizate de Institutul Național de Formare și Promovare a Avocaților sau de alte instituții acreditate de Baroul Național. Subiectele sunt exclusiv juridice, inclusiv organizarea și etica profesiei de avocat, tehnicile de raționament judiciar, pregătirea și elaborarea consultanței juridice scrise, metodologia actului juridic și judiciar, aspecte practice privind organizarea și activitatea instanțelor și parchetelor, birourilor notariale și executorilor judecătorești, dreptului civil și dreptului procesual civil, dreptului penal și dreptului procesual penal, Dreptul european, inclusiv drepturile omului, dreptul muncii și dreptul consumatorilor. Avocații stagiați beneficiază, de asemenea, de îndrumare profesională și pot participa, de asemenea, la conferințe lunare organizate de consiliul baroului, cum ar fi prezentări pe teme juridice, doctrină juridică și practică judiciară, documente juridice scrise, dezbateri.

“Instruiți continuu profesioniștii, astfel încât să simtă nevoia să ajute copilul, să facă ceva bun pentru el/ el, să-l inspire să se schimbe, să colaboreze, să știe să asculte fără discriminare.” (Fată de 17 ani, România) ¹⁰⁷

O conferință internațională a fost organizată de Centrul de Resurse Juridice în cadrul Proiectului justiției favorabile copiilor: Dezvoltarea conceptului de practică în instanțe, finanțat prin programul UE REC 2014-2020. Titlul conferinței a fost *Can justice be friendly with children? -perspectivă internațională și națională*¹⁰⁸ și a avut loc la sfârșitul lunii iunie 2021. Evenimentul a fost organizat în parteneriat cu Centrul Bulgar de Drept Nonprofit, Fundația Pentru Validitate, PRISM Italia și Centrul de Resurse Juridice România și a fost primul dintr-o serie de Conferințe privind Justiția Prietenoasă copilului, pentru cei care au fost victime, suspecți sau acuzați de comiterea unei infracțiuni și care au dizabilități intelectuale, sunt neînsoțiți sau lipsite de îngrijire părintească. Domenii de îmbunătățire: Nu există criterii de eligibilitate pentru avocații care lucrează cu copiii, în ceea ce privește numărul de ani sau orice formare specifică pe care un avocat trebuie să o întreprindă pentru a lucra cu copiii. Institutul Național poate organiza, de asemenea, cursuri facultative, iar un avocat stagiar a prezentat un curs de 3 ore privind drepturile copilului. Cu toate acestea, timpul a fost limitat și ar fi avut nevoie de mai mult timp. Unele dintre cursuri sunt organizate de ONG-uri, precum cel organizat în 2018 de APADOR-CH privind reprezentarea copiilor aflați în conflict cu legea pentru 30 de avocați din întreaga țară care lucrează în cadrul procedurilor penale pentru inculpații minori. Cursul a făcut parte din proiectul „Promovarea drepturilor copiilor, persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale” finanțat de Comisia

¹⁰⁷ Documentul de politică al lui Tdh privind drepturile copiilor în sistemele de justiție, op. cit.

¹⁰⁸ http://www.crj.ro/poate-fi-justitia-prietenoasa-cu-copiii-conferinta-internationala-invatare-de-participare/?fbclid=IwAR0qfzZkFRU7uT002ij2u_qhj1Dk33e8jHlkZ0QkY1hnMNBgXLSZLY321s.

Europeană. Acesta a inclus sesiuni teoretice și practice susținute de diverși specialiști, inclusiv experți în domeniul drepturilor omului, avocați și psihologi. Instruirea s-a bazat în principal pe Manualul de promovare a drepturilor de Apărare ale Copiilor¹⁰⁹ și a fost destinat să fie inclus în programul de cursuri oferit de Asociația Națională a Barourilor.¹¹⁰

Copiii sunt o categorie specială, au niște drepturi și nevoi speciale (psihologice ...). Apoi, avocații trebuie să aibă o abordare mai interdisciplinară, iar pentru asta au nevoie de pregătire în domeniul juridic, dar și în alte domenii, iar acest lucru lipsește în țara noastră. Ideea cu pregătirea pe care am făcut-o a fost că va fi preluată de Baroul Național și la nivel de barou prin avocați care ar putea deveni formatori la nivel de barou local și ar instrui pe alții și, astfel, ar crește expertiza avocaților care lucrează cu copiii. (Reprezentant ONG)

Avocații sunt familiarizați cu măsurile de diversiune, precum și cu măsurile neprivative de libertate. Cu toate acestea, interviurile au arătat că au o înțelegere generală a principiilor și practicilor justiției reparatorii și ar avea nevoie de cunoștințe mai aprofundate. De exemplu, nu cunoșteau terminologia specifică. De asemenea, nu există cursuri de comunicare cu copiii și există un consens univoc cu privire la nevoile de abilități de comunicare pentru avocații care lucrează cu copiii. Avocații au menționat următoarele strategii atunci când vorbesc cu copiii, cum ar fi ascultarea activă, empatizarea cu copilul, vorbitul cu copilul ca la un egal, repetarea întrebărilor, făcând copilul să se simtă confortabil și adaptând limbajul. Nevoia de formare multidisciplinară a fost, de asemenea, reiterată în timpul interviurilor. În afară de aceasta, avocații au menționat că alți actori implicați în proces ar trebui să fie incluși în această formare, cum ar fi asistenții sociali și psihologii.

Baza de date disponibilă pentru avocați:

Au fost identificate două baze de date de jurisprudență. Primul este ROLII,¹¹¹ dezvoltat de Institutul Roman de Informații Juridice, împreună cu Consiliul Superior al Magistraturii are peste 20.000.000 de hotărâri judecătorești din România. O altă bază de date este portal¹¹² just care permite accesul la cauze și ședințe de judecată. Cele două baze de date nu au categorii sau parametri de căutare dedicați cazurilor cu copii. Niciunul dintre intervievați nu a indicat nicio bază de date a jurisprudenței dedicate cazurilor cu copii aflați în conflict cu legea. Avocații au

¹⁰⁹ Disponibil la: <https://www.apador.org/wp-content/uploads/2017/03/ADRC-Training-Manual-Sep-2018-eng.pdf>. Manualul pentru formatori este disponibil la adresa: <https://www.apador.org/wp-content/uploads/2017/03/ADRC-Manual-for-Trainers.pdf> În limba română, există, de asemenea, un manual elaborat în cooperare de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și Consiliul Europei, împreună cu Grefa Curții Europene a Drepturilor Omului, disponibil la adresa: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_ro.pdf.

¹¹⁰ Disponibil la: <https://www.apador.org/wp-content/uploads/2017/03/ADRC-Training-Manual-Sep-2018-eng.pdf>. Manualul pentru formatori este disponibil la: <https://www.apador.org/wp-content/uploads/2017/03/ADRC-Manual-for-Trainers.pdf> În limba română, există, de asemenea, un manual elaborat în cooperare de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și Consiliul Europei, împreună cu Grefa Curții Europene a Drepturilor Omului, disponibil la adresa: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2015-handbook-european-law-rights-of-the-child_ro.pdf.

¹¹¹ De vazut <http://www.rolii.ro/>.

¹¹² De vazut <http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx>.

menționat că le-ar fi util să aibă acest tip de bază de date pentru a îmbunătăți calitatea muncii lor cu copiii. Ei consideră că este important să aibă cât mai multe informații pentru a-i ajuta pe copii, cum ar fi: modul în care s-a desfășurat procesul penal, individualizarea pedepsei, ce criterii a avut instanța, sancțiunea aplicată, ce fel de strategie a fost propusă de avocat.

3.5. Țările de Jos

Instruire:

Toți avocații de asistență juridică care lucrează în domeniul justiției copiilor au absolvit un master în drept la o universitate olandeză. Aceștia fie au trecut cu succes de fosta formare profesională pentru avocații Asociației Barourilor din Olanda (înainte de septembrie 2013), fie au trecut de primul an de formare profesională pentru avocații Asociației Barourilor olandeze (septembrie 2013 - martie 2021) cu finalizarea cu succes a dreptului penal minor sau major sau au trecut primul an al noii formații profesionale a Baroului olandez pentru avocați (începând din martie 2021), cu o specializare în drept penal. Avocații trebuie să obțină un minim de 20 de puncte de formare pe an pentru a se putea înregistra ca membru al Baroului olandez și un minim de 8 puncte de formare pe an în domeniul justiției copiilor pentru a se putea înregistra ca avocați specializați la Consiliul de asistență judiciară. Avocații trebuie, de asemenea, să participe la mai multe audieri, însoțind un alt avocat specializat care a fost deja înregistrat timp de trei ani, înainte de a se putea înregistra. În cazul în care avocatul a fost deja înregistrat pentru specializarea child justice timp de trei ani, acesta va coopera pentru a permite colegilor să-l însoțească la ședințele de judecată pentru copii. În cazul în care un avocat dorește să se înregistreze pentru lista de taxe de justiție pentru copii, atunci el / ea trebuie să fi finalizat cu succes un curs specific pentru avocații de serviciu aprobat de către Consiliul de asistență judiciară.¹¹³

Cursurile de justiție ale copiilor sunt oferite de diverse instituții acreditate, inclusiv Asociația Olandeză a Avocaților de Drept al Tineretului și capitolele locale ale Asociației Barourilor olandeze.¹¹⁴ Universitatea Utrecht și Universitatea din Amsterdam oferă cursuri de formare în domeniul justiției copiilor, precum și Universitatea Leiden în colaborare, de exemplu, cu Fair Trials și ONG-ul Young in Prison. Instituții de formare acreditate, cum ar fi Sdu, Kerckebosch și Academia de Practică Juridică și firme de avocatură (de exemplu, Anker și Anker, Cleerdin și Hamer, Nolet advocaten și Apistola) au organizat, de asemenea, cursuri de formare pe această temă. Una dintre instituțiile de formare oferă un curs de 4 ore care costă aproximativ 500 de euro în diverse locații (sau online din cauza pandemiei de COVID-19 în 2020-21). Obiectivul principal este de a consolida cunoștințele avocaților cu privire la reglementările și jurisprudența specifice, de a furniza informații cu privire la o abordare și o comunicare favorabile copiilor cu copiii și la modul de pregătire temeinică pentru o ședință de judecată, inclusiv prevenirea arestării preventive și a detenției copiilor și promovarea medierii/medierii remediale și a existenței așa-numitelor instanțe pentru tineri în cazul infracțiunilor legate de școala școlară. Această formare oferă cunoștințe

¹¹³ Un avocat poate participa la maximum trei posturi de serviciu pentru anumite domenii de drept. Avocații sunt programați conform unui sistem de rotație, astfel încât un avocat să fie întotdeauna disponibil. Lista de sarcini pentru protecția justiției pentru copii este pentru acordarea de asistență judiciară de către avocați, în mod gratuit, copiilor suspecti cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani care au fost reținuți.

¹¹⁴ Pentru a fi eligibilă pentru recunoaștere/acreditare, se aplică următoarele cerințe: 1/ Activitatea de bază a instituției este de formare/educare sau instituția are ca obiect principal de activitate un departament de formare profesională care are ca obiect principal de activitate formarea/educația; 2/ Instituția se poate asigura că anual se desfășoară cel puțin cinci cursuri de formare de nivel academic care sunt benefice pentru implementarea practică sau practica avocaților; 3/ Instituția se poate asigura ca aceste cursuri se adreseaza grupurilor tinta de avocati si juristi cu studii academice. Vedeți www.advocatenorde.nl/opleiding/cursusaanbod-po/interesse-in-een-erkenning-als-opleidingsinstelling.

teoretice și practice, precum și standarde internaționale, cum ar fi comentariul general nr.24 al Comisiei pentru drepturile copilului. O altă instituție de formare oferă, de asemenea, o formare de 4 zile (după-amiaza până seara devreme), cu prelegeri interactive și discuții de caz. Înainte de fiecare clasă, participanții trebuie să facă o temă pentru acasă. Fiecare zi este dedicată unei teme diferite, inclusiv dreptul penal al tinerilor; dreptul familiei și al protecției tinerilor; mediere; actualități și alegerea capului de locuitor (capita selecta). Facilitatori din diferite discipline activează în domeniul dreptului tineretului (avocați, procurori, cadre universitare, profesioniști din domeniul sănătății mintale pentru tineri). Acest curs a fost înființat în cooperare cu Asociația olandeză a avocaților de drept pentru tineret și, prin urmare, îndeplinește cerințele sale. Prin urmarea acestei formări, avocatul îndeplinește, de asemenea, cerințele specifice de expertiză ale Consiliului de asistență judiciară pentru specializarea în domeniul justiției copilului.

Rezultatele sondajului arată că avocații tind să prefere cursuri de formare continuă, juridică și multidisciplinară. O mențiune specială a fost făcută la cursul oferit de Fair Trials în colaborare cu Universitatea Leiden pentru avocați, procurori, poliție, cadre universitare, iar Academia de Poliție a inclus jocuri de rol și simulări, cum ar fi interviurile poliției, iar cursul oferit de Young in Prison a implicat tineri.

Domenii de îmbunătățire:

În general, avocații consideră că au o bună cunoaștere teoretică și practică. Ei consideră că subiectele utile includ garanții procedurale pentru copiii aflați în conflict cu legea, tehnici de comunicare sensibile la copii și aspecte psiho-sociale. Toți avocații care au participat la sondaj au urmat cursuri de formare privind justiția reparatorie. Niciunul dintre ei nu a urmat cursuri privind copiii cu dizabilități, copiii/tinerii LGBTI, radicalizarea legii pentru copii/tineri, copiii neînsoțiți și separați (refugiați), copiii/tinerii aflați în situații de stradă sau sărăcia dintre copii și tineri. Cei mai mulți sunt interesați să facă acest lucru. Aceștia au menționat, de asemenea, că ar trebui acordată mai multă atenție abilităților soft și tehnicilor de comunicare. Alte subiecte de interes sunt abordarea copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare, tulburări sfidătoare de opoziție, rezistență la părinți sau radicalizare. De asemenea, a fost menționat cadrul juridic internațional privind drepturile copilului. Un instrument special precum „Orientări privind asistența juridică favorabilă copiilor pentru copiii aflați în conflict cu legea” nu există în Țările de Jos. Avocații consideră că astfel de orientări ar putea fi foarte utile, precum și formarea cu privire la conținutul și punerea lor în aplicare.

Baza de date disponibilă pentru avocați:

Avocații în materie de asistență judiciară utilizează baza de date cuprinzătoare a jurisprudenței, denumită de Rechtspraak (rechtspraak.nl), care este considerată suficientă. De asemenea, aceștia utilizează baza de date Tucht recht Orde van Advocaten a Asociației Barourilor olandeze, prin intermediul site-ului web al guvernului (overheid.nl).

4. Standarde de calitate ale asistenței judiciare pentru copii în Europa

„Avocatul ideal pentru mine este cineva care îmi explică drepturile și mă pregătește pentru ce să mă aștept”
Fata, vârsta necunoscută, interviuată în timpul proiectului.¹¹⁵

În această secțiune, vom analiza în principal disponibilitatea avocatului în fiecare etapă a procedurii și rolul adecvat și eficient al avocatului, inclusiv motivația, abilitățile, cunoștințele privind drepturile copilului și căile de atac existente la nivel național, european și internațional. Această secțiune include, de asemenea, informații privind nivelul de colaborare dintre avocați și alți actori, precum și mecanismul de supraveghere și control.

4.1. Belgia

Disponibilitate la fiecare etapă a procedurii:

De îndată ce începe audierea poliției, toți copiii suspectați că au comis o infracțiune, indiferent dacă sunt sau nu privați de libertate în momentul audierii, au dreptul de a fi asistați de un avocat. În cazul în care avocatul obișnuit al copilului nu este disponibil, acesta trebuie înlocuit. Dreptul la un avocat include, de asemenea, dreptul la o consultare confidențială cu avocatul înainte de audierea la secția de poliție în cazul în care acesta a fost arestat sau la biroul avocatului / în altă parte înainte de numire.¹¹⁶

Majoritatea avocaților care au participat la sondaj au declarat că sunt prezenți încă de la începutul procedurii, când copilul este audiat de poliție. Acest lucru a fost confirmat de alți profesioniști. Birourile de asistență judiciară asigură repartizarea avocaților cât mai curând posibil. Au fost ridicate unele probleme, inclusiv întârzieri din cauza supraîncărcării la locul de muncă, a distanței geografice sau a lipsei de informații cu privire la caz. Unii avocați au menționat, de asemenea, că ar putea avea unele dificultăți în a-și contacta clienții (atunci când își schimbă numărul de telefon mobil, de exemplu) și, uneori, se întâlnesc doar cu copilul pentru prima dată la instanță. Uneori, avocatul este numit de biroul de asistență judiciară, dar copilul și familia sa trebuie să contacteze autoritățile juridice pentru a afla cum să contacteze avocatul. Acest tip de proces administrativ ar putea fi împovăraător pentru copil. Contactarea copiilor aflați în detenție depinde foarte mult de avocații înșiși (apeluri telefonice, mesaje text etc.) și cei mai mulți dintre ei nu își fac timp să viziteze copilul.

¹¹⁵ The full interview can be found at: <https://childhub.org/en/child-protection-multimedia-resources/clear-rights-child-advisory-board-hungary-what-makes-good-lawyer-video>

¹¹⁶ Art. 47 bis of the Code of Criminal Investigation.

Profesioniștii împărtășesc faptul că mulți copii nu înțeleg cu adevărat rolul avocatului lor. Nu-și cunosc avocatul sau au avut mai mulți avocați care au intervenit în același caz. Copiii aflați în detenție se confruntă, de asemenea, cu dificultăți în a ajunge la avocatul lor, ceea ce are un impact negativ asupra experienței copilului și asupra calității activității avocatului.

Schimbarea avocaților care asistă un copil pe tot parcursul procedurii rămâne problematică. Prin urmare, au fost dezvoltate soluții interesante pentru a asigura disponibilitatea avocaților la fiecare etapă a procedurii. Înainte de a desemna un avocat, unele birouri de asistență judiciară verifică automat dacă copilul a avut deja un avocat și îl vor contacta mai întâi. În cazul în care avocatul nu este disponibil, acesta va numi un alt avocat care îl va contacta pe cel anterior pentru a stabili o legătură. În general, avocații încearcă să urmărească cazul tânărului cât mai mult posibil pe tot parcursul procedurii. Unii dintre ei au menționat că cunosc copilul de mult timp, uneori între 3 și 4 ani, dacă, de exemplu, a avut nevoie anterior de protecție, iar mai târziu, ca adolescent, a ajuns în conflict cu legea. Sistemul avocaților organizat de barouri, atât în secțiile de poliție, cât și în instanțele de judecată, asigură asistarea legală a copiilor. În unele instanțe există chiar și o permanență specifică a unui avocat de tineret. Unii avocați decid, de asemenea, să lucreze în perechi, ceea ce are mai multe avantaje:

- Aceasta ajută la prevenirea absenței unui avocat de partea copilului la un moment dat al procedurii.
- Avocatul poate informa copilul în prealabil că va fi înlocuit de un coleg de încredere (atunci când este posibil să se anticipeze o astfel de înlocuire).
- Avocatul își poate informa colegul și poate fi instruit de avocatul de referință înainte de a se întâlni cu copilul. Acest lucru împiedică copilul să fie nevoit să repete și să înceapă de la zero cu un nou avocat. De asemenea, asigură o monitorizare adecvată prin consultarea cu colegul care l-a înlocuit.

Copilul are, de asemenea, dreptul de a se întâlni cu avocatul său înainte de a fi audiat de judecător, personal la birou sau în centrul de detenție, la telefon sau la casa instanței înainte de ședință. În general, rolul avocatului este de a asista și reprezenta copilul în timpul audierilor. Cu toate acestea, mai mulți avocați au menționat că unele decizii pot fi luate fără ele, cum ar fi prelungirea măsurilor de plasare în instituții închise, care sunt acorduri între judecător și asistentul social al instituției.

Rolul adecvat și eficient al avocatului:

Sentimentul de a fi util și de a face o muncă semnificativă este o temă recurentă atunci când avocații sunt întrebați despre motivația lor. În timpul interviurilor, unii avocați au spus că dreptul tinerilor este perceput ca un subiect „ușor” de către alți avocați, în ciuda faptului că este mult mai complex decât pare din cauza tuturor abilităților non-juridice care trebuie dezvoltate. Avocații au explicat că timpul petrecut la fiecare dosar depinde de nevoile copilului și de complexitatea cazului.

Avocații consideră că una dintre principalele lor sarcini este de a consilia și informa copiii cu privire la drepturile lor,¹¹⁷ cum ar fi dreptul de a fi audiați sau de a păstra tăcerea, precum și procedura și diverse alternative etc. Polițiștii ar trebui, de asemenea, să facă o declarație cu privire la drepturile copilului înainte de orice audiere a poliției. În general, avocații încearcă să ofere cele mai detaliate și adecvate informații în funcție de situația și înțelegerea copilului. Președinții birourilor de asistență judiciară care au participat la acest sondaj au confirmat că copiii sunt bine informați corespunzător și corespunzător cu privire la drepturile lor, datorită prezenței avocatului în prima etapă a procedurii la secția de poliție.

Chiar dacă majoritatea avocaților pot încerca să asculte și să ajute, precum și să garanteze drepturile copilului, există încă loc pentru îmbunătățiri. Unii profesioniști au menționat că mulți copii, atunci când se confruntă pentru prima dată cu sistemul de justiție, nu cunosc procedura și drepturile lor, inclusiv dreptul la un avocat gratuit. Asistenții sociali au adăugat că pregătirea pentru audierea publică se face adesea rapid, în ultimul moment, ceea ce nu permite copilului să pună întrebările pe care trebuie să le pună. Asistenții sociali sunt adesea acolo pentru a compensa această lipsă. Ei au menționat, de asemenea, că avocații nu înțeleg întotdeauna nevoile copilului și, prin urmare, nu sunt în măsură să sugereze măsuri adecvate pentru copil. De asemenea, avocații își fac rareori timp pentru a explica decizia judecătorului și ce se întâmplă în continuare după procedură. Lipsa de informații se datorează și faptului că nu există campanii media și/sau educaționale pentru a-i ajuta pe copii să-și înțeleagă mai bine drepturile, iar în timpul primei întâlniri există adesea o mulțime de informații de furnizat.

„Rolul nostru este să fim purtătorul de cuvânt al copilului, să-i întrebăm cu adevărat pe copii ce vor să ceară și să-i spunem judecătorului sau să-i ajutăm să o spună” (Avocat)

Avocații au subliniat, de asemenea, necesitatea de a construi o relație de încredere atunci când lucrează cu copiii ca un pas esențial pentru a consilia și reprezenta în mod corespunzător copilul. Ei încearcă să rupă stereotipul „avocatului îndepărtat, rece și formal”. Pentru asta, toți au propriile tehnici, cum ar fi utilizarea unui limbaj simplu și familiar, acordând o atenție adecvată copilului, arătând că este interesat și îngrijindu-l sau vorbind în medii mai relaxante. S-a menționat că încrederea poate fi ruptă atunci când copilul consideră că avocatul nu este de încredere, atunci când se confruntă cu dificultăți în a comunica cu el / ea sau atunci când avocatul nu urmează ceea ce a fost convenit inițial cu copilul.¹¹⁸ În general, avocații cred că ar fi benefică o mai mare pregătire, precum și sfaturi practice despre cum să intrați mai ușor în contact cu copiii și să construiți o relație de încredere.

¹¹⁷ Potrivit codurilor deontologice ale celor două barouri, art. 89 (olandez) și art. 5.10 și următoarele (francofon și germanofon), avocații au obligația de a informa copilul.

¹¹⁸ Aceasta este, de asemenea, una dintre concluziile proiectului european Alternative Way to Address Youth (AWAY), disponibil la: <https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/acheves/alternative-ways-to-address-youth.html>.

“Trebuie să poți să te pui din nou în situația lor, să fii empatic” (Avocat)

Avocații au subliniat că dreptul tinerilor este un subiect specific și complex. Ei trebuie să aibă o foarte bună cunoaștere a procedurilor, să protejeze copilul și să prevină măsurile represive. Un asistent social a explicat că avocații sunt conștienți de faptul că copiii aflați în conflict cu legea sunt în primul rând tineri aflați în dificultate sau în pericol. Cu toate acestea, un formator profesionist a menționat că unii avocați ar putea fi în continuare reticenți în a promova măsuri neprivative de libertate. În general, aceștia au o bună cunoaștere a alternativelor de detenție și a principiilor justiției reparatorii, dar consideră totuși că judecătorii ar trebui să păstreze controlul asupra procedurii, ceea ce explică această reticență. În general, avocații cunosc bine legislația națională, dar mai puțin standardele europene și drepturile copiilor străini. Mecanismele naționale de recurs sunt, în general, bine cunoscute și utilizate, dacă este necesar. Avocații sunt conștienți de existența CEDO, dar foarte puțini avocați o folosesc.

Colaborare:

Profesioniștii care lucrează în acest domeniu recunosc necesitatea de a consolida colaborarea dintre avocați și alți actori din sistemul de justiție, cum ar fi asistenții sociali și psihologii. Colaborarea depinde în continuare de inițiativele individuale pentru a încerca să aibă o relație bună sau pentru a cere sprijin de la alți experți în domeniu. Mai mulți profesioniști au raportat că încă nu cunosc rolul altor actori implicați. Birourile de asistență juridică au organizat reuniuni și cursuri de formare pentru a îmbunătăți colaborarea. Profesioniștii cu profiluri diferite au fost invitați să facă schimb de experiență și să afle mai multe despre rolul și practicile zilnice ale celuilalt. Legislația Salduz, care recunoaște dreptul la asistență judiciară de la începutul procedurii, a contribuit la îmbunătățirea colaborării. În ultimii ani s-au observat îmbunătățiri majore în ceea ce privește încrederea și respectul față de activitatea celuilalt între avocați și polițiști, precum și serviciile sociale.

Mecanismul de supraveghere și control:

Barourile sunt responsabile de monitorizarea calității serviciilor furnizate de avocați (asistență judiciară de prima și a doua linie), inclusiv înregistrarea pe lista avocaților de asistență judiciară, verificări încrucișate ale declarațiilor de performanță și acordarea de puncte. Consiliul de Ordine are posibilitatea de a lua măsuri în cazul în care normele nu sunt respectate, inclusiv suspendarea de pe lista avocaților. Unii profesioniști care au participat la sondaj au explicat că nu există un control al calității în sine, dar acest lucru ajută la permiterea unui anumit grad de control pentru a detecta orice omisiuni. Președinții birourilor de asistență judiciară au explicat că, în afară de acest lucru și de cerințele de formare, nu există un control real al calității și o supraveghere sistematică a avocaților care oferă asistență judiciară copiilor. Acest lucru este confirmat de avocații care nu simt cu adevărat că sunt supravegheați sau evaluați în mod regulat ca atare.

Copiii au posibilitatea de a depune o plângere la președintele Baroului, care poate decide să investigheze sau să numească un investigator responsabil cu audierea copilului și a avocatului. Președintele va decide apoi dacă să aducă avocatul în fața unei comisii de disciplină sau să respingă plângerea. Cu toate acestea, aceasta este o procedură complexă pentru copii; prin

urmare, nu este folosit foarte des. Asistenții sociali au menționat că este dificil pentru copii să se ocupe de o astfel de procedură administrativă. De cele mai multe ori, copiii nu știu că își pot schimba avocatul, iar plângerile sunt făcute de asociațiile de servicii pentru a semnală o anumită situație sau un comportament necorespunzător. Președinții birourilor de asistență judiciară au menționat că una dintre cele mai mari probleme ar putea fi un potențial conflict de interese între părinți și copil, iar barourile ar trebui să verifice mai întâi dacă aceasta este alegerea copilului sau a părinților. Avocații au, de asemenea, posibilitatea de a depune o plângere. Un serviciu al Ombudsmanului este, de asemenea, disponibil pentru clienții sau avocații nemulțumiți. Acest serviciu îi ajută să găsească o soluție.¹¹⁹

4.2. Franta

Disponibilitate la fiecare etapă a procedurii:

nu există un astfel de domeniu rezervat în cadrul profesiei (cu excepția avocaților de la Curtea de Casație și de la Consiliul de Stat). 70 % din barouri au semnat un acord local cu instanța judiciară competentă pentru a asigura o apărare de calitate pentru copii.¹²⁰ Aceasta implică organizarea de birouri juridice permanente, cu avocați disponibili în orice moment. Acest sistem are succes, iar copiii aflați în custodia poliției pot fi asistați de un avocat în orice moment al zilei sau al nopții. În general, copiii își pot alege avocații, dar aceștia sunt de obicei numiți de baroul relevant. Unele barouri au organizat birouri speciale sau grupuri de avocați dedicate apărării copiilor. Odată numit avocatul, acesta are obligația de a apăra copilul la diferitele audieri și decizii luate de judecător (inclusiv arestarea preventivă și decizia privind vinovăția și/sau sentința).

Deși dreptul la asistență juridică a fost consolidat după adoptarea noului Cod de justiție penală pentru copii, numirea automată a unui avocat este încă problematică. Avocații au explicat că de cele mai multe ori sunt numiți pentru înfățișarea imediată, în timpul anchetei sau în apel, dar de obicei nu sunt prezenți în timpul unei audieri libere, al arestului poliției, în momentul unei decizii de diversiune sau al unei acțiuni subsecvente. Aceștia au adăugat că copiii nu sunt direct implicați în alegerea avocatului, dar dorințele lor pot fi luate în considerare în funcție de vârsta lor. Chiar dacă există o listă de avocați, aceasta nu este bine cunoscută sau accesibilă. În plus, copiii nu sunt întotdeauna asistați de același avocat la fiecare etapă a procedurii. Copiii au posibilitatea de a cere să aibă un alt avocat, dacă este necesar.¹²¹ Una dintre barouri instituie un acord „un copil, un avocat” cu judecătorii pentru a se asigura că copiii aflați în conflict cu legea ar trebui să fie întotdeauna asistați de același avocat din oficiu pentru a consolida o relație de încredere cu avocatul.

Rolul adecvat și eficient al avocatului:

Lipsa de informare, distanța fizică și lipsa dorinței copilului de a fi apărat sunt încă obstacole majore. Rezultatele sondajului sugerează că o relație de încredere și, prin urmare, calitatea apărării copilului ar putea fi îmbunătățite dacă copiii ar avea posibilitatea de a-și alege avocatul. Psihologii au explicat că percepția rolului avocatului de către copil nu este întotdeauna clară. În unele situații, avocații pot fi îndepărtați, iar copiii nu sunt încrezători. Prin urmare, este necesar să se explice copilului, într-un mod ușor de înțeles, că rolul avocatului este de a se asigura că

¹¹⁹ Plângerile pot fi depuse printr-un chestionar online: <https://dossier.ligeca.be/aanvraagformulier>.

¹²⁰ În aplicarea art. 91 din Decretul nr.91-1266 din 19 decembrie 1991.

¹²¹ A se vedea, de exemplu, Art. L. 511-2, L. 511-3 și L. 522-1 din Codul de justiție penală pentru copii și art. 63-3-1 și 63-4-3 din Codul de procedură penală.

este audiat și de a-l apăra, pentru a stabili un climat de încredere. Una dintre barouri instituie un acord „un copil, un avocat” cu judecătorii pentru a se asigura că un copil aflat în conflict cu legea ar trebui să fie întotdeauna asistat de același avocat din oficiu pentru fiecare procedură și să consolideze relația de încredere cu avocatul său. Majoritatea profesioniștilor intervievați, inclusiv avocații, au indicat că relația dintre avocatul desemnat de instanță și copilul aflat în conflict cu legea este adesea dificilă. Unii avocați au subliniat lipsa de cooperare cu copilul, părinții și serviciile sociale. Avocații nu sunt, de obicei, în contact cu reprezentanții legali ai copilului, ceea ce duce adesea la o comunicare slabă a informațiilor.

Pentru a pregăti apărarea, este necesar ca avocatul să se poată întâlni cu copilul înainte de ședință, inclusiv atunci când copilul se află în arest preventiv, cu permisiunea de a comunica avocatului de către magistratul responsabil de caz.¹²² În general, avocații care au participat la sondaj au indicat că se simt instruiți corespunzător pentru a apăra copiii. Pe baza sondajului, 67% dintre avocați au semnat carte de protecție a copilului.

Cu toate acestea, unele ONG-uri au menționat o lipsă de calificare, în special în ceea ce privește abilitățile soft, inclusiv ascultarea, îngrijirea și nejudicarea și răbdarea (inclusiv încercarea de a înțelege și de a fi flexibil atunci când se confruntă cu reticența tânărului). Reprezentanții unor asociații au indicat că avocații nu au cunoștințe suficiente despre comportamentul adecvat și/sau bunele practici cu copiii.

Doar 27% dintre avocații care au participat la sondaj au declarat că se asigură că pauzele sunt frecvente și că participanții își adaptează limbajul sau tehnicile de comunicare în funcție de vârsta copilului.

Răspunsurile avocaților evidențiază necesitatea de a-și consolida capacitățile:

- 2/3 dintre avocați se asigură în timpul procedurilor că copilul este pe deplin informat, poate participa și este tratat într-un mod respectuos, sensibil și adecvat vârstei
- 2/3 dintre avocați se asigură că aceștia sunt ușor de contactat
- Doar 1/3 dintre avocați ar lua măsuri în cazul încălcării drepturilor copilului
- Doar 1/3 dintre avocați consideră că au suficient timp să se întâlnească cu copilul și să lucreze la caz
- 1/3 dintre avocați consideră că au nevoie de mai multă pregătire cu privire la modul de comunicare cu copiii
- 1/3 dintre avocați consideră că este posibil să se facă sugestii judecătorului pentru a se asigura că audierea este adaptată nevoilor specifice ale copilului.

Avocații care au participat la acest sondaj au menționat că își adaptează limbajul pentru a se adresa copilului, mai ales atunci când lucrează cu un copil cu probleme de limbaj cognitiv cu care este nevoie de răbdare. Cu toate acestea, ei nu își adaptează limbajul corpului. Toți avocații au indicat că se ocupă în principal de infracțiuni simple, fără circumstanțe agravante. Cu toate

¹²² A se vedea art. L. 334-1 la L.334-6 și L. 611-2 din Codul francez de justiție penală pentru copii. A se vedea, de asemenea, art. R. 57-6-5 din Codul de procedură penală.

acestea, niciunul dintre ei nu a informat minorul cu privire la măsurile de diversiune sau la principiile justiției reparatorii (pentru că nu a vrut sau nu a știut despre ele). Niciunul dintre avocați nu își schimbă comportamentul atunci când are de-a face cu un copil dintr-o minoritate etnică sau dintr-un mediu LGBTI. Aceștia au menționat că interpreții sunt disponibili și accesibili.

Colaborare: Există mai multe părți interesate implicate în proces, inclusiv serviciile Serviciului judiciar de protecție a tineretului sau psihologi. Profesioniștii au fost de părere că trebuie făcute progrese reale în interesul copilului, deoarece colaborarea și comunicarea pot fi dificile, în special cu ofițerii de poliție care tind să trateze copiii ca adulți și să nu împărtășească cu avocatul niciun element esențial al dosarului. Avocații și polițiștii nu vorbesc aceeași limbă. În ceea ce privește disponibilitatea asistenților sociali, multitudinea de persoane implicate și ierarhia serviciilor fac dificilă existența unei persoane de contact dedicate cazului.

Mecanismul de supraveghere și control: 2/3 dintre avocații specializați în justiția copiilor care au participat la sondaj au declarat că sunt evaluați în mod regulat de un organism de supraveghere (dar niciodată de copii sau colegi). Cu toate acestea, doar avocații specializați au raportat că au acces la supraveghere. În fiecare an, avocații sunt obligați să participe la cursuri de formare suplimentare, altfel ar putea fi lăsați afară.

4.3 Ungaria

Disponibilitate la fiecare etapă a procedurii:

Începând cu anul 2018, prezența avocatului apărării este obligatorie în cadrul unei proceduri penale împotriva unui copil¹²³, inclusiv anumite acte de cercetare întreprinse înainte de depunerea acuzațiilor, cum ar fi interogarea suspectului, confruntarea cu martorii, paradele de identitate, prezentarea probelor, interogarea la locul infracțiunii, reconstituirea locului unei infracțiuni, precum și în cadrul procedurilor în legătură cu măsurile legate de privarea de libertate luate prin decizia unui judecător. În cazul oricărei alte acțiuni întreprinse înainte de depunerea acuzațiilor cu participarea copilului, avocatul apărării trebuie să fie informat ulterior dacă nu a fost prezent și nu a fost informat în prealabil. Introducerea acestei reguli coincide cu lansarea noului sistem automatizat de numire a avocaților finanțați de stat. În practică, aceasta înseamnă că repartizarea cauzelor între avocați este mai echilibrată.

Avocații care au participat la sondaj au explicat că un avocat din barou este numit odată ce cerințele pentru o apărare obligatorie au fost îndeplinite (mai mult sau mai puțin în timp util). Ar putea fi mai dificil în mediul rural și chiar mai complicat dacă este un grup de copii, pentru că trebuie să sune mai mulți avocați, uneori în toiu noapții. În cazul în care avocatul nu este disponibil, se numește un avocat supleant pentru această perioadă specifică (de exemplu, interogatoriu).

Rolul adecvat și eficient al avocatului:

Avocații, în general, se simt calificați și experimentați pentru a apăra copiii aflați în conflict cu legea. Toți se angajează să sprijine copiii. Unii avocați cred că unii dintre copii trec printr-o criză în viața lor și că comportamentul lor este o reacție la această situație specifică. Alți avocați au spus că nu ar trebui să-i judece. Psihologul a explicat că arestarea, detenția și interogarea sunt adesea o experiență traumatizantă pentru orice copil, în ciuda circumstanțelor particulare,

¹²³ Art. 682 din Codul de procedură penală.

inclusiv a pedepselor care trebuie executate în centrul de corecție sau în închisoare. Poliția este politicoasă cu copiii, dar de obicei îi tratează ca pe niște „mici adulți” și folosesc un limbaj complex în timp ce îi informează despre drepturile lor și despre procedură. Discuțiile informale pot avea loc și în mașina de poliție, în drum spre secție. De obicei, copiii stau singuri în secția de poliție, fără mâncare, acces la toaletă și contact cu familia timp de 2-3 ore. Ei sunt adesea supărați când sosește avocatul. Situația lor poate fi exacerbată dacă au consumat medicamente sau se confruntă cu simptome de sevraj. În această situație complexă, avocatul trebuie să câștige încrederea copilului într-un timp relativ scurt și în circumstanțe dificile. Un avocat a menționat că copilul începe să aibă încredere în el / ea și să coopereze atunci când lucrurile se întâmplă așa cum a prezis sau a explicat.

Este întotdeauna bine să aveți o mică discuție la început pentru a face copilul să se simtă în largul său (avocat).

Una dintre lacunele identificate este lipsa materialelor informative pe care copiii le pot înțelege. Întregul sistem este conceput pentru a face față adulților care, de asemenea, s-ar putea să se străduiască să înțeleagă documentele sau procedurile. Unii avocați au menționat că trebuie să explice totul într-un mod și un limbaj pe care copiii îl pot înțelege. Comitetul Helsinki din Ungaria a compilat scurte broșuri care explică drepturile persoanelor suspectate de criminalitate¹²⁴. Avocații care au participat la sondaj au fost de acord că un material similar ar putea fi dezvoltat pentru copii, într-un limbaj favorabil copiilor, care să fie utilizat de autorități și de avocatul apărării și, cel mai important, astfel de materiale ar trebui să fie puse la dispoziție online, unde copiii au acces la acesta cu ușurință. Barourile ar putea, de asemenea, să promoveze utilizarea unor astfel de materiale și să le distribuie. Există unele inițiative în școli pentru a informa copiii cu privire la drepturile lor, iar instanțele maghiare au o pagină specifică pentru copii pe site-ul lor web.

Avocații au menționat, de asemenea, importanța evaluării relației dintre copil și îngrijitorii săi pentru a înțelege mai bine situația din familie. Potrivit legii, reprezentanții legali trebuie să fie informați și prezenți în cazul în care se deschide o anchetă penală împotriva unui copil. Cu toate acestea, copiii nu pot spune adevărul avocatului în prezența părinților lor. Acest lucru face cu siguranță treaba avocaților mai dificilă, mai ales atunci când află ce s-a întâmplat de la martori sau probe prezentate ulterior. Înainte de primul interogatoriu, unii avocați vorbesc cu copilul, separat de părinți. Un alt avocat a menționat că a fost abordat de copil pe rețelele de socializare, unde a simțit că poate vorbi mai liber. El a simțit că, în general, copiii se simt mai încrezători în zilele noastre să trimită mesaje text decât să sune. Cu toate acestea, pentru el cel mai important nu este metoda utilizată, ci comunicarea eficientă cu copilul.

¹²⁴ A se vedea broșurile, în maghiară și în engleză, la adresa <https://helsinki.hu/milyen-jogai-vannak-buntetoeljaras-es-fogva-tartas-soran/>.

Colaborare:

Profesioniștii au împărtășit că colaborarea ar trebui consolidată. Reprezentantul unei organizații a societății civile a subliniat faptul că interesul superior al copilului trebuie evaluat din punct de vedere multidisciplinar. Accentul este adesea pus pe infracțiune, în timp ce situația acestor copii este adesea complexă. Prin urmare, avocații ar trebui să se bazeze pe ceilalți profesioniști care lucrează cu copiii, dar se concentrează mai mult pe părinți și, adesea, nu consideră că este necesar să contacteze alți profesioniști.

Mecanismul de supraveghere și control:

Există lipsa unui sistem de evaluare și de asigurare a calității și este nevoie de o formare suplimentară, inclusiv de îmbunătățirea competențelor și competențelor non-tehnice. Ar fi posibil să se înființeze un registru separat pentru avocații care urmează să fie numiți din oficiu pentru a apăra copiii, împreună cu formarea și acreditarea corespunzătoare. Cu toate acestea, după cum au subliniat mai multe părți interesate, atât timp cât sistemul este subfinanțat, va fi dificil să se introducă modificări.

4.4 Romania

Disponibilitate în fiecare etapă a procedurii:

În urma adoptării Directivei 2016/800/UE, Codul de procedură penală a fost modificat pentru a include dispoziții suplimentare. Prin urmare, atunci când copilul este în contact cu legea, ofițerul de poliție sau procurorul are obligația de a informa copilul cu privire la drepturile sale, inclusiv dreptul la asistență judiciară. De asemenea, aceștia trebuie să informeze tutorii legali și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului. Majoritatea cazurilor în care sunt implicați copii aflați în conflict cu legea sunt gestionate de avocații din barou. Când se înregistrează, avocații acceptă, de asemenea, să fie sunați noaptea și în timpul sărbătorilor. Există, de asemenea, site-uri informale care au publicat listele de avocați, pe care oamenii le pot găsi pe orice motor de căutare.

Drepturile și obligațiile avocaților sunt prevăzute de Legea nr.51/1995, de Statutul profesiei de avocat și de codul deontologic al acestora. Niciuna dintre reglementări nu oferă nicio referire la lucrul cu copiii. În fiecare județ, polițistul are o listă de avocați afiliați Baroului local și cărora li se permite să reprezinte copilul. Nu există o limitare de timp, dar întâlnirile sunt scurte în practică, mai ales dacă există mai mulți copii sau dacă audierea are loc noaptea. Avocații se pot întâlni cu copiii aflați în detenție, dar nu au voie să-i contacteze direct, doar copiii pot contacta avocații.

Copiii sunt adesea reprezentați de avocați diferiți în fiecare etapă a procedurii. Avocații stagiați sunt numiți în majoritatea cazurilor în care sunt implicați copii aflați în conflict cu legea. Statutul lor de stagiați se poate schimba în cursul perioadei de procedură și, prin urmare, este posibil ca aceștia să nu mai fie disponibili pentru ședința de judecată. Potrivit unui avocat, trei avocați diferiți ar putea fi numiți pentru un caz. În această situație nici copilul, nici avocatul nu se pot obișnui unul cu celălalt sau cu cazul. Acest lucru poate avea un impact emoțional asupra copilului și dublează eforturile pe care avocații le investesc în acest caz.

¹²² Lásd a francia gyermekjogi büntetőjogi törvénykönyv L. 334-1 - L.334-6 és L. 611-2 cikkét. Lásd még a Büntetőeljárásí Törvénykönyv R. 57-6-5. cikkét.

Rolul adecvat și efectiv al avocatului:

Avocații care lucrează în sistemul de asistență publică oferă, de obicei, asistența juridică mandatată care le-a fost atribuită într-o anumită etapă a procedurii judiciare. Ca atare, ar putea exista diferențe în ceea ce privește modul în care un avocat gestionează un caz din oficiu față de un caz contractat. De exemplu, un avocat a menționat că, dacă este angajat de părinții copilului, acesta va fi prezent în toate etapele, dar, în calitate de apărător public, va fi prezent doar la stadiul în care a fost chemat. Un alt avocat a menționat că este posibil ca unii avocați să nu aibă suficientă experiență, cum ar fi în județul Cluj, unde majoritatea sunt încă stagiați. Potrivit Statutului profesiei de avocat, avocații desemnați să acorde asistență judiciară au posibilitatea de a refuza mandatul numai în caz de conflict de interese sau din alte motive justificate. Orice refuz nejustificat constituie o încălcare disciplinară.¹²⁵

Un reprezentant al ONG-urilor a explicat că copiii nu sunt bine informați de polițiști sau procurori și primesc majoritatea informațiilor de la avocat. Unul dintre reprezentanții ONG-urilor intervievate a menționat că există și o propunere legislativă, la Ministerul Justiției, care să includă faptul că suspectul de infractor trebuie să primească informații despre drepturile sale în condiții accesibile, în special copiii. Avocații nu aleg unde se întâlnesc cu copilul. În cazul în care copilul se află în custodia poliției, prima întâlnire are loc la secția de poliție. Avocații ar putea avea, de asemenea, posibilitatea de a întâlni copii în biroul lor, unde au mai mult control asupra mediului lor. În timpul interviurilor, avocații au menționat că încearcă să se asigure că copilul se simte în largul lor și cred că li se acordă suficient timp pentru a discuta cu copilul și a trece prin documentele lor. Cu toate acestea, reprezentanții ONG-urilor au spus că, în unele cazuri, avocații nu au vorbit cu copilul înainte de audiere.

Avocații care au participat la studiu consideră că munca lor este importantă și că măsurile educaționale au un impact mai mare decât o abordare punitivă. Ei sunt conștienți de faptul că copiii au drepturi specifice. Ei au subliniat că se asigură că limba lor este potrivită pentru copil. Aceștia au menționat că își petrec timpul explicând cine sunt și care este rolul lor, precum și explicând rolul altor actori cu care copilul va fi în contact și despre drepturile sale fundamentale și descriind procedura. Ei încearcă să se acomodeze cu programul copilului și sunt atenți la emoțiile și nevoile sale. Unii avocați tineri cred că îi pot înțelege mai bine pe copii din cauza vârstei lor. Unii avocați au împărtășit că nu au suficiente cunoștințe și abilități pentru a comunica eficient cu copiii. De asemenea, aceștia au împărtășit că nu au cunoștință de nicio procedură specifică în vigoare pentru a asigura dreptul la confidențialitate, cu excepția celei specificate în legea care reglementează profesia de avocat în general.

“Mai multe informații pentru profesioniști sunt necesare pentru a-și schimba mentalitatea, pentru a schimba practicile actuale care intimidă copiii. Copiii ar trebui, de asemenea, să fie informați cu privire la drepturile lor, pentru a-i împuternici să se exprime mai liber, să vorbească și să fie mai încrezători că sunt ascultați.” (România fată de 18 ani)¹²⁶

¹²⁵ Cu privire la drepturile și obligațiile avocaților, a se vedea Legea 51/1995, Statutul privind profesia de avocat și Codul deontologic.

¹²⁶ Tdhs Policy Brief privind drepturile copilului în sistemele de justiție, op. cit.

La începerea practicii de drept, avocații nu semnează niciun formular de protecție a copilului. Unul dintre avocați a împărtășit că problemele legate de discriminare sunt prevenite prin reglementarea drepturilor judiciare ale copiilor suspecti sau acuzați. El a explicat că, indiferent de statutul copilului, polițiștii trebuie să urmeze aceeași procedură și că avocații trebuie să asiste copiii fără nicio discriminare. Unii avocați au explicat că au fost nevoiți să intervină în unele situații în care alți profesioniști, cum ar fi polițiștii, folosesc tonul agresiv al vocii sau metode de intimidare. Avocații au menționat că sunt familiarizați cu căile de atac existente la nivel național, european sau internațional. Ei nu au întâlnit astfel de cazuri, dar au menționat că nu toate instanțele „spațiile și facilitățile sunt adecvate pentru copii, în special la secțiile de poliție unde majoritatea camerelor sunt dărăpănate și nu igienizate. Un profesionist care a participat la sondaj a spus că au fost create camere speciale pentru copii, care sunt primitoare și colorate. Tribunalul pentru Minori și Familie a fost înființat în anul 2004 la Brașov, demarat ca un proiect pilot, „cu rezultate foarte bune în solutionarea cauzelor civile și penale în care sunt implicați minori”, după cum se arată pe site-urile acestora, precum și „indeplinirea cerintelor europene actuale pentru protecția drepturilor acestora în atingerea scopului interesului superior al legislației europene a minorului în domeniu. Tribunalul pentru Minori și Familie Brașov este în continuare singura instanță specializată de acest tip din țara noastră, decidenții nu consideră necesară înființarea unor astfel de instanțe în alte județe sau în București.¹²⁷ Niciunul dintre avocații intervievați nu a reprezentat un copil în detenție. Cu toate acestea, ei au spus că, în astfel de cazuri, ar fi informat copilul cu privire la drepturile sale și ar fi făcut o plângere dacă ar fi observat vreo încălcare a drepturilor lor.¹²⁸

Colaborare:

În general, avocații nu cooperează cu alți actori. Codul de procedură penală a fost modificat recent pentru a garanta prezența unui psiholog în timpul proceselor penale sau pentru a asista avocatul care acordă asistență juridică. Cu toate acestea, unii avocați au menționat că prezența asistenților sociali în timpul ședinței de judecată este o formalitate și adesea nu există nicio cooperare cu avocații. Unii avocați au împărtășit că vor cere sprijin de la un psiholog sau de la un asistent social, dacă este necesar. Alți avocați au adăugat că nu au resurse adecvate pentru a solicita consultanță de specialitate.

„Copiilor ar trebui să li se ofere mai multe servicii de sprijin specializat (consiliere). Fiecare copil care intră în sistemul de justiție ar trebui să primească asistență specializată din partea profesioniștilor.” (România: bărbat de 23 de ani)¹²⁹

¹²⁷ http://portal.just.ro/1372/SitePages/prezentare.aspx?id_inst=1372#Istoric.

¹²⁸ In Romania, the rights of the child in detention are often not respected. They might be detained with adults. See for instance, the People's Advocate report on psychological assistance in detention and pre-trial detention centers, available at: <https://avp.ro/wp-content/uploads/2021/04/RAPORT-asistenta-psihologica-CRAP-uri.pdf>

¹²⁹ Tdh's policy brief on children's rights in justice systems, op. cit.

¹³⁰ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/196418>

Mecanismul de supraveghere și control:

Nu există niciun mecanism specific de supraveghere și control pentru avocații care lucrează cu copiii. Legislația care reglementează activitatea avocaților precizează că avocații au obligația de a lucra la fiecare caz în parte și de a participa la toate audierile la care este necesară prezența lor și de a manifesta profesionalism și demnitate în cadrul acestor audieri și tuturor partilor implicate. De asemenea, aceștia trebuie să prezinte concluzii scrise sau note de audiere în cazul în care instanța dispune acest lucru sau dacă acest lucru este necesar din cauza dificultății cauzei. Nerespectarea oricăreia dintre aceste reguli poate fi considerată o încălcare disciplinară, iar avocatul poate fi sancționat în funcție de gravitatea încălcării (de exemplu, avertisment, amendă, interdicție sau interdicție completă). Evaluarea abaterilor disciplinare și gravitatea sancțiunii sunt gestionate de barourile locale.

Profesia de avocat pentru copii ar putea fi considerată o bună practică în ceea ce privește accesul minorilor la justiție. Instituit prin legea 9/5.01.2018,¹³⁰ Avocatul Copiilor funcționează sub autoritatea Avocatului Poporului și intervine în situații privind abuzul fizic și psihic, abuzul sexual, dispariția copiilor, bullying-ul, problemele de sărăcie, situația din instituțiile rezidențiale pentru copii, relațiile din școli și grădinițe, integrarea copiilor cu dizabilități, situația copiilor cu părinți care lucrează în străinătate, precum și în orice situație în care drepturile copilului sunt încălcate. Avocatul copilului soluționează, de asemenea, sesizările individuale, depuse de copii sau de reprezentanții acestora, în domeniul măsurilor privative de libertate și neprivative de libertate prevăzute de Legea nr.286/2009 din Codul penal, privind răspunderea penală a minorilor. Acest tip de supraveghere poate oferi un bun exemplu de autoritate care poate asigura un proces judiciar echitabil pentru minori și poate asigura respectarea drepturilor copilului.

4.5. Țările de Jos

Disponibilitate la fiecare etapă a procedurii:

De cele mai multe ori, prima interacțiune cu copilul are loc la secția de poliție înainte de interviul poliției. Copiii aflați în custodia poliției au dreptul de a se întâlni cu avocatul cu 30 de minute înainte de interviul poliției, pentru a fi informați cu privire la drepturile și obligațiile lor. În cazul în care acest termen nu este suficient, procurorul asistent poate prelungi termenul cu maximum 30 de minute, la cererea copilului sau a avocatului acestuia, cu excepția cazului în care acest lucru contravine intereselor cercetării.¹³¹ În timpul custodiei poliției, copilul are acces nelimitat la avocat. În cazul unei infracțiuni grave, un copil suspect ar putea fi ținut în arest preventiv. Aceasta este o măsură de ultimă instanță, iar avocații pot solicita suspendarea. În medie, avocații se întâlnesc cu copilul de 5 - 6 ori în cazurile care implică arestarea preventivă și de 2 - 3 ori, în medie, în cazurile care nu implică arestarea preventivă.

“Un avocat este acolo pentru a ajuta și sprijini clientul. Indirect, cuvântul „avocat” ar putea provoca, de asemenea, traume unui copil. Ar fi bine să o numim altfel decât „avocat”. Pentru ca tinerii să nu se sperie”. (Tineri, vârstă și sex necunoscute, Țările de Jos.¹³²)

¹³¹ Since 1 March 2017, this right to consultation assistance may not be waived (art. 489, para. 2, Code of Criminal Procedure).

¹³² Tdh's policy brief on children's rights in justice systems, op. cit.

Rolul adecvat și eficient al avocatului:

Interesul principal al avocaților care lucrează cu copiii este de a proteja și promova drepturile copilului. Avocații de asistență judiciară care lucrează în domeniul justiției copiilor joacă un rol eficient în fiecare etapă a procedurilor penale. Pe baza interviurilor realizate, aproximativ trei cazuri noi pe lună sunt înaintate unui avocat de asistență juridică care lucrează în domeniul justiției copiilor. Timpul alocat fiecărui caz este variabil. Avocații petrec în medie 24 de ore sau mai puțin în cazurile care implică arestarea preventivă. Toți petrec în medie 5 ore în cazuri de justiție a copiilor care nu implică arestarea preventivă

„Motivația mea a început când eram student, lucrând la Kinder-en Jongeren-rechtswinkel,¹³³ o modalitate pură și specială de a sprijini copiii spre maturitate, împreună cu asistenții sociali” (Avocat)

Avocații consideră că au suficiente cunoștințe cu privire la drepturile copilului, inclusiv o abordare interdisciplinară și competențele adecvate pentru a apăra copiii și pentru a se asigura că drepturile lor sunt respectate înainte, în timpul și după proceduri. În timpul primei întâlniri, avocații petrec cea mai mare parte a timpului:

- Explicarea cine sunt, rolul lor și drepturile copilului
- Discutarea a ceea ce s-a întâmplat, a infracțiunii suspectate și a motivului pentru care copilul crede că a fost reținut
- Explicarea a ceea ce se va întâmpla în timpul unui interviu al poliției și discutarea strategiei care urmează să fie utilizată
- Explicarea rolului altor actori cu care copilul poate intra, de asemenea, în contact.

Avocatul are dreptul să informeze poliția în timpul interviului în cazul în care copilul nu înțelege o întrebare sau nu poate continua interviul din cauza stării sale fizice sau psihologice. Dacă este cazul, avocații informează copilul cu privire la opțiunile ofertelor de diversiune și, de asemenea, promovează diversiunea către copil. Același lucru este valabil și în ceea ce privește măsurile neprivative de libertate, cum ar fi o amendă sau un serviciu în folosul comunității. Toți avocații care lucrează în domeniul justiției copiilor sunt familiarizați cu justiția reparatorie. În funcție de caz, pot fi promovate medierea și/sau alte forme de justiție reparatorie. În general, profesioniștii care lucrează în domeniul justiției copilului consideră că informațiile furnizate copiilor de avocații de asistență juridică sunt complete și de înaltă calitate.

Există site-uri guvernamentale și videoclipuri care oferă informații copiilor cu privire la drepturile și procedura lor.¹³⁴ Scrisoarea trimisă unui copil suspect care este invitat la secția de poliție pentru un interviu include informații privind dreptul de a consulta un avocat. Notificarea Ministerului Public conține, de asemenea, informații similare. Polițiștii pun la dispoziția copiilor o broșură informativă cu privire la arestarea lor, care include informații despre dreptul lor la un avocat. Cu

¹³³ Child & Youth Law Shop which gives free legal information and advice to children about their rights and obligation.

¹³⁴ Cum ar fi site-ul web al guvernului (www.overheid.nl) și prin intermediul site-ului web al Contorului de servicii juridice (Juridisch Loket). A se vedea, de asemenea, site-ul www.rechtsbijstand.nl pentru consumatori și site-ul web al sectorului justiției www.rechtvoorzou.nl pentru copii și tineri. Recent, în noiembrie 2020, guvernul central a publicat un infografic pentru copiii suspecti, disponibil la www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2017/03/01/je-wordt-verdacht-van-een-straftbaar-feit.

toate acestea, avocații consideră că informațiile nu sunt adecvate și nu sunt suficiente pentru copii. Ca urmare, avocații trebuie să ofere informații suplimentare copilului. Unii profesioniști care lucrează în domeniul justiției copiilor au sugerat că guvernul ar trebui să discute cu poliția pentru a trimite broșura împreună cu scrisoarea de invitație și pentru a revizui conținutul cu scopul de a-l face mai prietenos cu copiii.

Avocații sunt atenți și folosesc un limbaj prietenos cu copiii. Ei își ajustează tehnicile de comunicare în urma unei abordări sensibile la copil, cum ar fi reformularea, ascultarea activă, lăsarea copilului să repete și întreruperea interviului, dacă este necesar. De asemenea, pot ajusta timpul și durata interviului. Majoritatea avocaților au lucrat cu copii cu o problemă cognitivă/ lingvistică sau cu o tulburare psihică. Aceștia au explicat că ar trebui să se acorde mai multă atenție competențelor non-tehnice și tehnicilor de comunicare în timpul formării avocaților de asistență judiciară care lucrează în domeniul justiției copiilor.

“Mă înțeleg bine cu tinerii. Am avut o copilărie problematică. Abordarea mea este, prin urmare, mai pedagogică, inclusiv încercarea de a obține o mai bună înțelegere și protecție a drepturilor copilului” (Avocat)

Avocații care lucrează în domeniul justiției copiilor joacă un rol activ pentru a se asigura că drepturile copilului sunt respectate în mod adecvat (protecție, participare, căi de atac) înainte și în timpul procedurilor penale. Acestea pot propune ajustări în cazuri individuale atât procurorului, cât și judecătorului, pentru a se asigura că audierea este favorabilă copiilor și sensibilă la copii. În general, copiii sunt tratați într-un mod respectuos și sensibil de către judecătorii, procurorii și alți profesioniști care interacționează cu ei. Părinții sunt, în general, implicați. Pe baza interviurilor realizate în cadrul acestui studiu și a proiectelor anterioare, mediul de judecată și mediul de audiere al procurorilor nu sunt suficient de prietenoase cu copiii.

„Nimeni nu m-a pregătit pentru sesiune. Am intrat în sala de judecată confuză și nesigură. Nu știam nimic”. (Olanda, fată de 15 ani) ¹³⁵

Colaborare:

Avocații lucrează, în general, în colaborare cu alți profesioniști și echipe interdisciplinare pentru a înțelege mai bine copilul. Ei au o atitudine deschisă Tdh's policy brief on children's rights in justice systems, op. cit de a se adresa și de a cere sfaturi, în funcție de situația specifică a copilului. De exemplu, aceștia sunt adesea în contact cu Comisia pentru protecția copilului și cu Serviciile de probațiune pentru tineri, deoarece o cerere de suspendare este mai probabil să aibă succes dacă a fost elaborată de serviciile pentru tineret. În plus, în timpul suspendării sau în așteptarea ședinței de judecată, colaborarea cu serviciile pentru tineret poate avea deja loc pentru servicii de coaching sau mentorat, formare de reglementare a agresiunii, test de personalitate, supraveghere electronică, activități în timpul zilei etc. Avocații au explicat că colaborarea are loc în lanțul de justiție a copilului pentru a asigura bunăstarea copilului și o participare efectivă, ținând cont de interesul superior al copilului. Există, de asemenea, o mulțime de colaborare între avocați, datorită faptului că mulți dintre ei lucrează în firme de avocatură cu mai mulți avocați și rețele de apărare. Baroul olandez încurajează colaborarea: dacă un avocat are propria firmă de avocatură și lucrează singur, Baroul local îi cere să lucreze cu un coleg care are o expertiză similară pentru sprijin.

Mecanismul de supraveghere și control:

Baroul olandez dispune de un mecanism de tratare a plângerilor. Majoritatea avocaților de asistență juridică care lucrează în domeniul justiției copiilor sunt membri ai uneia sau mai multor asociații, inclusiv Asociația olandeză a avocaților de drept pentru tineret.¹³⁶ Scopul este de a îmbunătăți asistența judiciară pentru copiii aflați în contact cu legea, asigurându-se că aceștia au acces la un avocat specializat pentru tineret, ținând seama de interesul superior al copilului ca prim considerent.

Membrii trebuie să respecte cerințele de calitate și formare. Avocații trebuie să aibă cel puțin opt puncte de formare în domeniul justiției copiilor pe an, inclusiv cel puțin un curs de „afaceri curente” și un minim de șase cazuri de justiție pentru copii pe an. În plus, prin organizarea de prelegeri și cursuri, membrii își pot păstra cunoștințele juridice. Un avocat trebuie să se declare dispus să respecte sistemele de calitate convenite între Baroul olandez și Consiliul de asistență judiciară și trebuie să participe la evaluări inter pares. Comitetul de asistență judiciară efectuează, de asemenea, evaluări în mod aleatoriu pentru a se asigura că avocații înregistrați au respectat cerințele pentru a-și menține expertiza.¹³⁷ Începând cu 1 martie 2020, avocații au obligația de a face schimb de feedback o dată pe an (sistem de interconectare, evaluare inter pares, consultare). Aceasta este o modalitate de a învăța din experiențele, succesele și provocările cu care se confruntă în practica lor de zi cu zi, precum și de a-și aprofunda cunoștințele, cunoștințele și abilitățile. Baroul olandez a proiectat și o aplicație, numită „aplicația dilemă”, care este folosită ca instrument de reflecție.

¹³⁵ Rezumatul politic al Tdhs privind drepturile copiilor în sistemele de justiție, op. cit

¹³⁶ Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtadvocaten, mai multe informații sunt disponibile la adresa: vnja.nl.

¹³⁷ Cerințele de înregistrare ale Comisiei de asistență judiciară, 2021, sunt disponibile la adresa: www.rvr.org/binaries/content/assets/rvrorg/nieuws/2020/inschrijvingsvoorwaarden-advocatuur-2021-rvr-versie-1.0---getekende-versie.pdf.

Part 3. Concluzii și recomandări

“Avocatul ideal pentru mine este cineva care mă poate ajuta să mă relaxez”
Fată, vârstă necunoscută, intervievată în timpul proiectului.¹³⁸

Această revizuire oferă o imagine de ansamblu generală a principalelor practici și lacune în sistemele de asistență judiciară pentru copii. Pe baza contextului din cinci țări, și anume Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos, aceasta poate ajuta alți actori să evalueze situația din țările lor. În ciuda diferențelor mari dintre țări, această revizuire evidențiază, de asemenea, tendințele comune și lacunele existente care trebuie acoperite. Concluziile și recomandările oferite aici contribuie la identificarea unui minim care trebuie pus în aplicare pentru a obține asistență juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea și la modul în care acest proiect (și cele viitoare) poate acoperi lacunele existente și poate pleda la nivel european pentru a consolida protecția juridică și bunăstarea copiilor.

1. A identificat lacunele și nevoile avocaților pro-bono care ucrează cu copiii din Europa

Această revizuire europeană arată că, în ciuda progreselor înregistrate, sunt încă necesare îmbunătățiri. Există obstacole importante, din cauza lipsei de finanțare, formare și standarde de calitate. Unii copii, de cele mai multe ori aflați în situații vulnerabile, sunt, de asemenea, discriminați și nu pot avea acces la asistență judiciară. Rezumatul de mai jos ne oferă o imagine de ansamblu a principalelor lacune în ceea ce privește disponibilitatea, accesibilitatea, acceptabilitatea și adaptabilitatea sistemului de asistență judiciară pentru copiii aflați în conflict cu legea.

¹³⁸ Interviu integral poate fi consultat la adresa: <https://childhub.org/en/child-protection-multimedia-resources/clear-rights-child-advisory-board-hungary-what-makes-good-lawyer-video>

		Belgia	Franta	Ungaria	Romania	Tarile de Jos
Disponibilitate	Asistența judiciară este gratuită	Da	Da	Da	Da	Da
	Sistemul este adecvat și instruit avocații / pro bono sunt în măsură să ofere asistență judiciară	Da	Nu	Da	Nu	Da
Accesibilitate	Sistemul de asistență judiciară este nediscriminatoriu și accesibil tuturor	Da	Nu	Da	Da, dar ar putea fi îmbunătățit	Da, dar ar putea fi îmbunătățit
	Se iau măsuri pozitive pentru a-i include pe cei mai marginalizați	Nu	Nu	Nu	Da, dar ar putea fi îmbunătățit	Da
Acceptabilitate	Standardele de calitate sunt în vigoare	Nu	Nu	Nu	Nu	Da, dar ar putea fi îmbunătățit
	Standardele de calitate sunt respectate pentru a se asigura că copiii sunt protejați, tratați într-un mod adecvat și pot participa	Nu	Nu	Nu	Nu	Da, dar ar putea fi îmbunătățit
Adaptabilitate	Asistența juridică evoluează odată cu nevoile în schimbare ale societății și pune sub semnul întrebării inegalitățile, cum ar fi discriminarea de gen	Nu	Nu	Nu	Nu	Da, dar ar putea fi îmbunătățit
	Avocații/pro bono se adaptează nevoilor și contextelor specifice la nivel local	Da, dar ar putea fi îmbunătățit	Da	Nu	Da	Da

Cadru juridic și organizarea asistenței juridice:

Dreptul la asistență juridică pentru copiii aflați în conflict cu legea este garantat în Constituție și/sau legislație. În unele țări, aceasta a fost consolidată după adoptarea de noi standarde europene, inclusiv Directiva 2016/800/UE, care impune obligația de a oferi asistență juridică copiilor. De exemplu, Ungaria a adoptat o nouă legislație privind asistența judiciară în 2003, iar sistemul de justiție a copiilor a fost reformat în Franța în 2021 pentru a oferi, printre altele, o asistență juridică mai bună copiilor aflați în conflict cu legea.

Accesibilitatea și disponibilitatea asistenței juridice pentru copii:

În general, asistența juridică include consultarea și reprezentarea în cadrul procedurilor judiciare, cu instituții specializate responsabile de organizarea sa. Asistența judiciară este disponibilă și gratuită pentru copii, dar avocații nu sunt întotdeauna specializați în justiția copiilor. De exemplu, în România și Ungaria, procesul de acreditare sau certificare nu este încă clar, dar cerințele de înregistrare ca avocat specializat în justiția copiilor sunt deosebit de ridicate în Țările de Jos. În majoritatea țărilor, condițiile de acordare a asistenței juridice pentru copii nu sunt optime din cauza lipsei de finanțare. Există constrângeri bugetare importante și mulți avocați se simt frustrați. De exemplu, în Belgia, majoritatea avocaților care au participat la sondaj nu par mulțumiți de acest sistem din cauza remunerației scăzute și a întâzierilor importante. În Ungaria, asistența juridică se bazează în principal pe ONG-uri din cauza limitărilor sistemului de asistență judiciară de stat. Chiar și într-un sistem care funcționează bine, cum ar fi în Țările de Jos, finanțarea sistemului de asistență judiciară rămâne o problemă.

Unii copii se confruntă cu obstacole suplimentare în calea accesului la asistență juridică adaptată și adecvată, cum ar fi în Țările de Jos, unde sunt excluse anumite categorii de copii sau în Franța, unde copiii neînsoțiți sau copiii care aparțin minorităților nu au acces egal la un avocat. În plus, avocații nu sunt disponibili în unele locuri, în special în zonele rurale din România sau Ungaria. Lipsa interpreților ar putea fi, de asemenea, un obstacol pentru copiii migranți. De exemplu, în România, traducătorii sunt adesea disponibili în capitală, dar nu și în provincii.

Nevoi de formare:

Cunoașterea drepturilor copilului și a justiției copiilor, inclusiv o abordare interdisciplinară, poate fi în continuare îmbunătățită. Instruirile sunt esențiale pentru promovarea drepturilor copilului și a principiilor justiției copilului, inclusiv diversiunea, justiția reparatorie și sancțiunile alternative. Instruirile sunt, de asemenea, importante pentru ca avocații să înțeleagă mai bine realitatea copiilor și să se adapteze la nevoile și contextele specifice, dar și să le îmbunătățească gândirea critică și să pună sub semnul întrebării practica lor de zi cu zi. Lipsa cunoștințelor interdisciplinare este încă un obstacol important pentru ca avocații să înțeleagă situația specifică a fiecărui copil și, prin urmare, să sugereze măsuri relevante și adecvate. În majoritatea țărilor, avocații recunosc necesitatea de a dobândi mai multe cunoștințe privind comunicarea favorabilă copiilor și o abordare sensibilă la copii. Aceste subiecte nu sunt, în general, incluse în programa școlară, ceea ce limitează capacitatea avocaților de a înțelege copilul și de a-și purta vocea în timpul procedurilor. Avocații tind să se concentreze asupra drepturilor procedurale și mai puțin asupra altor drepturi ale copiilor, cum ar fi dreptul de a participa.

Tabelul de mai jos oferă o imagine de ansamblu a nevoilor în ceea ce privește formarea.

	Belgia	Franta	Ungaria	Romania	Tarile de Jos
Cunoștințe privind drepturile copilului și justiția copiilor	Da	Nu încă, dar tendințe promițătoare	Nu încă, dar tendințe promițătoare	Nu	Yes
Abilități de comunicare prietenoase cu copiii și abordare centrată pe copil	Da, dar ar putea fi îmbunătățit	Da, dar ar putea fi îmbunătățit	Nu încă, dar tendințe promițătoare	Nu	Da, dar ar putea fi îmbunătățit
Atitudini față de o abordare interdisciplinară și cooperare intersectorială	Da, dar ar putea fi îmbunătățit	Nu încă, dar tendințe promițătoare	Nu încă, dar tendințe promițătoare	Nu încă, dar tendințe promițătoare	Da, dar ar putea fi îmbunătățit

Au existat mai multe inițiative și proiecte de consolidare a capacităților, dar costul formării și supraîncărcarea muncii sunt încă considerate un obstacol. Avocații tind să fie de acord că cursurile de formare ar trebui să includă competențe non-tehnice, instrumente practice și schimburi cu alți actori implicați în proceduri, inclusiv cu copiii. De exemplu, Youthlab este un proiect pilot bazat pe participarea copiilor. Un grup de tineri, care au avut o anumită experiență în sistemul de justiție, au contribuit la dezvoltarea programului de formare. Atelierele sunt, de asemenea, moderate de tineri, folosind tehnici creative, pentru a facilita comunicarea dintre ei și profesioniști. Aceste cursuri oferă oportunități de schimb și ajută avocații să înțeleagă mai bine nevoile și drepturile specifice ale copiilor aflați în conflict cu legea. Profesioniștii sunt instruiți să utilizeze moduri de comunicare verbală și non-verbală prietenoase copiilor și să aplice și să promoveze proceduri prietenoase cu copiii.

În unele locuri au fost dezvoltate rețele formale și informale, precum și baze de date; cu toate acestea, chiar mai mult ar putea fi dezvoltate. Nu există o bază de date globală în care avocații să poată accesa principalele resurse din acest domeniu. Rețelele de avocați sunt, de asemenea, importante pentru schimbul de bune practici, pentru îmbunătățirea competențelor și cunoștințelor lor, pentru informarea și pentru primirea de sprijin atunci când este necesar. O rețea globală de avocați specializați în justiția copiilor ar putea fi dezvoltată la nivel european.

Standarde de calitate ale asistenței juridice pentru copii:

Există mai multe standarde de calitate, inclusiv disponibilitatea avocatului în fiecare etapă a procedurii, rolul adecvat și eficient al avocatului, inclusiv motivația acestuia, abilitățile lor, cunoașterea drepturilor copilului și a căilor de atac existente, nivelul de colaborare între avocați și alți actori, precum și mecanismul de supraveghere și control. Aceste standarde sunt esențiale pentru a se asigura că avocații sunt formați în mod adecvat și au competențele adecvate pentru a apăra copiii. Cu toate acestea, standardele oficiale de calitate a asistenței judiciare pentru copii nu sunt adesea în vigoare. Sondajul a arătat că avocații nu sunt uneori disponibili din cauza lipsei de resurse sau a suprasolicitării muncii. Există inițiative interesante pentru a asigura disponibilitatea avocatului. De exemplu, în Franța, una dintre barouri instituie un acord „un copil, un avocat” cu judecătorii pentru a se asigura că copiii aflați în conflict cu legea ar trebui să fie întotdeauna asistați de același avocat din oficiu pentru a consolida relația și încrederea cu avocatul.

În plus, mulți copii nu sunt suficient de pregătiți și informați. Chiar și atunci când copiii au fost informați de avocat, ei încă nu înțeleg neapărat procedura. Informațiile prietenoase cu copiii la secția de poliție sau în alte locuri nu sunt adesea disponibile și nu există campanii media și/sau educaționale concepute special pentru copii. În unele țări, cum ar fi în Ungaria, sistemul de justiție este conceput pentru adulți și nu pentru copii. O altă problemă identificată de mulți avocați din diferite țări este dificultatea de a stabili o relație de încredere cu copiii. Avocații de multe ori nu au o mulțime de timp pentru a vorbi cu clienții lor copil și nu au contact regulat cu ei. Unii copii pot avea mai mulți avocați în timpul unei proceduri, ceea ce afectează negativ această încredere. Lipsa contactului cu avocații pare să fie și mai problematică pentru copiii privați de libertate.

O altă problemă importantă ridicată este necesitatea de a consolida colaborarea dintre diferiții actori care lucrează cu copiii aflați în conflict cu legea, inclusiv ofițeri de poliție, asistenți sociali, psihologi și specialiști în sănătate mintală. Unii profesioniști încă nu înțeleg rolul altor actori și pot fi chiar ostili față de ei. În România, de exemplu, rolul echipelor multidisciplinare este prost înțeles, iar actorii implicați nu știu întotdeauna cum să lucreze în acest context. În general, chiar dacă avocații recunosc necesitatea de a lucra cu alți actori, colaborarea se bazează în continuare pe inițiative personale. Lipsa resurselor ar putea limita, de asemenea, stabilirea unei colaborări mai instituționalizate. În cele din urmă, este, de asemenea, esențial să se asigure că avocații sunt adesea evaluați. Mecanismele de supraveghere și control sunt adesea slabe. Până în prezent, Țările de Jos, singura țară în care există un sistem de evaluare.

2. Recomandari

Această secțiune conține trei categorii principale de recomandări pentru îmbunătățirea disponibilității și a accesului la asistență juridică pentru copii, formarea avocaților și standardele de calitate ale asistenței juridice, subliniind responsabilitățile principalilor actori, inclusiv ale organelor guvernamentale, ale instanțelor, ale barourilor, ale instituțiilor de formare, ale organizațiilor societății civile, precum și ale avocaților, inclusiv ale avocaților pro bono și ale altor actori implicați în sistemul de justiție a copiilor. Aceste recomandări sunt importante pentru a orienta activitățile care vor fi dezvoltate în următoarele etape ale proiectului, pentru a dezvolta competențe și pentru a îmbunătăți cunoștințele avocaților, pentru a îmbunătăți cooperarea și schimbul de practici, precum și pentru a pleda pentru și a promova drepturile copilului.

Îmbunătățirea disponibilității și a accesului la asistență juridică pentru copii:

- Organismele guvernamentale ar trebui să se asigure că dreptul la asistență juridică, în mod gratuit, este garantat în Constituție și în legislația națională pentru fiecare copil încă de la începutul și în fiecare etapă a procedurii.
- Organismele guvernamentale ar trebui să ia măsuri specifice pentru a garanta nediscriminarea și măsuri pozitive pentru a sprijini copiii aflați în situații vulnerabile, inclusiv asistență gratuită din partea unui interpret calificat.
- Government bodies should plan adequate funding, including training, financial and human resources, on the Ministry of Justice budget.
- Organismele guvernamentale, instanțele și barourile ar trebui să înființeze birouri de asistență judiciară în orașe și în zonele rurale. De asemenea, ar trebui să fie disponibile servicii suplimentare ale avocaților calificați în centrele de tineret, prin telefon și pe internet/pe platformele de comunicare socială.
- Barourile ar trebui să înființeze secții de tineret, cu o listă de avocați specializați (pe baza formării și experienței lor) și un sistem inter pares.

- Organismele guvernamentale, barourile și societatea civilă ar trebui să elaboreze materiale de informare adaptate copiilor, inclusiv videoclipuri și desene și să organizeze în permanență campanii publice de informare a copiilor cu privire la asistența judiciară gratuită.

Pentru a îmbunătăți formarea avocaților:

- Organismele guvernamentale, barourile și instituțiile de formare ar trebui să se asigure că avocații beneficiază de cursuri de formare de calitate, cu cerințe specifice, inclusiv o specializare în domeniul drepturilor copilului și al justiției copilului.
- Avocații pro bono ar trebui, de asemenea, să participe la cursuri de formare specifice privind drepturile copilului pentru a putea face față unor astfel de cazuri și pentru a sprijini copiii într-un mod adecvat.
- Barourile ar trebui să organizeze cursuri de formare periodice și interdisciplinare (cel puțin o dată pe an) pentru a se asigura că avocații au suficiente cunoștințe și competențe pentru a apăra un copil în toate etapele procedurii, pe baza nevoilor lor specifice și a contextului lor.
- Barourile, instituțiile de formare și organizațiile societății civile ar trebui să organizeze cursuri și conferințe ad-hoc pentru a răspunde nevoilor specifice și pentru a ține seama de problemele emergente, cum ar fi dreptul imigrației și drepturile copiilor neînsoțiți. Instruirile ar trebui să fie gratuite, organizate într-un moment convenabil pentru avocați (de exemplu, 1,5 ore în timpul micului dejun sau prânzului) și accesibile altor profesioniști pentru a încuraja continuarea colaborării între profesioniștii care lucrează în acest domeniu.
- Barourile și instituțiile de formare ar trebui să se asigure că avocații au suficiente cunoștințe, competențe și atitudini adecvate pentru a-i ajuta pe copii, pentru a le promova și a le respecta drepturile, dar, de asemenea, pentru a denunța orice încălcare a drepturilor lor înainte, în timpul și după proceduri.
- Barourile și instituțiile de formare ar trebui să dezvolte programe de formare bazate pe o abordare interdisciplinară, inclusiv drept, criminologie, studii ale copilăriei, dezvoltarea copilului și psihologie. Cursurile de formare ar trebui să includă o justiție favorabilă copiilor, precum și principii și practici de justiție reparatorie pentru a promova măsuri de protecție și alternative.
- Barourile și instituțiile de formare ar trebui să integreze comunicarea favorabilă copiilor ca parte esențială a formării pentru a ajuta avocații să stabilească relații bune și de încredere cu copiii, să le înțeleagă nevoile și să îi ajute în mod adecvat. Cursurile ar trebui să includă, de asemenea, o componentă privind bunăstarea emoțională și sănătatea mintală, precum și o abordare bazată pe traume pentru a se asigura că avocații sunt capabili să facă față emoțiilor copiilor, să prevină retraumatizarea și să ofere sprijin psihologic și emoțional pe tot parcursul acestui proces.
- Barourile, instituțiile de formare și organizațiile societății civile ar trebui să încurajeze formarea practică cuprinzătoare în ceea ce privește conținutul și abordarea. Alți actori, inclusiv copiii, ar trebui să fie invitați și să participe activ pentru a încuraja gândirea critică și schimbul de experiență.
- Organismele guvernamentale, barourile și instituțiile de formare ar trebui să se asigure că avocații au acces la resurse care să le permită să ofere o apărare optimă copiilor aflați în conflict cu legea, inclusiv baze de date și platforme online în domeniul justiției copiilor.
- Barourile și instituțiile de formare ar trebui să încurajeze dezvoltarea unor rețele formale și informale de avocați și alți profesioniști pentru a avea mai multe oportunități de a face schimb de experiență, de a-și spori cunoștințele și competențele și de a îmbunătăți colaborarea.

Pentru a respecta standardele de calitate ale asistenței juridice pentru copii:

- Instituțiile de stat, în strânsă colaborare cu barourile și organizațiile societății civile implicate în furnizarea de asistență juridică, ar trebui să definească criteriile și cerințele clare de acreditare în ceea ce privește formarea și experiența pentru a oferi asistență juridică copiilor aflați în conflict cu legislația din Europa.
- Barourile ar trebui să elaboreze politici și orientări de salvagardare. Avocații trebuie să le citească și să le semneze înainte de înregistrarea lor.
- Avocații ar trebui să respecte standardele de calitate în orice moment și să stabilească o bună colaborare cu alți parteneri, inclusiv cu specialiștii în bunăstare și sănătate mintală pentru a sesiza cazuri specifice, după cum este necesar.
- Avocații pro bono ar trebui, de asemenea, să aibă o pregătire și o experiență specifică pentru a apăra copiii și pentru a respecta standardele și orientările de calitate în acest domeniu.
- Barourile ar trebui să se asigure că avocații sunt disponibili în orice moment (procedură rapidă, ușoară și favorabilă copiilor), cu un sistem de rotație pentru a asigura disponibilitatea și continuitatea.
- Avocații ar trebui să stabilească relații cu alți actori din acest domeniu pentru a-și explica rolul și pentru a colabora eficient în interesul superior al copilului. Ofițerii de poliție, judecătorii/procurorii și serviciile sociale ar trebui să informeze copiii că au dreptul de a fi asistați de un avocat și să se asigure că sunt asistați de un avocat calificat de la începutul și în fiecare etapă a procedurii.
- Barourile și instanțele ar trebui să se asigure că avocații cunosc bine drepturile copilului, tehnicile de comunicare favorabile copiilor, căile de atac și toate măsurile adecvate pentru copii (inclusiv justiția reparatorie, atunci când acestea sunt disponibile).
- Organismele guvernamentale, ofițerii de poliție, judecătorii/procurorii și serviciile sociale ar trebui să se asigure că există un spațiu și un mediu adecvat pentru pregătirea, primirea și primele interacțiuni cu copilul.
- Organismele guvernamentale ar trebui să stabilească protocoale de colaborare pentru a promova colaborarea instituționalizată și mai sistematică între avocați și alți actori care lucrează în sistemul de justiție, în special ofițeri de poliție, judecători/procurori și servicii sociale, pentru a evalua nevoile și interesele copiilor în consecință, pentru a asigura participarea și bunăstarea copiilor și pentru a stabili cele mai bune soluții.
- Barourile ar trebui să evalueze avocații în mod regulat (cel puțin o evaluare anuală), pe baza unor indicatori de performanță clari.
- Organismele guvernamentale și barourile ar trebui să organizeze evaluări periodice, să instituie mecanisme de control și să stabilească cerințe ridicate pentru acreditarea avocaților care asistă copiii.
- Organismele guvernamentale, barourile, instanțele și serviciile sociale ar trebui să dezvolte un sistem armonizat de colectare și analiză a datelor în funcție de vârstă, sex și diversitate, pentru a răspunde mai bine nevoilor și provocărilor copiilor cu care s-ar putea confrunta. De asemenea, ar trebui colectate date privind numărul de cauze pentru fiecare avocat/timpul mediu alocat pentru fiecare caz în parte.

Anexe

1. Principalele domenii tematice și subdomenii incluse în evaluarea europeană

<p>Asistența judiciară pentru copiii aflați în conflict cu legislația în Europa: modul în care aceștia funcționează și cât de accesibili sunt – pentru fiecare etapă a procedurii</p>	<ul style="list-style-type: none">• Funcționarea sistemelor• Cooperarea/integrarea corespunzătoare în vigoare între sistemul de asistență judiciară finanțat de stat și sistemul pro bono• Legislație, acreditare, finanțare de stat și subvenționări• Criterii de eligibilitate și acreditare (numărul de ani de experiență ca cerință pentru avocații care lucrează cu copiii, abordarea diversității și incluziunii)• Prezența pe teritoriu, inclusiv în zonele rurale (ca prezență geografică la nivel național), atât a avocaților finanțați de stat, cât și a avocaților pro bono• Disponibilitatea și accesibilitatea pentru toți copiii, inclusiv copiii care se confruntă cu obstacole specifice în ceea ce privește accesul la justiție (fete, copii din grupuri minoritare, copii refugiați, copii cu dizabilități): raportul și caracteristicile copiilor aflați în conflict cu legea care au acces la asistență judiciară• Integrarea sistemului pro bono în sistemul de asistență judiciară
<p>Formare existentă, rețele, baze de date pentru practicienii din domeniul asistenței juridice care lucrează cu copiii</p>	<ul style="list-style-type: none">• Materiale de instruire și instruire existente (ce și pe ce subiecte)• Exemple de traininguri de succes (metode sau experiențe)• Rețele existente de avocați și pro bono (actori intersectoriali, din domeniul protecției copilului, ...)• Instituții și universități care desfășoară cursuri de formare pentru avocații care lucrează cu copiii• Baza de date a jurisprudenței: ce fel de baze de date există; ce informații se așteaptă profesioniștii din domeniul juridic să găsească în astfel de baze de date
<p>Standarde de calitate privind accesul copiilor la asistență judiciară</p>	<ul style="list-style-type: none">• Avocații sunt interesați de asistența judiciară pentru copii: cine sunt ei și care este motivația lor principală?• Legitimitatea profesiei• Disponibilitatea avocatului pe parcursul tuturor etapelor procedurii• Numărul de cauze pentru fiecare avocat/timpul mediu alocat pentru fiecare caz în parte, pe baza datelor primare și secundare disponibile• Rolul adecvat/efectiv al avocatului în fiecare etapă a procedurilor penale: au suficiente cunoștințe cu privire la drepturile copilului, inclusiv o abordare interdisciplinară? Au abilitatea de a-i apăra pe copii și de a se asigura că drepturile lor sunt respectate înainte, în timpul și după proceduri? Au cunoștințe adecvate cu privire la căile de atac existente și utilizează căile de atac existente la nivel național/european/internațional?• Spațiu și mediu adecvat, pregătire, recepție și primele interacțiuni cu copilul• Calitatea și caracterul complet al informațiilor împărtășite cu copiii• Numărul de interviuri și interacțiuni cu avocați și diferiți actori și colaborarea dintre actori, în special asistenții sociali și ofițerii de poliție pentru a evita interviurile multiple, dar și psihologi și alți experți în sănătate mintală sau alți experți, dacă este necesar (traducători, etnologi pentru a depăși barierele lingvistice sau culturale...), pentru a asigura bunăstarea copiilor și participarea efectivă a acestora• Abilități de comunicare prietenoase cu copiii ale avocaților și abordare sensibilă la copil, inclusiv limbajul prietenos cu copilul, limbajul corpului, metodele utilizate pentru a face copilul să se simtă confortabil și pentru a construi încrederea (răbdare și înțelegere, metode de comunicare adecvate, adică reformularea, ascultarea activă, structura, timpul și durata interviului...)• Avocații/ pro bono joacă un rol activ pentru a se asigura că drepturile copilului sunt respectate în mod adecvat (protecție, participare, căi de atac) înainte și în timpul procedurilor• Evaluare și evaluare

Nevoile de formare ale avocaților de asistență judiciară finanțate de stat și pro-bono și lacunele din sistemul de asistență judiciară

- Cunoștințe privind drepturile copilului, inclusiv o abordare interdisciplinară
- Abilitățile de comunicare prietenoase cu copiii ale avocaților și abordarea sensibilă la copii
- Atitudine deschisă și disponibilitatea resurselor pentru a ajunge și a lucra cu echipe interdisciplinare
- Recomandări privind nevoile generale și lacunele care trebuie acoperite în vederea îmbunătățirii sistemului de asistență judiciară

2. Proiecte europene existente și cercetări privind asistența judiciară acordată copiilor aflați în conflict cu legea (începând cu data aceasta)

Organizație	Proiecte
Tdh	<ul style="list-style-type: none"> • Drepturi clare (pentru a se asigura că asistența judiciară gratuită și specializată este accesibilă fiecărui copil implicat în procedurile penale): https://tdh-europe.org/our-work/clear-rights-enhancing-legal-assistance-for-children/7151 • Modalități alternative de abordare a tineretului - Away (pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la diversivitate, o metodă reparatorie în justiția juvenilă): https://childhub.org/en/series-of-child-protection-materials/alternative-ways-address-youth-away-0 • Să mă concentrez pe nevoile mele (să construiesc capacitățile profesioniștilor de a lucra într-un mod multidisciplinar cu privire la evaluările individuale ale copiilor implicați în procedurile penale): https://tdh-europe.org/our-work/focus-on-my-needs-working-together-for-children-in-criminal-proceedings-7144 • Drepturile procedurale ale minorilor suspectați sau acuzați în UE (pentru a se asigura că copiii străini suspectați sau acuzați în cadrul procedurilor penale beneficiază de garanțiile procedurale la care au dreptul): https://tdh-europe.org/our-work/procedural-rights-of-juveniles-suspected-or-accused-in-the-eu/7123 • Dreptul (instanțele) pentru copii (de a sensibiliza copiii cu privire la drepturile lor în cadrul procedurilor judiciare civile, administrative și penale): https://tdh-europe.org/our-work/the-rights-courts-for-children-2/7125 • Biblioteca online Childhub (O bibliotecă online de publicații legate de protecția copilului, inclusiv legislație, rapoarte de cercetare, orientări profesionale și seturi de instrumente): https://childhub.org/en/library-solr
UNICEF	<ul style="list-style-type: none"> • Standarde minime de asistență juridică pentru copiii migranți: https://www.unicef.org/eca/media/5171/file • Acordarea de asistență judiciară copiilor aflați în mișcare în Europa și Asia Centrală: https://www.unicef.org/eca/media/14526/file

Organizație	Proiecte
DCI Belgia	<ul style="list-style-type: none"> • LA Child (pentru a consolida drepturile procedurale ale copiilor aflați în conflict cu legea): https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/en-cours/la-child-legal-aid-for-children.html • Avocatul meu, drepturile mele (de a îmbunătăți dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale): https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/acheves/my-lawyer-my-rights.html • Departe (a se vedea mai sus): https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/acheves/alternative-ways-to-address-youth.html • Drepturi clare (a se vedea mai sus) • Justiție favorabilă copiilor în acțiune (pentru a îmbunătăți drepturile copiilor în sistemul de justiție): https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/en-cours/child-friendly-justice-in-action.html • YouthLab (pentru a oferi posibilitatea de a fi audiați copiii aflați în conflict cu legea): https://www.dei-belgique.be/index.php/projets/en-cours/youthlab.html
DCI Tarile de jos	<ul style="list-style-type: none"> • Concentrați-vă pe nevoile mele (a se vedea mai sus): https://childhub.org/en/series-of-child-protection-materials/focus-my-needs-working-together-children-criminal-proceedings • Avocatul meu, drepturile mele (a se vedea mai sus) • Justiție favorabilă copiilor în acțiune (a se vedea mai sus) • Drepturi clare (a se vedea mai sus): https://aadh.fr/clear-rights/
Coram International	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectul UE: Deblocarea drepturilor copilului, https://coraminternational.org/unlocking-childrens-rights/
PICUM	<ul style="list-style-type: none"> • Platforma de cooperare internațională privind migranții fără acte de identitate, https://picum.org/

3. Formarea existentă la nivel european și internațional

La nivel internațional	<ul style="list-style-type: none"> Comisia Internațională a Juriștilor: Manual practic pentru avocați atunci când reprezintă un copil și materiale de formare privind accesul la justiție pentru copiii migranți Reforma penală internațională: Protejarea drepturilor copilului în sistemele de justiție penală, un manual de formare și un punct de referință pentru profesioniști și factorii de decizie politică Reforma penală internațională și UNICEF: Manual de formare privind justiția juvenilă Universitatea Harvard: Curs privind drepturile copilului (online) Universitatea din Geneva: Introducere în drepturile copilului, un curs interdisciplinar online și Masterul de Studii Avansate în Drepturile Copilului și alte diplome în drepturile copilului Universitatea din Moncton: Curs internațional de vară privind drepturile copilului Universitatea Leiden: Master în Drept, Studii Avansate în Drepturile Internaționale ale Copilului (LL.M.)
La nivel european	<ul style="list-style-type: none"> Uniunea Europeană: Drepturile copilului în practică: formarea profesioniștilor din domeniul justiției cu privire la drepturile copilului și la justiția favorabilă copiilor, în conformitate cu Strategia europeană de formare judiciară pentru perioada 2021-2024 și prin intermediul Rețelei Europene de Formare Judiciară (EJTN), al programelor “Justiție și CERV”, precum și al Platformei europene de formare a portalului UE e-justiție Comisia Europeană: Tale Project, Curs online gratuit: Activități de formare pentru experții juridici pentru a face justiția prietenoasă cu copiii Fundația Europeană a Avocaților: Formarea avocaților care reprezintă copiii în domeniul justiției penale, administrative și civile (TRACHILD) Consiliul European pentru Justiție Juvenilă: Set de instrumente pentru profesioniști: punerea în aplicare a unui model european de justiție reparatorie cu copii și tineri Consiliul Europei: HELP, Curs online privind justiția favorabilă copiilor și drepturile copilului
În Belgia	<ul style="list-style-type: none"> la universitate: UCL: Diplomă în drepturile copilului; ULB: Master interdisciplinar în drepturile copilului site-ul www.droitdelajeunesse.be și www.dei-belgique.be sunt disponibile tuturor. Acesta acoperă mai multe teme legate de drepturile copilului, cu prezentări și videoclipuri. În plus, DEI-Belgique organizează cursuri de formare în colaborare cu Jeunesse et Droit, certificată de Asociația Barourilor francofone Anvers: Formare specifică organizată de Uniunea Avocaților pentru Tineret. Instruirile inițiale pentru avocații de tineret au fost, de asemenea, organizate de barouri.
În Franța	<ul style="list-style-type: none"> Mai multe universități oferă diplome sau masterate privind drepturile copilului pe întreg teritoriul Franței: Universitatea din Bordeaux, Universitatea din Lyon, Universitatea din Angers, Universitatea din Paris, Universitatea din Toulon, Universitatea Côte d’Azur, Universitatea din Lille: Master și diplomă Centrul de formare C2RP oferă, de asemenea, o diplomă specifică privind drepturile copilului și L’École de la Protection de l’Enfance o certificare profesională – nivelul II (Fr) și nivelul 6 (Eu) Unele barouri organizează cursuri de formare obligatorii sau consiliate pentru avocații care doresc să reprezinte copiii în cadrul procedurilor penale. În unele cazuri, barurile pot plăti instruirea (în total sau parțial). Formare profesională continuă: depinde de baruri
În Ungaria	<ul style="list-style-type: none"> Program de formare postuniversitară privind drepturile copilului oferit de Facultatea de Drept a Universității Eötvös Loránd din Budapesta Program de formare postuniversitară specializat în cazuri de minori (Facultatea de Drept a Universității Pázmány Péter din Budapesta) Program de instruire elaborat de Comitetul Helsinki din Ungaria privind “Apărarea eficientă a inculpaților minori în cadrul procedurii penale”

În România	<ul style="list-style-type: none"> • Formare generală pentru avocații stagiați în primii 2 ani de practică, care include sesiuni specifice privind particularitățile apărării copiilor • Dezvoltare profesională continuă: Pregătire profesională continuă a avocaților pentru avocații români. Aceștia participă la cel puțin trei seminarii, conferințe sau dezbateri, organizate în cadrul baroului regional la fiecare doi ani, iar baroul regional eliberează un certificat pentru a confirma că avocații și-au îndeplinit cerințele de participare la fiecare doi ani
În Țările de Jos	<ul style="list-style-type: none"> • Un training de 4 zile organizat de Asociația Avocaților olandezi de Tineret și editorii SDU cu o abordare teoretică și practică • Formare profesională continuă

4. Rețele de avocați

Belgia	<ul style="list-style-type: none"> • Rețeaua națională de avocați, cu secții de tineret în mai multe orașe, ex. Bruxelles • Inițiativa Uniunii Avocaților pentru Tineret, lansată în 2009 la Anvers • Reuniunile președinților barourilor vorbitoare de limbă franceză și germană (secțiunea Tineret) • Rețele informale, inclusiv reuniuni ale avocaților la Liège pentru a face schimb de experiență
Franta	<ul style="list-style-type: none"> • Consiliul Național al Barourilor, Rețeaua de avocați pentru copii: https://www.cnb.avocat.fr/fr/19e-assises-des-avocats-denfants • Rețeaua Vocea copilului: https://www.lavoixdelenfant.org/actualite/reunion-des-avocats/ • Rețeaua de avocați din Paris: https://www.avocatparis.org/ și o rețea specifică pentru avocații specializați: https://www.avocats.paris/lantenne-des-mineurs-0
Ungaria	<ul style="list-style-type: none"> • Rețeaua juridică PILnet (avocați pro bono)
Romania	<ul style="list-style-type: none"> • ACTEDO - Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturi Asociației Naționale a Barourilor
Tările de Jos	<ul style="list-style-type: none"> • Asociația avocaților olandezi de tineret (VNJA) și asociațiile sale locale de la Haga (HVJA), Rotterdam (VJAR) sau Amsterdam (JRAA) sau grupul său de lucru din provincia Olanda de Nord. • Asociația olandeză a avocaților olandezi de apărare penală (Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA) (nvs.nl)) • Asociația Olandeză a Tinerilor Avocați de Apărare Penală (Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten) (NVJSA) (nvjsa.nl))
Rețele europene și internaționale	<ul style="list-style-type: none"> • Consiliul Barourilor și Societăților de Drept din Europa • Asociația Europeană a Barourilor Penale
Alte rețele	<ul style="list-style-type: none"> • Justiție favorabilă copiilor Rețeaua europeană

5. Principalele cercetări privind copiii din sistemul de justiție pentru copii și asistența juridică

5.1. International

Grupul de Avocați pentru Copii, Document de poziție „Aducerea copiilor acasă: o abordare a drepturilor copilului pentru a se întoarce de la ISIL”, disponibil la adresa: https://www.tdh.ch/sites/default/files/en_child_returnees_position_paper_ok_0.pdf

Inițiativa globală privind justiția cu copii, recomandări operaționale pentru profesioniștii din domeniul juridic (2020), disponibilă la adresa: <https://childhub.org/en/child-protection-news/international-global-initiative-justice-children-launched-its-platform?language=fr>

Biroul Reprezentantului Special al Secretarului General pentru violența împotriva copiilor, prevenirea și răspunsul la violența împotriva copiilor în cadrul sistemului de justiție juvenilă (2015), disponibil la adresa: <https://www.unicef.org/documents/prevention-and-responses-violence-against-children-within-juvenile-justice-system>

Biroul Reprezentantului Special al Secretarului General pentru Violența împotriva Copiilor, Promovarea justiției reparatorii pentru copii (2016), disponibil la adresa: <https://violenceagainstchildren.un.org/news/promoting-restorative-justice-children>

Terre des hommes, Policy Brief „Accelerarea eliberării copiilor din detenție – Protejarea copiilor de Covid-19”, disponibil la adresa <https://justicewithchildren.org/covid-19-advocacy/>

Studiul global al Organizației Națiunilor Unite privind copiii privați de libertate (2019), disponibil la adresa: <https://reliefweb.int/report/world/global-study-children-deprived-liberty-a74136>

UNODC, strategiile ONU și măsurile practice privind eliminarea violenței împotriva copiilor în domeniul prevenirii criminalității și al justiției penale (2015), disponibile la adresa: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/14-08451_Strategy_eBook.pdf

UNODC, Justiție în chestiuni care implică copii aflați în conflict cu Legea: Legea model privind justiția juvenilă și comentariul aferent (2013), disponibilă la adresa: <https://coraminternational.org/justice-in-matters-involving-children-in-conflict-with-the-law-model-law-on-juvenile-justice-and-related-commentary/>

UNODC, Manual privind programele de justiție restaurativă (2020), disponibil la adresa: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/20-01146_Handbook_on_Restorative_Justice_Programmes.pdf

5.2. European

Apărare pentru copii Internațional, Twelve (doisprezece), Dreptul copiilor la participare și sistemul de justiție juvenilă: Teorie și practici de implementare (2016), disponibile la https://latchild.eu/wp-content/uploads/2016/05/DCI_-_Twelve_handbook_eng_web.pdf

Agencia pentru Drepturi Fundamentale a UE, Justiție favorabilă copiilor: Perspective și experiențe ale copiilor implicați în proceduri judiciare în calitate de victime, martori sau părți în nouă state membre ale UE (2017), disponibilă la adresa: <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/child-friendly-justice-perspectives-and-experiences-children-involved-judicial>

Agencia pentru Drepturi Fundamentale a UE, Justiție favorabilă copiilor: Perspectivele și experiențele profesioniștilor privind participarea copiilor la procedurile judiciare civile și penale în 10 state membre ale UE (2015), disponibile la adresa: <https://fra.europa.eu/en/publication/2015/child-friendly-justice-perspectives-and-experiences-professionals-childrens>

Forumul european pentru justiție reparatorie și Terre des hommes, Document de poziție comună privind Strategia UE privind drepturile copilului 2021-2024 (2020), disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12454-EU-strategy-on-the-rights-of-the-child-2021-24-/F540877_fr

Forumul european pentru justiție reparatorie, eficacitatea practicilor de justiție reparatorie: o imagine de ansamblu a cercetării empirice privind practicile de justiție reparatorie în Europa (2017), disponibil la adresa: <https://www.euforumrj.org/en/research-reports>

Rețeaua europeană de prevenire a criminalității, O revizuire a bunelor practici în prevenirea criminalității juvenile în Uniunea Europeană (2006), disponibilă la adresa: www.eucpn.org

HIIL, Asistență juridică în Europa: Nouă modalități diferite de a garanta accesul la justiție? (2014), disponibil la adresa: <https://www.hiil.org/wp-content/uploads/2018/09/Legal-Aid-in-Europe-Full-Report.pdf>.

Centrul de advocacy pentru persoanele cu dizabilități mintale, Accesul la justiție pentru copiii cu dizabilități mintale (2015), disponibil la adresa: http://www.mdac.org/sites/mdac.info/files/access_to_justice_children_ws2_standards_and_findings_english.pdf

PICUM, copiii în primul rând: Un ghid pentru realizarea drepturilor copiilor și familiilor într-o situație de migrație neregulamentară (2013), disponibil la adresa: <https://childhub.org/en/child-protection-online-library/children-first-and-foremost>

UNICEF, Bune practici și inițiative promițătoare în domeniul justiției juvenile în regiunea ECE/CSI (2010), disponibile la adresa: <https://unov.tind.io/record/64387>

UNICEF, Geneva, Accesul echitabil al copiilor la justiție, Europa Centrală și de Est și Asia Centrală (2015), disponibil la adresa: <https://reliefweb.int/report/world/insights-child-rights-central-and-eastern-europe-and-central-asia-promoting-equitable>

Terre des hommes, DOAR cu copii. Justiție favorabilă copiilor pentru toți copiii din Europa, Policy Brief, 2020, disponibil la adresa <https://tdh-europe.org/library/policy-brief-just-with-children-child-friendly-justice-for-all-children-in-europe/7293>

5.3. National

ICD- Belgia, Diversiune și justiție reparatorie: experiența justiției juvenile în Belgia(2017), disponibil la adresa: <https://www.dei-belgique.be/index.php/nos-publications/rapports/send/37-rapports/401-projet-away-dejudiciarisation-et-justice-restauratrice-l-experience-de-la-justice-jvenile-en-belgique-rapport-national-belge.html>

Van den Brink, Y., Diferit, dar egal? Explorarea potențialilor catalizatori ai disparității în procesul decizional de arestare preventivă în instanța pentru tineret (2021), disponibilă la adresa: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09646639211033709>

6. Rezumatul principalelor observații finale ale Comitetului CRC pentru fiecare țară

Țara și data	Observațiile finale ale Comitetului CRC privind justiția juvenilă
Belgia, februarie 2019	<p>47. (Comitetul) îndeamnă statul parte:</p> <ol style="list-style-type: none"> Pentru a elimina toate posibilitățile ca un copil să fie judecat într-o instanță pentru adulți sau reținut împreună cu adulții; Să se asigure că asistența juridică accesibilă și calificată este oferită fără întârziere; să promoveze recurgerea la măsuri extrajudiciare, cum ar fi deturnarea, medierea și consilierea, pentru copiii acuzați de infracțiuni și, ori de câte ori este posibil, utilizarea pedepselor neprivative de libertate pentru copii, cum ar fi probațiunea sau munca în folosul comunității; Să utilizeze detenția ca măsură de ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă de timp; în cazurile în care detenția este inevitabilă, să se asigure că condițiile de detenție respectă standardele internaționale, inclusiv în ceea ce privește accesul la educație și la servicii de sănătate, și că copiii privați de libertate sunt ținuti în centre din apropierea reședinței lor și deserviți de transportul public; și să se asigure că detenția este revizuită periodic, în vederea retragerii sale; Să se asigure că avocații și judecătorii sunt instruiți cu privire la drepturile copilului și să utilizeze abordări favorabile copiilor; Revizuirea legii privind sancțiunile municipale și administrative din punct de vedere pentru a se asigura că aceasta nu este aplicabilă copiilor și că sancțiunile pentru comportamentul antisocial pot fi impuse numai în cadrul sistemului de justiție juvenilă.
Franța, februarie 2016	<p>82. Comitetul îndeamnă statul parte să își alinieze pe deplin sistemul de justiție juvenilă la convenție și la alte standarde relevante și recomandă statului parte:</p> <ol style="list-style-type: none"> stabilirea unei vârste minime a răspunderii penale, care să nu fie mai mică de vârsta de 13 ani și care să impună capacitatea de discernământ a copilului (a se vedea CRC/C/FRA/CO/4 și Corr.1, punctul 99); Abținerea de la tratarea copiilor cu vârsta peste 16 ani ca adulți; să se asigure că, în practică, detenția este utilizată numai ca măsură de ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă de timp posibilă, promovând în schimb măsuri alternative, ori de câte ori este posibil, și să se asigure că, în cazurile în care detenția este inevitabilă, aceasta se face în conformitate cu legislația și standardele internaționale, astfel încât copiii, în special fetele, să nu fie reținuți împreună cu adulții și să poată avea acces la educație și servicii de sănătate; să instituie facilități și proceduri specializate pentru instanțele pentru minori, cu resurse umane, tehnice și financiare adecvate, precum și administratori ad-hoc instruiți și disponibili în mod corespunzător; Consolidarea capacităților personalului care lucrează cu și pentru copii, inclusiv a centrelor de supraveghere securizate, de a oferi educație, sănătate și îngrijire psihiatrică de calitate și de a continua programele de formare privind standardele internaționale relevante pentru toți profesioniștii care lucrează cu sistemul de justiție penală.
Ungaria, martie 2020	<p>40. (Comitetul recomandă ca statul parte să își alinieze pe deplin sistemul de justiție a copiilor la convenție și ar trebui:</p> <ol style="list-style-type: none"> să se asigure că judecătorii și personalul judiciar specializat și bine instruit se ocupă de cazurile în care sunt implicați copii; Modificarea legii în vederea restabilirii unei vârste minime standardizate a răspunderii penale de 14 ani, indiferent de infracțiune; Desființarea practicii de condamnare a copiilor la pedepse cu închisoarea pentru infracțiuni minore; formarea profesioniștilor și promovarea activă a măsurilor extrajudiciare, cum ar fi deturnarea, medierea și consilierea, pentru copiii acuzați de infracțiuni și, ori de câte ori este posibil, pentru pedepsele neprivative de libertate, cum ar fi probațiunea sau munca în folosul comunității; În cazurile în care detenția este inevitabilă, asigurați-vă că copiii sunt reținuți în centre separate și că arestarea preventivă este revizuită periodic și judiciar în perspectiva retragerii sale și face obiectul unei limite stricte a prelungirii acesteia; Să furnizeze copiilor acuzați de infracțiuni informații despre drepturile lor și modul de raportare a abuzurilor.

Țara și data	Observațiile finale ale Comitetului CRC privind justiția juvenilă
România, iulie 2017	<p>44. (Comitetul) îndeamnă statul parte să își alinieze pe deplin sistemul de justiție juvenilă la convenție și la alte standarde relevante. În special, Comitetul îndeamnă statul parte:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. să înființeze rapid instanțe și proceduri pentru minori mai specializate, cu resurse umane, tehnice și financiare adecvate, să desemneze judecători specializați pentru copii și să se asigure că judecătorii beneficiază de o formare adecvată; b. asigurarea acordării de asistență judiciară calificată copiilor aflați în conflict cu legea într-un stadiu incipient al procedurii și pe tot parcursul procedurilor judiciare; c. promovarea măsurilor de tratare a copiilor acuzați de încălcarea legii penale fără a recurge la proceduri judiciare, cum ar fi deturnarea, probațiunea, medierea, consilierea sau munca în folosul comunității; și, ori de câte ori este posibil, să utilizeze măsuri alternative la pronunțarea sentinței și să se asigure că detenția este utilizată în ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă de timp posibilă și că aceasta este revizuită în mod regulat în perspectiva retragerii acesteia.
Țările de Jos, iulie 2015	<p>59. (Comitetul îndeamnă statul parte:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. modificarea în continuare a legilor referitoare la sistemul de justiție juvenilă pentru a se asigura că toți copiii cu vârsta sub 18 ani sunt tratați în conformitate cu legile privind justiția juvenilă, indiferent de gravitatea acuzațiilor care le sunt aduse; b. revizuirea dispoziției privind plasarea copiilor în conflict cu legea în instituții ca măsură de tratament și asigurarea faptului că copiii cu vârsta sub 18 ani sunt privați de libertate numai ca măsură de ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă de timp posibilă și că această privare de libertate este revizuită periodic în perspectiva retragerii acesteia; c. promovarea unor măsuri alternative la detenție, cum ar fi deturnarea, probațiunea, medierea, consilierea sau serviciul în folosul comunității, ori de câte ori este posibil; d. În cazurile în care detenția este inevitabilă, inclusiv custodia poliției, să se asigure că copiii nu sunt reținuți împreună cu adulții și că condițiile de detenție respectă standardele internaționale, inclusiv în ceea ce privește accesul la educație și la servicii de sănătate; e. să se asigure că niciun copil cu vârsta sub 18 ani nu este deținut într-o instituție penitenciară pentru adulți, indiferent de natura condamnării; f. să asigure acordarea de asistență judiciară calificată și independentă copiilor aflați în conflict cu legea într-un stadiu incipient al procedurii și pe tot parcursul procedurilor judiciare; g. Furnizarea constantă și sistematică de formare privind drepturile copiilor, pentru polițiști și procurori; h. Eliminarea practicii testării ADN a copiilor aflați în conflict cu legea și ștergerea cazierului judiciar al copiilor care sunt achitați sau care și-au finalizat pedeapsa.

7. Principalele standarde juridice internaționale și europene privind drepturile copilului și justiția juvenilă

Standarde internaționale	
Norme imperative	<p>Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP – 1966)</p> <p>Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CRC – 1989)</p> <p>Protocolul opțional la CRC privind o procedură de comunicare (OP CRC – 2011)</p>
Instrumente legislative neobligatorii	<p>Normele minime standard ale ONU pentru administrarea justiției juvenile (“Regulile de la Beijing”) (1985)</p> <p>Orientările ONU pentru prevenirea delincvenței juvenile (“Orientările de la Riad”) (1990)</p> <p>Normele ONU pentru protecția minorilor privați de libertate (“Regulile Havanei”) (1990)</p> <p>Normele minime standard ale ONU pentru măsurile necuținoase (“Regulile de la Tokyo”) (1990)</p> <p>Principiile de bază ale ONU privind utilizarea programelor de justiție reparatorie în materie penală (2002)</p> <p>Comentariu general Nr. 10 al Comitetului ONU pentru drepturile copilului – Drepturile copilului în justiția juvenilă (2007)</p> <p>Abordarea comună a ONU privind justiția pentru copii (2008)</p> <p>Comentariu general Nr. 12 al Comitetului ONU pentru drepturile copilului – Dreptul copilului de a fi audiat (2009)</p> <p>Regulile ONU pentru tratamentul deținuților femei și măsuri non-privative de libertate pentru infractorii femei (“Regulile Bangkok”) (2010)</p> <p>Comentariul general nr.13 al Comitetului ONU pentru drepturile copilului – Dreptul copilului la libertatea de orice formă de violență (2011)</p> <p>Comentariul general nr.14 al Comitetului ONU pentru drepturile copilului – Dreptul copilului de a-i fi luate în considerare în principal interesul superior (2013)</p> <p>Rezoluția 25/6 adoptată de Consiliul pentru Drepturile Omului: Accesul la justiție (2014)</p> <p>Rezoluția 69/194. Modele de strategii și măsuri practice ale Organizației Națiunilor Unite privind eliminarea violenței împotriva copiilor în domeniul prevenirii criminalității și al justiției penale (2014)</p> <p>Comentariu general Nr. 24 privind drepturile copilului în sistemul de justiție a copilului (2019)</p>
Standarde europene: Consiliul European	
Norme imperative	<p>Convenția europeană a drepturilor omului (1950)</p> <p>Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (1987)</p> <p>Recomandarea CM/Rec (2018)8 a Consiliului European privind justiția reparatorie în materie penală (2018)</p>
Instrumente legislative neobligatorii	<p>Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (2010)</p> <p>Norme europene pentru infractorii minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri (2008)</p> <p>Orientările Comitetului de Miniștri privind o justiție favorabilă copiilor (2010)</p>

Standarde europene: Uniunea Europeană

Norme imperative	<p>Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (EUCFR)</p> <p>Directiva 2010/64/UE privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale (2010)</p> <p>Directiva 2012/13/ UE privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (2012)</p> <p>Directiva 2013/48/UE privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale (2013)</p> <p>Directiva (UE) 2016/800 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale (2016)</p>
Instrumente legislative neobligatorii	<p>Comunicarea COM/2017/0211 final a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu, Protecția copiilor migranți</p> <p>Concluziile Consiliului UE privind măsurile alternative la detenție: utilizarea de sancțiuni și măsuri neprivative de libertate în domeniul justiției penale (2019/C 422/06)</p> <p>Raportul CE privind cel de-al 13-lea Forum european privind drepturile copilului - Rezultate pentru copii: către strategia europeană privind drepturile copilului (care a avut loc online în perioada 29 septembrie - 1 octombrie 2020).</p>

8. Principalele standarde juridice internaționale și europene referitoare la asistența judiciară

Standarde internaționale

1. Norme imperative

Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO -1948)	Articolul 11.1. Orice persoană acuzată de o infracțiune are dreptul de a fi prezumată nevinovată până la dovedirea vinovăției, potrivit legii, într-un proces public în cadrul căruia a avut toate garanțiile necesare apărării sale
Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP)	art. 14.3. La stabilirea oricărei acuzații penale împotriva sa, orice persoană are dreptul la următoarele garanții minime, în deplină egalitate: (d) Să fie judecat în prezența sa și să se apere personal sau prin asistență juridică la alegerea sa; să fie informat, în cazul în care nu dispune de asistență juridică, cu privire la acest drept; și să i se acorde asistență juridică, în orice caz în care interesele justiției o cer și fără plata de către acesta în orice astfel de caz, dacă nu dispune de mijloace suficiente pentru a o plăti
Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CRC – 1989)	art.37. d. Fiecare copil privat de libertate are dreptul de a avea acces prompt la asistență juridică și la altă asistență adecvată, precum și dreptul de a contesta legalitatea privării de libertate în fața unei instanțe judecătorești sau a unei alte autorități competente, independente și imparțiale, precum și la o decizie promptă cu privire la orice astfel de acțiune. art.40 ii. (ii) Să fie informat prompt și direct cu privire la acuzațiile care i se aduc și, dacă este cazul, prin intermediul părinților sau tutorilor legali și să beneficieze de asistență juridică sau de altă natură adecvată în pregătirea și prezentarea apărării sale

2. Instrumente legislative neobligatorii

<p>Principiile și orientările ONU privind accesul la asistență judiciară în sistemele de justiție penală (2012). Principiul 1 : Dreptul la asistență judiciară</p>	<p>Recunoscând că asistența judiciară este un element esențial al unui sistem de justiție penală funcțional care se bazează pe statul de drept, o bază pentru exercitarea altor drepturi, inclusiv dreptul la un proces echitabil, și o garanție importantă care asigură echitatea fundamentală și încrederea publicului în procesul de justiție penală, 14 state ar trebui să garanteze dreptul la asistență judiciară în sistemele lor juridice naționale la cel mai înalt nivel posibil, inclusiv, dacă este cazul, în constituție.</p>
<p>Principiul 2: Responsabilitățile statului</p>	<p>Statele ar trebui să ia în considerare acordarea de asistență judiciară în ceea ce privește datoria și responsabilitatea lor. În acest scop, acestea ar trebui să aibă în vedere, după caz, adoptarea unor acte cu putere de lege și norme administrative specifice și să se asigure că există un sistem cuprinzător de asistență judiciară accesibil, eficace, durabil și credibil. Statele ar trebui să aloce resursele umane și financiare necesare sistemului de asistență judiciară. 16. Statul nu ar trebui să interfereze cu organizarea apărării beneficiarului de asistență judiciară sau cu independența furnizorului său de asistență judiciară.</p>
<p>Principiul 3: Asistență judiciară pentru persoanele suspectate sau acuzate de o infracțiune</p>	<p>20. Statele ar trebui să se asigure că orice persoană care este reținută, arestată, suspectată sau acuzată de o infracțiune care se pedepsește cu închisoarea sau pedeapsa cu moartea are dreptul la asistență judiciară în toate etapele procesului de justiție penală.</p> <p>21. De asemenea, ar trebui să se acorde asistență judiciară, indiferent de mijloacele persoanei, în cazul în care interesele justiției impun acest lucru, de exemplu, având în vedere urgența sau complexitatea cazului sau gravitatea sancțiunii potențiale.</p> <p>22. Copiii ar trebui să aibă acces la asistență judiciară în aceleași condiții sau în condiții mai indulgente decât adulții.</p> <p>23. Este responsabilitatea poliției, procurorilor și judecătorilor să se asigure că cei care se prezintă în fața lor și care nu își pot permite un avocat și/sau care sunt vulnerabili au acces la asistență judiciară.</p>
<p>Principiul 6 : Nediscriminarea</p>	<p>26. Statele ar trebui să asigure acordarea de asistență judiciară tuturor persoanelor, indiferent de vârstă, rasă, culoare, sex, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, origine sau proprietate națională sau socială, cetățenie sau domiciliu, naștere, educație sau statut social sau alt statut sau alt statut.</p>
<p>Principiul 7 : Furnizarea promptă și eficace de asistență judiciară</p>	<p>27. Statele ar trebui să se asigure că asistența judiciară eficace este furnizată cu promptitudine în toate etapele procesului de justiție penală.</p> <p>28. Asistența judiciară efectivă include, dar nu se limitează la, accesul neîngrădit la furnizorii de asistență judiciară pentru persoanele reținute, confidențialitatea comunicațiilor, accesul la dosarele cauzelor și timpul și facilitățile adecvate pentru pregătirea apărării acestora.</p>
<p>Principiul 9. Căi de atac și garanții</p> <p>Principiul 10 : Principiul echității în ceea ce privește accesul la asistență judiciară</p>	<p>31. Statele ar trebui să instituie căi de atac și garanții eficace care să se aplice în cazul în care accesul la asistență judiciară este subminat, întârziat sau refuzat sau în cazul în care persoanele nu au fost informate în mod adecvat cu privire la dreptul lor la asistență judiciară.</p> <p>32. Ar trebui luate măsuri speciale pentru a asigura accesul semnificativ la asistență juridică pentru femei, copii și grupuri cu nevoi speciale, inclusiv, dar fără a se limita la, persoanele în vârstă, minorități, persoane cu dizabilități, persoane cu boli mintale, persoane care trăiesc cu HIV și alte boli contagioase grave, consumatori de droguri, persoane indigene și aborigene, apatrizi, solicitanți de azil, cetățeni străini, migranți și lucrători migranți, refugiați și persoane strămutate în interiorul țării. Astfel de măsuri ar trebui să răspundă nevoilor speciale ale acestor grupuri, inclusiv măsuri care să țină seama de dimensiunea de gen și de măsurile adecvate vârstei.</p>

Principiul 11 : Asistența judiciară în interesul superior al copilului	33. Statele ar trebui, de asemenea, să se asigure că asistența judiciară este acordată persoanelor care locuiesc în zone rurale, îndepărtate și dezavantajate din punct de vedere economic și social, precum și tuturor fiilor care sunt membri ai grupurilor dezavantajate din punct de vedere economic și social.
Orientarea 1. Acordarea de asistență judiciară	34. În toate deciziile de asistență judiciară care afectează copiii, interesul superior al copilului ar trebui să fie principalul considerent. 35. Asistența juridică acordată copiilor ar trebui să fie prioritară, în cele mai bune condiții ale copilului, și să fie accesibilă, adecvată vârstei, multidisciplinară, eficace și receptivă la nevoile juridice și sociale specifice ale copiilor.
Orientarea 2. Dreptul de a fi informat cu privire la asistența judiciară	41. Ori de câte ori statele aplică un test de mijloace pentru a determina eligibilitatea pentru asistență judiciară, acestea ar trebui să se asigure că: (c) (...) Copiii sunt întotdeauna scutiți de testul de mijloace
Orientarea 3. Alte drepturi ale persoanelor reținute, arestate, suspectate sau acuzate sau acuzate de o infracțiune	42. Pentru a garanta dreptul persoanelor de a fi informate cu privire la dreptul lor la asistență judiciară, statele ar trebui să se asigure că: (d) informațiile privind drepturile unei persoane suspectate sau acuzate de o infracțiune într-un proces de justiție penală și privind disponibilitatea serviciilor de asistență judiciară sunt furnizate în secțiile de poliție, centrele de detenție, instanțele și închisorile, de exemplu, prin furnizarea unei scrisori privind drepturile sau în orice altă formă oficială prezentată inculpatului. Aceste informații ar trebui furnizate într-un mod care să corespundă nevoilor analfabeților, minorităților, persoanelor cu handicap și copiilor; iar aceste informații ar trebui să fie redactate într-o limbă pe care aceste persoane o înțeleg. Informațiile furnizate copiilor trebuie furnizate într-un mod adecvat vârstei și maturității lor
Orientarea 4. Asistența judiciară în etapa premergătoare procesului	43. Statele ar trebui să introducă măsuri: (a) să informeze prompt fiecare persoană reținută, arestată, suspectată sau acuzată sau acuzată de o infracțiune sau acuzată de o infracțiune cu privire la dreptul său de a păstra tăcerea; dreptul său de a se consulta cu un consilier sau, dacă este eligibil, cu un furnizor de asistență judiciară în orice etapă a procedurii, în special înainte de a fi interviuat de autorități; și dreptul său de a fi asistat de un consilier independent sau de un furnizor de asistență judiciară în timpul audierii și în timpul altor acțiuni procedurale; (b) Să interzică, în absența unor circumstanțe imperioase, orice interviu a unei persoane de către poliție în absența unui avocat, cu excepția cazului în care persoana își dă consimțământul în cunoștință de cauză și voluntar pentru a renunța la prezența avocatului și pentru a stabili mecanisme de verificare a caracterului voluntar al consimțământului persoanei. Un interviu nu ar trebui să înceapă până la sosirea furnizorului de asistență judiciară; (c) să informeze fără întârziere toți deținuții și deținuții străini într-o limbă pe care o înțeleg cu privire la dreptul lor de a solicita contact cu autoritățile lor consulare; (d) să se asigure că persoanele se întâlnesc cu un avocat sau cu un furnizor de asistență judiciară imediat după arestarea lor, în deplină confidențialitate; și că este garantată confidențialitatea comunicărilor ulterioare; (e) pentru a permite fiecărei persoane care a fost reținută din orice motiv să notifice imediat un membru al familiei sale sau orice altă persoană adecvată, la alegerea sa, cu privire la reținerea și localizarea sa, precum și cu privire la orice schimbare iminentă a locației; cu toate acestea, autoritatea competentă poate amâna o notificare, dacă este absolut necesar, dacă acest lucru este prevăzut de lege și în cazul în care transmiterea informațiilor ar împiedica o anchetă penală; (f) Să furnizeze serviciile unui interpret independent, ori de câte ori este necesar, precum și traducerea documentelor, dacă este cazul; (g) Să desemneze un tutore, ori de câte ori este necesar; (h) să pună la dispoziție în secțiile de poliție și în locurile de detenție mijloacele de contactare a furnizorilor de asistență judiciară; (i) să se asigure că persoanele reținute, arestate, suspectate sau acuzate sau acuzate de o infracțiune sunt informate cu privire la drepturile lor și la implicațiile renunțării la acestea într-un mod clar și clar; și ar trebui să depună eforturi pentru a se asigura că persoana le înțelege pe amândouă; (j) să se asigure că persoanele sunt informate cu privire la orice mecanism disponibil pentru depunerea plângerilor de tortură sau de rele tratamente; (k) Pentru a se asigura că exercitarea acestor drepturi de către o persoană nu aduce atingere cazului său.

Orientarea 5. Asistența judiciară în cursul procedurilor judiciare

44. Pentru a se asigura că persoanele reținute au acces prompt la asistență judiciară în conformitate cu legea, statele ar trebui să ia măsuri: (a) pentru a se asigura că autoritățile polițienești și judiciare nu restricționează în mod arbitrar dreptul sau accesul la asistență judiciară pentru persoanele reținute, arestate, suspectate sau acuzate de o infracțiune, în special în secțiile de poliție; (b) să faciliteze accesul furnizorilor de asistență judiciară însărcinați să ofere asistență persoanelor reținute în secțiile de poliție și în alte locuri de detenție în scopul furnizării asistenței respective; (c) Pentru a asigura reprezentarea juridică la toate procedurile preventive și audierile; (d) să monitorizeze și să pună în aplicare termenele de detenție în celulele de detenție ale poliției sau în alte centre de detenție, de exemplu, solicitând autorităților judiciare să verifice periodic sarcina de arestare preventivă în centrele de detenție pentru a se asigura că persoanele sunt arestate preventiv în mod legal, că cazurile lor sunt tratate în timp util și că condițiile în care sunt ținute îndeplinesc standardele juridice relevante, inclusiv cele internaționale; (e) să furnizeze fiecărei persoane, la admiterea într-un loc de detenție, informații cu privire la drepturile sale în drept, la normele de la locul de detenție și la etapele inițiale ale procesului preventiv. Aceste informații ar trebui furnizate într-un mod care să corespundă nevoilor analfabeților, ale minorităților, ale persoanelor cu handicap și ale copiilor și să fie redactate într-o limbă pe care persoana care are nevoie de asistență judiciară o înțelege. Informațiile furnizate copiilor ar trebui să fie furnizate într-un mod adecvat vârstei și maturității lor. Materialul informativ ar trebui să fie susținut de ajutoare vizuale amplasate în mod vizibil în fiecare centru de detenție; (f) să solicite barourilor sau asociațiilor juridice și altor instituții partenere să înființeze o listă de avocați și paralegali pentru a sprijini un sistem juridic cuprinzător pentru persoanele reținute, arestate, suspectate sau acuzate sau acuzate de o infracțiune, în special la secțiile de poliție; (g) Pentru a se asigura că fiecare persoană acuzată de o infracțiune are timp, facilități și sprijin tehnic și financiar adecvate, în cazul în care nu dispune de mijloace suficiente, pentru a-și pregăti apărarea și este în măsură să se consulte cu avocatul său în deplină confidențialitate.

Orientarea 6. Asistența judiciară în etapa ulterioară procesului

45. Pentru a garanta că orice persoană acuzată de o infracțiune pentru care o pedeapsă cu închisoarea sau pedeapsa capitală poate fi impusă de o instanță judecătorească are acces la asistență judiciară în toate procedurile în instanță, inclusiv în apel și în alte proceduri conexe, statele ar trebui să introducă măsuri: (a) Pentru a se asigura că inculpatul înțelege cauza împotriva sa și posibilele consecințe ale procesului; (b) să se asigure că fiecare persoană acuzată de o infracțiune dispune de timp, facilități și sprijin tehnic și financiar adecvate, în cazul în care nu dispune de mijloace suficiente, pentru a-și pregăti apărarea și este în măsură să se consulte cu avocatul său în deplină confidențialitate; (c) să asigure reprezentarea în orice procedură judiciară de către un avocat ales, după caz, sau de către un avocat competent desemnat de instanță sau de altă autoritate de asistență judiciară, fără costuri, atunci când persoana nu dispune de mijloace suficiente pentru a plăti și/sau în cazul în care interesele justiției o cer; (d) Pentru a se asigura că avocatul inculpatului este prezent în toate etapele critice ale procedurii. Etapele critice sunt toate etapele unei proceduri penale în care consilierea unui avocat este necesară pentru a asigura dreptul inculpatului la un proces echitabil sau în care absența unui avocat ar putea afecta pregătirea sau prezentarea unei apărări; (e) să solicite barourilor sau asociațiilor juridice și altor instituții partenere să înființeze o listă de avocați și paralegali pentru a sprijini un sistem juridic cuprinzător pentru persoanele reținute, arestate, suspectate sau acuzate sau acuzate de o infracțiune; un astfel de sprijin ar putea include, de exemplu, prezentarea în fața instanțelor în zile fixe; (f) pentru a permite, în conformitate cu dreptul intern, paralegalilor și studenților la drept să ofere tipuri adecvate de asistență acuzatului în instanță, cu condiția ca aceștia să se afle sub supravegherea unor avocați calificați; (g) Să se asigure că suspectii nereprezențați și inculpații își înțeleg drepturile. Aceasta poate include, dar nu se limitează la, obligația judecătorilor și procurorilor de a le explica drepturile lor într-un limbaj clar și simplu.

46. Statele ar trebui să se asigure că persoanele încarcerate și copiii privați de libertate au acces la asistență judiciară. În cazul în care asistența judiciară nu este disponibilă, statele se asigură că aceste persoane sunt ținute în închisoare în conformitate cu legea.

<p>Principiile de bază ale ONU privind rolul avocaților (1990)</p>	<p>Accesul la avocați și servicii juridice:</p> <p>2. Guvernele se asigură că sunt prevăzute proceduri eficiente și mecanisme de reacție pentru un acces efectiv și egal la avocați pentru toate persoanele de pe teritoriul lor și aflate sub jurisdicția lor, fără nicio distincție de orice fel, cum ar fi discriminarea bazată pe rasă, culoare, origine etnică, sex, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, proprietate, naștere, statut economic sau de altă natură.</p> <p>Garanții speciale în materie de justiție penală:</p> <p>5. Guvernele se asigură că toate persoanele sunt informate imediat de către autoritatea competentă cu privire la dreptul lor de a fi asistate de un avocat la alegerea lor în momentul arestării sau reținerii sau atunci când sunt acuzate de o infracțiune. (6) Orice astfel de persoană care nu are un avocat are, în toate cazurile în care interesele justiției impun acest lucru, are dreptul de a avea un avocat cu experiență și competență proporționale cu natura infracțiunii care le-a fost atribuită pentru a oferi asistență juridică efectivă, fără plata acestora, în cazul în care nu dispun de mijloace suficiente pentru a plăti astfel de servicii. 7. Guvernele se asigură, de asemenea, că toate persoanele arestate sau reținute, cu sau fără acuzații penale, au acces prompt la un avocat și, în orice caz, nu mai târziu de patruzeci și opt de ore de la data arestării sau detenției. 8. Tuturor persoanelor arestate, reținute sau încarcerate li se oferă oportunități, timp și facilități adecvate pentru a fi vizitate de un avocat și pentru a comunica și a se consulta cu un avocat, fără întârziere, interceptarea sau cenzura și în deplină confidențialitate. Astfel de consultări pot fi la vedere, dar nu în cadrul audierii, a organelor de aplicare a legii.</p>
<p>Regulile Beijingului (1985)</p>	<p>În conformitate cu articolul 15.1 Pe tot parcursul procedurii, minorul are dreptul de a fi reprezentat de un consilier juridic sau de a solicita asistență judiciară gratuită în cazul în care există o astfel de asistență în țară.</p>
<p>Regulile Havana (1990)</p>	<p>Articolul 18. Condițiile în care un minor netried este reținut ar trebui să fie în concordanță cu normele stabilite mai jos, cu dispoziții specifice suplimentare care sunt necesare și adecvate, având în vedere cerințele prezumției de nevinovăție, durata detenției și statutul juridic și circumstanțele minorului. Aceste dispoziții ar include, dar nu neapărat limitate la, următoarele: (a) Minorii ar trebui să aibă dreptul de consiliere juridică și să aibă posibilitatea de a solicita asistență judiciară gratuită, în cazul în care o astfel de asistență este disponibilă, și de a comunica în mod regulat cu consilierii lor juridici. Pentru astfel de comunicări se asigură confidențialitatea și confidențialitatea; (b) Minorilor ar trebui să li se ofere, dacă este posibil, posibilitatea de a-și desfășura o activitate profesională, o remunerație și de a continua educația sau formarea, dar nu ar trebui să li se solicite acest lucru. Munca, educația sau formarea nu ar trebui să determine continuarea detenției; (c) Minorii ar trebui să primească și să păstreze materiale pentru petrecerea timpului liber și pentru recreerea lor, astfel cum sunt compatibile cu interesele administrării justiției.</p>
<p>Orientările ONU pentru acțiune privind copiii în sistemul de justiție penală (1997)</p>	<p>Orientarea 16. Ar trebui să se acorde prioritate înființării de agenții și programe care să ofere asistență juridică și de altă natură copiilor, dacă este necesar gratuit, cum ar fi serviciile de interpretare, și, în special, să se asigure că dreptul fiecărui copil de a avea acces la o astfel de asistență din momentul în care copilul este reținut este respectat în practică.</p>

Comentariu general Nr. 10 al Comitetului ONU pentru drepturile copilului – Drepturile copilului în justiția juvenilă (2007)

Articolul 40 alineatul (2) din CRC conține o listă importantă de drepturi și garanții care sunt toate menite să asigure că fiecare copil acuzat sau acuzat de încălcarea legii penale beneficiază de un tratament și de un proces echitabil. Cele mai multe dintre aceste garanții pot fi găsite și la articolul 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP), pe care Comisia pentru drepturile omului l-a elaborat și l-a comentat în comentariul său general nr.13 (1984) (Administrația justiției), care este în prezent în curs de revizuire. Cu toate acestea, punerea în aplicare a acestor garanții pentru copii are câteva aspecte specifice care vor fi prezentate în această secțiune. Înainte de a face acest lucru, Comitetul dorește să sublinieze că o condiție esențială pentru o punere în aplicare corectă și eficace a acestor drepturi sau garanții este calitatea persoanelor implicate în administrarea justiției juvenile. Formarea profesioniștilor, cum ar fi ofițerii de poliție, procurorii, reprezentanții legali și de altă natură ai copilului, judecătorii, ofițerii de probațiune, asistenții sociali și alții este esențială și ar trebui să se desfășoare într-un mod sistematic și continuu. Acești profesioniști ar trebui să fie bine informați cu privire la cea a copilului și, în special, cu privire la dezvoltarea fizică, psihologică, mentală și socială a adolescentului, precum și cu privire la nevoile speciale ale celor mai vulnerabili copii, cum ar fi copiii cu dizabilități, copiii strămutați, copiii străzii, copiii refugiați și cei care solicită azil, precum și copiii care aparțin minorităților rasiale, etnice, religioase, lingvistice sau de altă natură (a se vedea punctele 6-9 de mai sus). Deoarece fetele din sistemul de justiție juvenilă pot fi ușor trecute cu vederea, deoarece acestea reprezintă doar un grup mic, trebuie acordată o atenție deosebită nevoilor specifice ale fetei, de exemplu în ceea ce privește abuzurile anterioare și nevoile speciale de sănătate. Profesioniștii și personalul ar trebui să acționeze în toate circumstanțele într-un mod compatibil cu demnitatea și valoarea copilului, care întărește respectarea de către copil a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale celorlalți și care promovează reintegrarea copilului și asumarea unui rol constructiv în societate [articolul 40 alineatul (1)]. Toate garanțiile recunoscute la articolul 40 alineatul (2), care vor fi tratate în continuare, sunt standarde minime, ceea ce înseamnă că statele părți pot și ar trebui să încerce să stabilească și să respecte standarde mai ridicate, de exemplu în domeniul asistenței juridice și al implicării copilului și a părinților săi în procesul judiciar

49. Copilului trebuie să i se garanteze asistență juridică sau de altă natură adecvată în pregătirea și prezentarea apărării sale. CRC solicită ca copilului să i se acorde asistență, care nu este neapărat legală în toate circumstanțele, dar trebuie să fie adecvată. Este lăsat la latitudinea statelor părți să stabilească modul în care este furnizată această asistență, dar ar trebui să fie gratuită. Comitetul recomandă statelor părți să ofere cât mai mult posibil asistență juridică instruită adecvată, cum ar fi avocații experți sau profesioniștii din domeniul paralegalului. Este posibilă o altă asistență adecvată (de exemplu, asistentul social), dar persoana respectivă trebuie să aibă cunoștințe și o înțelegere suficiente cu privire la diferitele aspecte juridice ale procesului de justiție juvenilă și trebuie să fie instruită pentru a lucra cu copiii aflați în conflict cu legea.

50. În conformitate cu articolul 14 alineatul (3) litera (b) din PIDCP, copilul și asistentul acestuia trebuie să dispună de timp și de facilități adecvate pentru pregătirea apărării sale. Comunicările dintre copil și asistența sa, fie în scris, fie oral, ar trebui să aibă loc în astfel de condiții încât confidențialitatea acestor comunicări să fie pe deplin respectată în conformitate cu garanția prevăzută la articolul 40 alineatul (2) litera (b) punctul (vii) din CRC și cu dreptul copilului de a fi protejat împotriva ingerinței în viața sa privată și în corespondență (art. 16 din CRC). Mai multe state părți au formulat rezerve cu privire la această garanție [articolul 40 alineatul (2) litera (b) punctul (ii) din CRC], aparent presupunând că aceasta necesită exclusiv furnizarea de asistență juridică și, prin urmare, de către un avocat. Nu este cazul și astfel de rezerve pot și ar trebui să fie retrase

Comentariu general Nr. 24 privind drepturile copilului în sistemul de justiție a copilului (2019)

50. Comitetul rămâne preocupat de faptul că mulți copii se confruntă cu acuzații penale în fața autorităților judiciare, administrative sau a altor autorități publice și sunt privați de libertate, fără a beneficia de reprezentare juridică. Comitetul ia act de faptul că, la articolul 14 alineatul (3) litera (d) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, dreptul la reprezentare juridică este o garanție minimă în sistemul de justiție penală pentru toate persoanele, iar acest lucru ar trebui să se aplice în egală măsură copiilor. În timp ce articolul permite persoanei să se aplece în persoană, în orice caz în care interesele justiției impun acest lucru persoanei trebuie să i se acorde asistență juridică.

61. Copiii au dreptul de a examina martorii care depun mărturie împotriva lor și de a implica martori pentru a le sprijini apărarea, iar procesele de justiție a copiilor ar trebui să favorizeze participarea copilului, în condiții de egalitate, cu asistență juridică.

Standarde europene

1. Norme imperative Consiliul Europei	
Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO)	Art. 6.3 lit. (c) sa se apere personal sau prin asistenta juridica aleasa de el sau, in cazul in care nu dispune de mijloace suficiente pentru a plati asistenta juridica, sa i se acorde liber atunci cand interesele justitiei o cer
Uniunea Europeană	
Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (EUCFR) (2012)	Articolul 47.3. Asistența judiciară este pusă la dispoziția celor care nu dispun de resurse suficiente, în măsura în care acest ajutor este necesar pentru a asigura accesul efectiv la justiție
Directiva 2012/13/UE privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale	Art. 3.1. Statele membre se asigură că persoanelor suspectate sau acuzate li se furnizează prompt informații privind cel puțin următoarele drepturi procedurale, astfel cum se aplică în temeiul dreptului intern, pentru a permite exercitarea efectivă a acestor drepturi [...] (b) orice drept la consultanță juridică gratuită și condițiile de obținere a acestui aviz
Directiva 2013/48/UE privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale	Art. 11. Prezenta directivă nu aduce atingere dreptului intern în materie de asistență judiciară, care se aplică în conformitate cu Carta și cu CEDO
Directiva (UE) 2016/800 privind garanțiile procedurale pentru copiii suspecti sau acuzați	Art. 6. Patru măsuri privind drepturile procedurale în cadrul procedurilor penale au fost adoptate în temeiul foii de parcurs de până acum, și anume Directivele 2010/64/UE, 2012/13/UE, 2013/48/UE și Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului. Art. 18. Statele membre se asigură că dreptul intern în materie de asistență judiciară garantează exercitarea efectivă a dreptului de a fi asistat de un avocat în temeiul articolului 6.
Directiva (UE) 2016/1919 privind asistența judiciară acordată persoanelor suspectate și acuzate în cadrul procedurilor penale -	Considerentul (9). Fără a aduce atingere articolului 6 din Directiva (UE) 2016/800, prezenta directivă nu ar trebui să se aplice în cazul în care persoanele suspectate sau acuzate sau persoanele căutate au renunțat la dreptul lor de a avea acces la un avocat în conformitate cu articolul 9 sau, respectiv, cu articolul 10 alineatul (3) din Directiva 2013/48/UE și nu au revocat o astfel de derogare sau în cazul în care statele membre au aplicat derogările temporare în conformitate cu articolul 3 alineatele (5) sau (6) din Directiva 2013/48/UE, pentru momentul unei astfel de derogări. Considerentul 29. Prezenta directivă ar trebui să se aplice persoanelor suspectate, acuzate și persoanelor căutate, indiferent de statutul lor juridic, de cetățenie sau de naționalitate. Statele membre ar trebui să respecte și să garanteze drepturile prevăzute în prezenta directivă, fără nicio discriminare bazată pe orice motiv, cum ar fi rasa, culoarea, sexul, orientarea sexuală, limba, religia, opiniile politice sau de altă natură, naționalitatea, originea etnică sau socială, proprietatea, handicapul sau nașterea. Prezenta directivă susține drepturile și principiile fundamentale recunoscute de cartă și de CEDO, inclusiv interzicerea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante, dreptul la libertate și securitate, respectarea vieții private și de familie, dreptul la integritatea persoanei, drepturile copilului, integrarea persoanelor cu handicap, dreptul la o cale de atac eficientă și dreptul la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare. Prezenta directivă ar trebui pusă în aplicare în conformitate cu aceste drepturi și principii.

art 1. Prezenta directivă stabilește norme minime comune privind dreptul la asistență judiciară pentru: (a) persoanele suspectate și acuzate în cadrul procedurilor penale; și (b) persoanele care fac obiectul procedurilor privind mandatul european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI (persoane căutate). (2) Prezenta directivă completează Directivele 2013/48/UE și (UE) 2016/800. Nicio dispoziție a prezentei directive nu se interpretează ca limitând drepturile prevăzute de directivele respective.

articolul 4 1. Statele membre se asigură că persoanele suspectate și acuzate care nu dispun de resurse suficiente pentru a plăti asistența unui avocat au dreptul la asistență judiciară atunci când interesele justiției o cer. (2) Statele membre pot aplica un test de mijloace, un test de merit sau ambele pentru a stabili dacă asistența judiciară trebuie acordată în conformitate cu alineatul (1). (3) În cazul în care un stat membru aplică un test privind mijloacele, acesta ia în considerare toți factorii relevanți și obiectivi, cum ar fi veniturile, capitalul și situația familială a persoanei în cauză, precum și costurile asistenței unui avocat și nivelul de trai din statul membru respectiv, pentru a stabili dacă, în conformitate cu criteriile aplicabile în statul membru respectiv, o persoană suspectată sau acuzată nu dispune de resurse suficiente pentru a plăti asistența unui avocat. 4. În cazul în care un stat membru aplică un test de fond, acesta ia în considerare gravitatea infracțiunii, complexitatea cauzei și gravitatea sancțiunii în cauză, pentru a stabili dacă interesele justiției necesită acordarea de asistență judiciară. În orice caz, testul de fond se consideră îndeplinit în următoarele situații: (a) în cazul în care o persoană suspectată sau acuzată este adusă în fața unei instanțe sau a unui judecător competent pentru a decide cu privire la detenție în orice etapă a procedurii care intră în domeniul de aplicare al prezentei directive; și (b) în timpul detenției. 5. Statele membre se asigură că asistența judiciară este acordată fără întârzieri nejustificate și cel târziu înainte de interogarea de către poliție, de către o altă autoritate de aplicare a legii sau de către o autoritate judiciară sau înainte de efectuarea actelor de cercetare sau de strângere de probe menționate la articolul 2 alineatul (1) litera (c). (6) Asistența judiciară se acordă numai în scopul procedurilor penale în care persoana în cauză este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni.

art 7. 1. Statele membre iau măsurile necesare, inclusiv în ceea ce privește finanțarea, pentru a se asigura că: (a) există un sistem eficient de asistență judiciară de o calitate adecvată; și (b) serviciile de asistență judiciară sunt de o calitate adecvată pentru a garanta caracterul echitabil al procedurilor, cu respectarea cuvenită a independenței profesiei de avocat. (2) Statele membre se asigură că personalul implicat în procesul decizional privind asistența judiciară în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare beneficiază de o formare adecvată. 3. Respectând în mod corespunzător independența profesiei de avocat și rolul persoanelor responsabile cu formarea avocaților, statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a promova furnizarea unei formări adecvate avocaților care furnizează servicii de asistență judiciară. (4) Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele suspectate, persoanele acuzate și persoanele căutate au dreptul, la cererea acestora, să înlocuiască avocatul care prestează servicii de asistență judiciară, în cazul în care circumstanțele specifice justifică acest lucru.

art. 9. Statele membre se asigură că nevoile speciale ale persoanelor suspectate, acuzate și ale persoanelor căutate vulnerabile sunt luate în considerare la punerea în aplicare a prezentei directive

2. Instrumente legislative neobligatorii Consiliul Europei

Orientările Comitetului de Miniștri al COE privind o justiție favorabilă copiilor	<p>D2. Ar putea fi necesar să se acorde protecție și asistență specifice copiilor mai vulnerabili, cum ar fi copiii migranți, copiii refugiați și cei care solicită azil, copiii neînsoțiți, copiii cu dizabilități, copiii fără adăpost și ai străzii, copiii romi și copiii din instituțiile rezidențiale.</p> <p>2.38. Copiii ar trebui să aibă acces la asistență judiciară gratuită, în aceleași condiții sau mai îngăduitoare ca adulții.</p> <p>102. Orientarea 38 recomandă să se ofere copiilor acces la asistență judiciară gratuită. Acest lucru nu ar trebui să necesite neapărat un sistem complet separat de asistență judiciară. Aceasta ar putea fi acordată în același mod ca asistența judiciară pentru adulți sau în condiții mai îngăduitoare și ar putea depinde de mijloacele financiare ale titularului răspunderii părintești sau ale copilului însuși. În orice caz, sistemul de asistență judiciară trebuie să fie eficient în practică</p>
Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Standardelor inumane sau degradante privind tratamentul sau pedepsele (standardele CPT) privind minorii privați de libertate	<p>3. activități de regim 31. Deși lipsa unei activități intenționate este în detrimentul oricărui deținut, este deosebit de dăunătoare pentru minori, care au o nevoie deosebită de activitate fizică și stimulare intelectuală. Minorilor privați de libertate ar trebui să li se ofere un program complet de educație, sport, formare profesională, recreere și alte activități intenționate. Educația fizică ar trebui să constituie o parte importantă a programului respectiv. Este deosebit de important ca fetele și femeile tinere private de libertate să se bucure de accesul la astfel de activități pe picior de egalitate cu omologii lor de sex masculin. De prea multe ori, CPT a întâlnit tineri de sex feminin fiind oferite activități care au fost stereotipe ca fiind "adecvate" pentru ei (cum ar fi de cusut sau de artizanat), în timp ce minorii de sex masculin sunt oferite de formare de natură mult mai profesională. În acest sens, CPT dorește să își exprime aprobarea față de principiul enunțat la articolul 26 alineatul (4) din Normele de la Beijing, în sensul că trebuie depuse toate eforturile pentru a se asigura că minorii de sex feminin privați de libertate "nu primesc în niciun caz mai puțină îngrijire, protecție, asistență, tratament și formare decât tinerii infractori de sex masculin". Se asigură un tratament echitabil al acestora</p>
Norme europene pentru infractorii minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri	<p>120.3. Statul acordă asistență juridică gratuită minorilor, părinților acestora sau tutorilor legali, atunci când interesele justiției impun acest lucru</p>

Uniunea Europeană

Recomandarea Comisiei Europene privind dreptul la asistență judiciară pentru persoanele suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale [C(2013) 8179/2]	<p>3. Statele membre ar trebui să ia măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că persoanele suspectate sau acuzate și persoanele căutate au dreptul de a beneficia de asistență judiciară efectivă pentru a asigura dreptul la un proces echitabil în conformitate cu prezenta recomandare</p> <p>4. Persoanelor suspectate sau acuzate și persoanelor căutate ar trebui să li se acorde cel puțin asistență judiciară în cazul în care nu dispun de resurse financiare suficiente pentru a acoperi o parte sau toate costurile apărării și ale procedurilor ca urmare a situației lor economice ("testul mijloacelor") și/sau atunci când un astfel de ajutor este necesar în interesul justiției ("testul de fond")</p> <p>6. Atunci când se aplică o cerință de lipsă de resurse financiare suficiente atunci când se evaluează dreptul la asistență judiciară (testul mijloacelor), evaluarea situației economice a solicitantului ar trebui să se facă pe baza unor factori obiectivi, cum ar fi venitul, capitalul, situația familială, nivelul de trai și costul unui avocat al apărării. Atunci când asistența judiciară este destinată unui copil, ar trebui să se țină seama de bunurile proprii ale copilului și nu de cele ale părinților sau ale titularului răspunderii părintești</p> <p>26. Ar trebui instituite mecanisme transparente și responsabile pentru a se asigura că persoanele suspectate sau acuzate și persoanele căutate pot face o alegere în cunoștință de cauză cu privire la asistența judiciară în cadrul schemei de asistență judiciară, fără o influență nejustificată</p>
--	---

<p>Recomandarea Comisiei Europene privind garanțiile procedurale pentru persoanele vulnerabile suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale [C(2013) 8178/2]</p>	<p>9. Persoanele vulnerabile și, dacă este necesar, reprezentantul lor legal sau un adult corespunzător ar trebui să fie informate cu privire la drepturile procedurale specifice menționate în prezenta recomandare, în special cele referitoare la dreptul la informare, dreptul la asistență medicală, dreptul la un avocat, respectarea vieții private și, după caz, drepturile legate de arestarea preventivă</p>
<p>Alte orientări importante pentru profesioniștii din domeniul juridic</p>	
<p>Principiile de conduită judiciară de la Bangalore (2002)</p>	<p>5.2 Atunci când nu există suficientă asistență judiciară disponibilă publicului, costurile ridicate ale reprezentării juridice private fac necesară luarea în considerare, dacă este cazul și de dorit, a unor inițiative precum încurajarea reprezentării pro bono a părților litigante selectate de către profesia de avocat a justițiabililor selectați, numirea lui amici curiae (prieten al instanței), soluționarea alternativă a litigiilor și procedurile de justiție comunitară, pentru a proteja interesele care altfel nu ar fi reprezentate în procedurile judiciare; și acordarea permisiunii persoanelor necalificate corespunzătoare (inclusiv paralegalilor) de a reprezenta părțile în fața unei instanțe judecătorești</p>
<p>Orientările ONU pentru acțiune privind copiii în sistemul de justiție penală (Liniile directoare de la Viena) din 1997</p>	<p>16. Ar trebui să se acorde prioritate înființării de agenții și programe care să ofere asistență juridică și de altă natură copiilor, dacă este necesar gratuit, cum ar fi serviciile de interpretare, și, în special, să se asigure că dreptul fiecărui copil de a avea acces la o astfel de asistență din momentul în care copilul este reținut este respectat în practică</p>
<p>Orientări privind copiii care intră în contact cu sistemul de justiție, Asociația Internațională a Judecătorilor și Magistraților de Tineret și Familie (2017)</p>	<p>3.3.1– Dreptul la asistență și reprezentare juridică – Copiii trebuie să li se ofere acces la asistență juridică și reprezentare în contactele lor cu justiția ori de câte ori sunt în joc interesele lor. În cazurile în care există sau ar putea exista un conflict de interese între copii și părinții lor sau orice altă parte, copiii trebuie să aibă propriul sfat și reprezentare, în nume propriu</p> <p>3.3.2– Rolul de asistent juridic și reprezentant – Persoanele care oferă asistență și reprezentare juridică au aceleași obligații față de copii ca și față de clienții adulți. Aceste obligații trebuie executate într-un mod care să fie în concordanță cu nivelul de înțelegere și comunicare al copilului. În special, asistenții juridici și reprezentanții ar trebui: 1. să furnizeze copiilor toate informațiile necesare; 2. consiliază și îndrumă copiii pe tot parcursul procedurilor; 3. după consultarea copilului, exprimați punctul de vedere al acestuia în fața instanței sau a altor autorități; 4. să fie prezenți pe tot parcursul procedurilor, inclusiv interogatorii din partea poliției sau a altei autorități de aplicare a legii, ori de câte ori este cazul. Dincolo de acest rol strict juridic, asistenții juridici și reprezentanții ar trebui să fie conștienți de nevoile copiilor de sprijin general și psihologic pe tot parcursul procedurilor și ar trebui să contribuie la un astfel de sprijin</p> <p>3.3.3– În ce stadiu al procedurii? – Persoanele care oferă asistență și reprezentare juridică trebuie să dispună de mijloacele necesare pentru a-și exercita responsabilitățile în toate etapele procedurii. Acest lucru se întâmplă de la primele etape ale procedurii, inclusiv pregătirea interogatoriului de către poliție sau de către orice autoritate de anchetă, până la sfârșitul executării oricărei măsuri impuse copilului. Aceștia trebuie să însoțească copilul prin proceduri administrative și judiciare</p> <p>3.3.5– Asistență juridică gratuită – Copiii ar trebui să li se acorde asistență judiciară gratuită, sprijinită în principal de stat. O astfel de dispoziție este esențială în special în cazurile în care poate exista un conflict de interese între părinți și copil (în cazul în care avocatul unui copil nu ar trebui să fie ales și plătit de părinți) și în situațiile în care copiii sunt sau pot fi privați de libertate sau separați în alt mod de familia lor</p>

3.13.3 – Specializarea – Acolo unde densitatea populației o permite, în cadrul sistemului de justiție ar trebui înființate unități specializate care să se ocupe de situațiile care implică copiii și familiile acestora (și anume protecția copilului, copiii aflați în conflict cu legea, custodia, adopția). Acest lucru ar trebui să se facă în cadrul poliției, al sistemului judiciar, al asistenței judiciare sau al altor servicii care oferă asistență și reprezentare juridică copiilor, precum și al parchetului. Ar trebui numiți judecători sau magistrați specializați. Serviciile psihosociale, cum ar fi cele care oferă evaluări, consiliere, supraveghere sau probațiune, precum și facilitățile pentru tratament și îngrijire de zi sau rezidențială și servicii private de libertate, ar trebui să fie specializate în servicii pentru copii și familia acestora

6. (3) Ar trebui instituite sisteme de informații necesare pentru a monitoriza și evalua în mod continuu punerea în aplicare a orientărilor, dacă obiectivele acestora sunt atinse și, la un nivel mai general, funcționarea sistemului de justiție în măsura în care acesta se ocupă de copii. Aceste sisteme de informații ar trebui să includă date colectate de autoritățile judiciare și de aplicare a legii, precum și asistență socială, asistență medicală, asistență judiciară și alte servicii

4.3.3 – Participare voluntară și activă – Copiii, părinții și alte părți la un conflict trebuie să consimtă în mod liber și voluntar să participe la alternative la procedurile judiciare. Aceștia trebuie să fie pe deplin informați și consultați cu privire la posibilitatea de a recurge la o alternativă la procedurile judiciare. Aceștia trebuie să fie informați cu privire la drepturile lor și la posibilele consecințe ale fiecărei opțiuni. Acestora trebuie să li se ofere posibilitatea de a obține asistență juridică pentru a stabili ce opțiune ar trebui să adopte și dacă, în cele din urmă, ar trebui să își dea acordul cu privire la rezultatul procedurilor alternative. De asemenea, trebuie să li se ofere posibilitatea de a se consulta cu părinții lor, cu excepția cazului în care există un conflict de interese cu aceștia. Aceștia trebuie încurajați să joace un rol activ în căutarea unei soluții

4.4.2 – Obstacolele care trebuie înlăturate – Obstacolele în calea accesului la instanțe sau la alte organisme, cum ar fi costul procedurilor sau lipsa asistenței juridice și a reprezentării, ar trebui eliminate

Altele

Codul de conduită pentru funcționarii responsabili cu aplicarea legii (1979); Principiile internaționale de conduită pentru profesia de avocat, Asociația Internațională a Barourilor (2011)

Revizuirea la nivel european a practicilor și a lacunelor din sistemele de asistență judiciară pentru copii din Belgia, Franța, Ungaria, România și Țările de Jos

Produs de Dr. Laurene Graziani,

consultant internațional, specialist în drepturile copilului în colaborare cu Zoé Duthuillé,
Eva Gangneux, Noémie Saidi-Cottier, Kathleen Taieb, Sharon Detrick, Eva Huls,
Zsuzsanna Rutai și Elena Trifan.

Mai-August 2021

©Tdh/Jean-Luc Marchina

CLEAR-Rights is co-funded by the Justice Programme of the European Union (2014-2020).